

OPERATORI I STVARI

Unutarnji život šizofreničara

Barbara O'Brien

preveo: 4dlog.blogspot.com

Operatori i stvari:

Unutarnji život "[šizofreničara](#)"

Barbara O'Brien

Kada stavljate ovu knjigu na svoje web stranice, ili neke njene dijelove, nastojte pod svaku cijenu zadržati svojstva fontova (slova), ako ne druga onda barem *ITALIC* (*nakošena slova*) jer to umnogome olakšava praćenje/razumijevanje radnje
- [Pojmovnik se nalazi na kraju](#)

Ovo je "[Matrix](#)" iz 1958. godine ...

- Urednik

Prevod: 4dlog.blogspot.com

Smashwords izdanje

Autorska prava **1958.** Barbara O'Brien

Prvi dio

Operatori odlaze

Operatori su me ostavili na vratima analitičkog ureda baš kao i prilikom mojih prethodnih posjeta.

Dr. Donner je stajao usred svog ureda i čekao me. Nemir je visio u sobi poput guste magle. Hodao je gore-dolje, zračeci brigom. Nasmiješio se i pokazao mi kauč. Sjedila sam i čekala da mi objasni razlog brige.

"Razgovarao sam o vašem slučaju s jednim suradnikom." Neodređeno je mahnuo rukom i odvratio pogled. Lice mu je odjednom izgledalo istrošeno i umorno, i pomalo uplašeno. Nešto ga je uplašilo, pomislila sam i nagnula se naprijed da proučim njegovo lice.

"Shizofrenija rijetko nestaje nakon toliko vremena bez šok terapije." Otišao je do svog stola i pogledao malu bilježnicu koja je ležala otvorena: "Jeste li sigurni u datum kada je počelo?"

Da, bila sam sasvim sigurna - "Prošlo je šest mjeseci."

"Ne volim šok tretman. Nije učinkovit u većini slučajeva, a ponekad i rezultati su nepoželjni." - Strah na njegovu licu bio je sada sasvim jasan.

Tada sam shvatila zašto sam tako pomno proučavala njegovo lice. Hinton mi "se uklopio" {ušao u um} i proučavao lice analitičara mojim očima.

"Bojim se da će to morati biti bolnica." Činilo se da se liječnik nečega sjeća. On je stao razmišljajući, okrenuo se i pažljivo me pogledao. "Stvarno sam se nadao – eto bili su tako jasni pokazatelji..." Činilo se da čeka da nešto kažem.

Uronite odmah, naučili su me Operatori. Uronite odmah i uhvatite se u koštac, što god da je.

„Kada idem?" - Pitala sam.

Dr. Donner je uzdahnuo. Zatim je okrenuo stranicu svoje bilježnice i pitao me za imena i adrese bliskih srodnika. Da, svi su bili tisućama milja daleko. Ne, nisam

znala bilo koga u ovom gradu. Pažljivo je pisao u svoju bilježnicu. Trebala sam se vratiti u njegov ured sljedeći dan u isto vrijeme i on bi pošao sa mnom u bolnicu.

Otišla sam i čekala ispred zgrade. Čekala sam punih pet minuta, ali ni Hinton ni Hazel nisu došli. Nije imalo puno smisla govoriti dr. Donneru da bi Hinton i Hazel doista htjeli donijeti odluku o mom odlasku u bolnicu. Svađali su se cijelu noć kako moju glavu treba popraviti. Njihovi su glasovi još uvijek pucali jedni na druge kad sam zaspala.

Hazel je htjela da popravim glavu, ali mi je preporučila samo jednu metodu: pokrivanje moje glave s *kamenom*. *Kamen* će, rekla je, spriječiti Operatore da se uklope u moj um. Hinton je bio protiv te metode.

"Što nije u redu s *kamenom*", upitala ga je Hazel. "Dobar debeli sloj *kamena* značit će sigurnost. *Rešetke* će dobro rasti i neće postojati opasnost da se umiješa neki nadobudni Operator."

"O tome govorim", uzvratilo joj je Hinton. "Želim prijeći na *rešetke* kada urastaju. Želim biti siguran da dobro rastu. Bez *kamena*. Mora biti *daska i špijunka*."

Osobno sam bila za *kamen*. Znala sam što su *rešetke*. Bio je to termin Operatora za **obrasce navika**. Moji su obrasci navika bili izbačeni i morali su ponovno izrasti. I ja nisam željela da zajebant poput Hintona nadzire rast mojih navika.

Pogledala sam na svoj ručni sat. Uvijek me pokupe čim napustim liječničku ordinaciju. Vratila sam se u hotel, otvorila vrata moje sobe i slušala. Ništa. Ušla sam sjela i čekala. Konačno sam otišla u krevet. Čim sam se probudila i vidila sat, znala sam da nisu u blizini. Operatori mi nikad nisu dopustili da spavam više od šest sati. Spavala sam petnaest sati.

Dr. Donner je u svom uredu izgledao isto kao i dan prije. Mislim da on ne zna. Njegov Operator možda zna, ali on ne zna. "Otišli su", rekla sam mu. "Glasovi. Otišli su i nisu se vratili."

Doktorova su se usta spustila, a onda su iznenada pukla i razvukla se u širok osmijeh.

Duboko je udahnuo, a zatim se ponovno nasmiješio i zamolio me da sjednem i da mu ispričam sve o tome. Njegova je glava veselo kimala dok sam pričala.

"Hoće li se vratiti?" Pitala sam.

Bacio je na mene oštar pogled kao da je mislio da ga možda pokušavam na nešto upozoriti. Zatim je preuzeo kontrolu. Do tada nije bio glavni. Samo je sjedio otprilike na isti način kao i ja, čekajući da vidim što će Operatori učiniti. Ustao je i izgledao vrlo samouvjeren. "Ne. Ne. Neće se vratiti. Nećeš morati ići u bolnicu. Nećemo morati koristiti šok terapiju. Bit ćeš dobro." Dobacio mi je još jedan oštar pogled da vidi promatram li koliko je samouvjeren. "Nema bolnice".

Nema kamena, pomislila sam, nema kamena.

"Upotrijebit ćemo psihoanalizu", rekao je dr. Donner.

Daska i špijunka, pomislila sam i shvatila da je Hinton pobijedio.

Dr. Donner me iznenadio. Oduvijek sam zamišljala da psihoanalitičari predstavljaju mirnu, spokojnu fasadu svojim pacijentima, bedem o koji bi se sve emocije mogle slomiti bez traga.

Dr. Donner je bio nestrpljiv, osjetljiv, nervozan. Promatrala sam, ali nisam upijala njegovo nestrpljenje. Glasovi Operatora su nestali, bila sam prazna, automat bez emocija, gotovo bez razmišljanja. Mir mi je konačno došao nakon mjeseci kaosa Operatora.

"Jeste li čitali fantastiku?" upitao je dr. Donner. **"Operatori zvuče kao likovi koje su stvorili pisaci fantazija."**

Moja sjećanja na Operatore bila su oštra, ali traganje po prošlosti zdravog razuma je teško kao skupljanje kamenja. Na kraju sam rekla: "Nekoć sam čitala *Time* {Vrijeme}. Pokušala sam čitati *Evening Times* {Večernja Vremena} svake večeri, ali nisam uvijek imala vremena. Nisam imala vremena, čak ni za čitanje Vremena." Ponavljanje riječi me oduševilo. Želila sam više toga, "Možete reći," dodala sam, "da nisam imala vremena iskoristiti to vrijeme."

Pokušao je ponovno. "Imala si izvanrednu samokontrolu, putujući zemljom šest mjeseci – s obzirom na stanje u kojem si bila."

Zatomila sam poriv da mu kažem da je njegova izjava apsurdna. Nisam imala kontrolu. Bila sam upravljana. "Sada sam savršeno dobro." Osim što mi je glava bila tako suha i tako prazna.

"Riješila si se glavnih simptoma. Shvaćaš da si imala shizofrene halucinacije i da Operatori nisu postojali. Usput, zašto svoje zablude nazivaš 'fluktuacijama'?"

Zurila sam u prazno. Zašto?

"Razmisli o tome na trenutak", rekao je razdraženo. "Nemoj reći da se ništa ne događa u tvom umu. To govoriš vrlo često. Ali uvijek se negdje u umu događa mentalno djelovanje."

Pokušala sam razmišljati, ali napor me bolio i odmorila sam se. Blagi *Val* se razbio na *suhu plažu* mog uma: moj se um odmara jer mu je u ovom trenutku potreban odmor više nego što mu je potreban analitičar. Namjeravala sam izraziti taj blagi *val* riječima, kada je drugi *Val* tiho preplavio obalu: ne bi bilo pametno ovo reći. Zurila sam i šutila.

Analitičar je pogledao na sat, izvadio svoju bilježnicu, zakazao me za drugi termin i čekao dok sam mukotrpno kopirala vrijeme i datum na komad papira.

Otišla sam izravno u park gdje sam sada provodila većinu vremena. Park je bio velik i miran. U njegovom središtu nalazilo se jezero na čije su vode išle patke, galebovi, muljevine i jedan veliki labud. Oduvijek sam volila ptice, ali nikad nisam našla puno vremena za njihovo promatranje. Vrijeme je sada bilo svuda oko mene.

Labud je klizio po jezeru, a na leđima mu je bio dugačak crni štap. Žena koja sjedi na klupi pokraj mene nagnula se naprijed. "Hoćeš li pogledati tog labuda", rekla je. "Ima neki štap na leđima."

Pažljivo sam pogledala labuda. Još jedan *Val* se razbio o *pijesak*. Upijala sam to i prevela: „To je njegova noga”, rekla sam. "Možda je bolan i voda ga iritira, ili ju labud samo odmara."

Provirila je iznad vode. "Oh, da, sada vidim", rekla je.

Oduševili su me *Valovi*. Bili su mekani i nježni i unosili su korisne informacije u suhu praznu špilju moje glave. Nikada nisam trebala znati da je dugi crni štap labudova noga. Nikad prije nisam vidila labuda. Otišla sam do jezera da ga bolje pogledam. Labudova noga i dalje je izgledala kao crni štap. Malo sam sumnjala da je to njegova noga, ali vjerovala sam *Valovima*. *Valovi* su bili daleko pametniji od *Suhe Plaže*.

Satima sam promatrala ptice. One pomažu držati Operatore podalje, pomislila sam nježno na *plaži*: moram zapamtiti, ne fluktuacije, nego shizofrenija; ne Operatori, nego moj nesvjesni um; sve što su mi Operatori rekli, moje nesvjesno je reklo mom svjesnom umu. Promatrala sam ptice i nešto što nije bilo *val* uskomešalo se na suhoj *plaži*.

Kako je čudno da se moj nesvjesni um naziva *Operatorom*, i naziva moj svjesni um *Stvar*.

Prije nego što su došli Operatori

[odavde, pa do "*Drugog dijela - Operatori*" riječ je o "3D" Operatorima Kuka, našim svakodnevnim PSIHOPTIMA iz okruženja - kako sam ja to shvatio - uostalom ovo poglavlje se i zove '*PRIJE no što su došli Operatori.*'

S time da je Barbara na svoj fantastično slikovit način opisala njihove {psihopatske} ciljeve i metode rada.

Priča o "4D" Operatorima, dakle počinje u "Drugom dijelu - Operatori" -- prim.prev]

Kad god sada pomislim na Operatore kuka/udica, vidim sliku čovjeka s Kukom zabijenom u leđa. Kuka je pričvršćena na užu, a užu visi sa stropa. Na kraju užeta,

čovjek ne može stati na čvrsto tlo, visi u zraku, lice mu je izobličeno u agoniji, koprca se silovito rukama i nogama.

Iza njega stoji Operator Kuke. Nakon što je uspješno navodio svoju Kuku, Operator Kuke stoji po strani sa svojim drugim instrumentima, nožem i sjekirom. Gleda čovjeka koji se koprca, nagađajući da li je potrebno da se useli i prereže žrtvi grkljan ili svojom sjekirom probije žrtvinu glavu.

Operator Kuka je izrađivač alata i, ako je stručnjak za izradu alata, samo će Kuka poslužiti njegovoj svrsi. Žrtva će se, u svom mlaćenju da se oslobodi udice, najvjerojatnije zarezati u leđa obogaljujući klanac koji Operator Kuke traži. Operator Kuke čeka i gleda. Što će čovjek učiniti, jednom kada je uhvaćen na Kuku, uvijek je kockanje. Postoji šansa, naravno, da se može izmigoljiti sa Kuke; u tom će se slučaju Operator Kuke useliti sa svojim drugim oružjima.

Postoji, također, šansa da žrtva postigne više nego što Operator Kuka teži; da slomije kičmu, ili, dajući neočekivani zaokret svom mlataranju, potpuno se razdere na pola. Ako dođe do puknuća ili raskola, Operator Kuke razmotriće situaciju, za koju ne osjeća nikakvu krivnju, jer kad zakači, reže ili cijepa, njegov cilj nije uništiti nego spriječiti i ukloniti. Ne osobno neprijateljstvo nego konkurencija ga je natjerala da upotrijebi svoje oružje. Čovjek na Kuki nije bio neprijatelj nego zapreka. Čak i da je Operator kuke prerezao grkljan svog konkurenta, prerezao bi ga taman koliko treba ali ne više; da je rascijepio lubanju, rascijepio bi je tek koliko

treba. Od njegovog oružja, Kuka se smatra najmanje barbarskom, onom za koju je potrebno najviše vještine i onom za koju će dobiti najmanje zamjerke.

Svrha kuka je uhvatiti i uznemiriti, nije dizajnirana ni za jednu drugu svrhu. Ako je čovjek na Kuki zadobio više ozljeda nego što je planirano, očito ih je zadobio previše tvrdoglavim pokušajem da bi povratio ravnotežu na tlu koje je trebao napustiti, ili gubeći unutarnju ravnotežu padom u ludilo koje je trebao imati snage izbjeći. Ako se dogodi tragedija, gledatelji koji gledaju na periferiji kruga neće osuditi Operatora Kuke. Kuka je općeprihvaćeni instrument kruga u kojem radi Operator Kuke, stanje stvari koje su žrtvi trebale biti jasne čim je ušla u krug.

S obzirom na količinu manipuliranja Kukama koja se odvija u poslovnim organizacijama, iznenađujuće je koliko malo razumijevanja o tome postoji među mladima prije nego što uđu u posao. Moja edukacija za poslovanje bila je dovoljno temeljita, ali nikad nisam imala tečaj „Kako prepoznati Operativnu Kuku kad je vidite.” Čak bi i kratko predavanje bilo od pomoći: fokusiralo bi sliku za moje sjećanje da je spremim. Kakogod je bilo, morala sam pokušati uklopiti dijelove slagalice zajedno bez ikakvog vodiča i bez puno pojma o izgledu završene slike.

Otišla sam raditi za tvrtku Knox iz istog razloga iz kojeg su radili mnogi drugi ljudi. Knox je preko noći prerastao u veliku tvrtku, profit je bio visok. Bila sam nova u poslu i bila sam zainteresirana, kao i znatan broj mladih žena kada počinju raditi, za pitanje "Kako da uđem u visoku platnu klasu?" Sa svim tim novcem oko mene, i s tehničkom pozadinom koju sam imala, činilo se da postoji razumna šansa da bih se mogla uhvatiti za nešto od toga. Gotovo se odmah razvio svojevrsni odgovor ispred mene.

Radila sam tek nekoliko dana kada je tvrtka objavila da se otvara novi odjel dizajna i da je mladi čovjek po imenu Ken Ryers, ugodan momak tihog govora koji je sjedio nekoliko stolova dalje od mene i koji je radio za Knoxa manje od godine, unaprijeđen na mjesto voditelja novog odjela. Ono čega se najživlje sjećam u vezi Kena bilo je da mu je glava uvijek bila zakopana u upijaču, i da ako želiš privući njegovu pozornost, moraš stati gotovo na njega i govoriti vrlo glasno.

"Samo se jako koncentrira", govorila je njegova djevojka za njega. "On zapravo sve zaboravlja osim onoga što radi. Možda je zato toliko posla."

Slika vrijednog Kena koji je dobio veliko promaknuće nakon samo kratkog vremena s Knoxom imala je ilustrativne kvalitete koju vidite na grafikonima u srednjoškolskim knjigama. Slika je bila laka za razumjeti i slijediti. Mogla sam se vidjeti, za nekoliko godina, s velikom debelom plaćom, ljetovanjima u Europi i pisanje razglednica iz Pariza.

Uhvatila sam sebe kako često gledam u Kenovu tamnu glavu i osjećam zahvalnost što mi je dao primjer. Možda sam zato što sam tako često gledala Kena, postala svjesna da netko drugi radi istu stvar, mali momak s nezdravim licem koji je sjedio na drugom kraju sobe. Zvao se Gordon i pušio je mnogo, ne nervozno, već namjerno i polako, kao da testira i ocjenjuje svaku cigaretu.

Tridesetak dana kasnije, kada je otvoren novi dizajnerski odjel i instaliran Gordon kao voditelj odjela, bila sam jedan od mnogih koji su hodali uokolo bezizražajnih lica i podignutih obrva. Jedna od djevojaka, žurnim šapatom, dala mi je jasan odgovor.

“Ken je rekao nešto strašno o Knoxu Senioru, mora da je bilo stvarno grozno jer nitko može saznati što je rekao. Knox je pozvao Kena i razgovarao s njim, a Ken se naljutio i rekao Knoxu da je lud što je povjerovao u takvo smeće. Riječ po riječ i eto sranja.”

Pitala sam se, zbog podsvjesne iritacije, a ne bilo kakvog objektivnog razloga, koliko je Gordon znao za priču koja je stigla do Knoxa Seniora i započela eksploziju, Nitko to nije mogao čuti od Kena. Držao je glavu zakopan u svoj upijač i radio. A od Gordona sigurno nitko ništa neće naučiti. Sjedio je za upraviteljevim stolom u novom dizajnerskom odjelu, pušeći svoje cigarete, i ako bi te uhvatio kako ga gledaš, njegove hladne paukove oči bi se prikovale na tvoje lice.

Napravila sam neke oštre revizije o svojim idejama o tome kako ljudi brzo napreduju u poslovanju od dana kada sam pogledala Kena i vidjela kako je sve jasno. Ono što vam treba je posebna vrsta vještine koju Ken nije imao. To je **tehnika Operatora Kuka**.

Mnogi se ljudi užasavaju kada naiđu na Kuku koja radi, a njihova prva reakcija je: “To je nešto čemu se nikada ne bih priklonio da radim.” Ali, zapravo, razlog zašto veliki broj ljudi ne postataje Operator Kuke {Hook Operator} je zato što nije nimalo lako to biti. Pametni su, Kuka Operatori, genijalni i snalažljivi, i daju sve od svog talenta i energije upravljanju Kukom. Da biste razumjeli

Operatora Kuke, najbolje ga je proučiti od početka, kad svojom okretnom, rascjepkanom nogom kroči unutar vrata neke organizacije.

Operator Kuke ima nos za moć, i čim uđe u organizaciju, slijedi svoj nos dok ne naiđe na pojedinca koji ispušta najjači miris. Ugledavši ga, Operator Kuke opipava odabranog za njegovu slabu točku dok ne sazna točnu lokaciju i njezin stupanj mekoće.

Postoji vrijednost u oštrom pogledu na ovu slabu točku, jer je njezina priroda jedini element koji čini moguću karijeru Operatora Kuke. Ako odabrani nema ovakvu slabost, Operator Kuke neće uspjeti, ali općenito Operator Kuke nema razloga za brigu o tome. Tamo gdje postoji snaga, obično postoji ona vrsta slabe točke koju traži Operator kuke. Slaba točka je jednostavno skriveni osjećaj nesigurnosti. Njegov vlasnik je tako oštro svjestan ove slabe točke da ju drži skrivenu u maloj kutijici gdje je ne mora gledati i biti svjestan.

O ovoj slabosti vlasnik je toliko osjetljiv da će ga i najmanji nagovještaj da netko sumnja, jednostavno izluditi. Operator Kuke obično vrlo brzo locira slabu točku jer to je dio njegovog posla; dio njegove tehnike je i to da ne pokazuje da je to njegova tehnika rada.

Čim fokusira slabu točku, Operator Kuke je vizualizira kao metu i oblikuje oružje koje će {meti} probiti taj osjećaj nesigurnosti tako da će danima krvariti. On tada locira "zaposlenika-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" budući da će ovaj tip držati ili će biti zaslužan za držanje oružja i bacit će ili će mu se pripisati bacanje u metu.

U ovom trenutku postoji izbor tehnika. Najučinkovitije je ako Operator Kuke može natjerati "zaposlenika-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" da zapravo baci oružje. Prvo, Operator Kuke proučava "zaposlenika-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" kako bi locirao njegovu slabu točku. Ako postoji, pokazat će se pažljivim Operatorovim isprobavanjem.

Obično je to jedan osjećaj koji "zaposlenik-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" {žrtva} ima, da nije dovoljno cijenjena od strane menadžmenta/nadređenih.

Nakon što je stavio ovu slabu točku u fokus, Operator Kuke je bocka dok ne naraste na maksimalnu veličinu. Kada je Operator to postigao, promjena u "zaposleniku-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" postaje očita. Primjećuju to njegovi kolege zaposlenici, uprava također, i kažu, osobni moral tog i tog nije kakav je bio. Što i jest točno. Stručnjak je dakle radio na 'meti' sve dok mali osjećaj pritužbe 'mete' nije prerastao u veliki osjećaj tuge.

U ovom trenutku, Operator usmjerava ovaj metin osjećaj pritužbe na Nadređenog {rukovodioca, voditelja, šefa}. Ako je meta osjetljiva, počinje misliti da ga Nadređeni namjerno sputava. Operator zatim pažljivo usmjerava pozornost žrtve na slabu točku Nadređenog, njegovu skrivenu nesigurnost, sve dok žrtva ne shvati zašto Nadređeni ima taj osjećaj inferiornosti i točno razumije stvarnu inferiornost koja se krije pod ovim osjetljivim osjećajem inferiornosti. Žrtva konačno shvati da je taj Nadređeni koji ga ne cijeni, jedan običan govнар.

Kada Operator dovede žrtvu do ove točke, on podiže izabrano oružje od riječi i izvjesi ga pred žrtvinim očima. "To je ono što bi probušilo ego Nadređenog", kaže u biti, Operator Kuke.

Možda će potrajati dani Operatorovih izokolnih pričica, dok "zaposlenik-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" shvati poantu. Ali na kraju ta žrtva shvaća da Nadređeni, taj nezahvalni pojedinac koji tako loše misli o njemu, može biti pretvoren u pepeo putem nekoliko riječi. Kad je postao dovoljno razjaren i ljut i bio uvjeren od strane Operatora Kuke da se opravdano osjeća uvrijeđenim i ljutim, žrtva baca svoje oružje na metu {Nadređenog}. I u trenutku kada to učini, završio je; za Operatora jedan je tip manje na putu prema vrhu.

Često ova tehnika nije učinkovita jer je osobni moral žrtve previsok, ili jer je njegov osjećaj za ravnotežu predobar ili zato što je previše lukav da bi ga Operatorova Kuka uhvatila. U takvim slučajevima, Operator Kuke se samo pretvara da je "zaposlenik-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" bacio oružje ka slaboj točki Nadređenog i zatim počinje uvjeravati Nadređenog da je baš to istina.

Operator Kuke, u ovom slučaju, provodi svoje vrijeme radeći na Nadređenom, a ne na "zaposleniku-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji". Uvjeriti Nadređenog da je žrtva zapravo bacila oružje na njegovu slabu točku iziskivat će od Operatora Kuke znatnu količinu posla.

Najprije spominje malu iglicu od komentara i tvrdi da je čuo kako ju je žrtva bacila na Nadređenog i onda to poprati još jednom iglicom. On izgovara ove male iglene izjave pažljivo tako da zvuče kao da ih je žrtva možda rekla. Operator Kuke pažljivo promatra njihov učinak, po potrebi mijenjajući oblik i duljinu igala, sve dok vidi efekte koji pokazuju da igle rade svoj posao: Zatezanje usta Nadređenog

kad ih čuje, njegova rastuća razdražljivost prema žrtvi, njegova iznenadna pažljiva tišina proučavanje žrtve.

Kada se ubaci dovoljno igala i postigne odgovarajući učinak, Operator baca veliko oružje. To može biti mali nož, ili veliki nož, ili široka sjekira. Jednom kad je bačeno zalijepi se i slaba točka Nadređenog počne krvariti, žrtva je gotova. "Momak-na-uzlaznoj-poslovnoj-putanji" možda je izvrstan i neprocjenjiv zaposlenik, ali što se tiče Nadređenog, on je sada samo čovjek koji je bacio oružje na slabu točku u koju se ni Nadređeni ne usuđuje pogledati u sebi, ali koje može osjetiti kako krvari.

Ako je žrtvu nakačila ova druga tehnika, ona pipa i griješi, pokušavajući otkriti zašto se vjetar iznenada promijenio. Povremeno, Nadređeni se u bijesu, obruši kod navodnog bacača oružja i ponavlja ono što mu je rekao Operator Kuke. Ali, obično, kada je osjetljiva slaba točka probušena, Nadređeni se ne može natjerati da to učini. On ne može uopće razgovarati o svojoj slaboj točki, umjesto toga 'proguta šalicu kiseline' svaki put kad pogleda žrtvu.

Neizbježno, ako je Nadređeni navučen, riješio se žrtve ili ga koristi kao 'dječaka za bičevanje' da bi utješio svoj probijeni ego.

Bila je to druga tehnika kojom je Gordon slomio Kena. Kad je Knox, ogorčen zbog priče koje je čuo, optuživao Kena za nelojalnost, Ken je bio začuđen, pa iznerviran, pa ljut. Ken je bio nije ugladen govornik i bio je čovjek koji je ispod svoje površine skrivao stotine sitnih iritacija. U roku od par minuta dvojica ljutih muškaraca su vikala jedan na drugog - i to je bilo to. Nastalu štetu više nitko nije mogao popraviti. Kena je valjda bilo lako slomiti, a Gordon je možda imao malo poteškoća u planiranju pravih poteza, dok je sporo pušio svoje cigarete.

Velika je poteškoća biti Operator Kuka. Tehnike zahtijevaju vještinu, znatan glumački talent, pronicljivost, pažljivo planiranje, **zastranjeni tip mentaliteta {AKA PSIHOPATI - prim.prev.}** i potpunu sposobnost da sami sebi racionalizirate svoje postupke. Stvarno pametni Operatori Kuka su prilično stručni. Moraju biti. To je njihova egzistencija.

Negdje u ranoj fazi igre, postali su svjesni da nikada nikamo neće stići sa svojim poslovnim (ne)sposobnostima i sabrali su svoje resurse i otkrili da imaju talente koje su mogli koristiti umjesto onih koje su zahtijevali njihovi poslovi. A zatim su dugo usavršavali te talente praksom.

Naravno, čak ni najpametniji Operatori ne mogu daleko stići ako Nadređeni nemaju osjetljivi ego slabe točke. Pretpostavljam da je organizacija Knox imala postavu koja je bila mliječni puding za Operatora Kuke. Tvrtka Knox bila je obiteljska organizacija, koju je vodio Knox Senior, izvanredno sposoban i pronicljiv, iako neobrazovan čovjek, i od svojih šest sinova, svi su oni bili temeljito obrazovani, ali nevjerojatno tupi i sasvim svjesni da se ne bi uzdigli više od kurira u bilo kojoj drugoj organizaciji. Njihova svijest o nedostatku sposobnosti bila je njihova glavna slaba točka, a saznanje o akumulativnoj tuposti njegovih šest potomaka bila je starčeva slaba točka.

Sjećam se da sam bila prilično objektivna u vezi s Operatorima Kuka kada sam prvi put saznala za njih: "Užasni su, ali su pametni. Nije lako raditi ono što oni rade. Potrebna je vještina i talent i šteta je što takva vještina i talent ne mogu biti konstruktivno korišteni." Tek kad je McDermott stigao na mjesto događaja, počela sam se bojati Operatora Kuka, a kada sam ih se počela bojati, prestala sam ih jasno vidjeti. Možete učiniti bilo koje od mnogih stvari sa strahom i svašta vam se može dogoditi. Ali najgora stvar koju možete učiniti sa strahom je zakopati ga u sebi u kutiju i pretvarati se da ono čega se bojiš ne postoji. Kad sam se počela bojati McDermotta, to je baš ono što sam učinila sa svojim strahom.

Sljedeće godine Gordon je premješten s odjela dizajna. U njega se uselio momak po imenu Boswell. A McDermott je angažiran je da preuzme Boswellov posao. Prva stvar koju sam primijetila kod McDermotta da je provodio mnogo vremena kod rashlađivača vode i vani u kavani. Mislim da su ga djevojke isprva odredile kao bezopasnu sortu vuka, ali ubrzo se pokazalo da je McDermottov interes bio prikupljanje informacija o njihovim šefovima.

Odmah me je pitao o Jimu Knoxu, u čijem sam odjelu radila, i sjećam se da sam odgovorila da ne znam odgovor na njegovo pitanje. Pitanje je bilo bezazleno ali sumnjala sam da će slijediti drugo i htjela sam prekinuti razgovor. Pokušavala sam zvučati prijateljski i opušteno, ali sjećam se da je McDermottovo lice postalo apsolutno bezizražajno i da je dugo stajao i gledao me bez da trepće kopcima, a zatim se nasmiješio laganim, laganim osmijehom i otišao i nikad me ništa nije pitao.

I, ubrzo nakon toga, morala sam provesti dva sata vadeći se iz situacije u koju me uvalio McDermott kod Jima Knoxa.

Kad sam prvi put otišla Knoxu, rečeno mi je da jedina stvar koju svaki zaposlenik mora imati, je povjerenje obitelji Knox. Kad sam to prvi put čula pretpostavila sam da je to značilo da ti Knoxovi mogu povjeriti neki zadatak bez brige o ishodu, kao i da vam vjeruju da nećete otkriti povjerljive podatke njihovim konkurentima.

Trebala sam imati povjerenje Jima Knoxa, koji je nadgledao odjel u kojem sam radila. Imati Jimovo povjerenje također je značilo da mi Jim može otkriti koliko malo zna o svom poslu i biti potpuno siguran da nikada nikome neću otkriti njegovo neznanje. To je također značilo, što je još važnije, da mogu sjesti i razgovarati s Jimom i da mu nikada ne otkrijem da sam shvatila da je debil koji nema pojma o svom poslu.

Nisam ni znala koliko je važno, da prihvatim činjenicu da Knoxova djeca trebaju naslijediti svoje plišane poslove, sjediti za stolovima moći i crpiti svoje fantastične plaće, i da ne osjećaju ikakvu ogorčenost. Možda je ovo lakše za žene nego za muškarce. Žene, unatoč interesu za zaradom, rijetko žele pozicije moći i važnosti. Srela sam nekoliko muškaraca koji nisu željeli takve pozicije.

McDermott nije bio tako uglađen kao Gordon, ali je bio daleko pametniji. Imao je briljantan um i bila je šteta što se nije mogao zadovoljiti s manje od toga da bude Operator Kuke.

Ali Operatori Kuka putuju brže od običnih ljudi i McDermott je očito bio čovjek kojem se žuri. Sjećam se da sam razmišljala u prvim danima, "McDermott je uvrnut. Ne može djelovati ispravno jer u njemu nema ispravnosti." Kad kažete ovo o čovjeku poput McDermotta, na njega primjenjujete svoj standard. To je bio moj standard jer sam tako odgojena **i uvjetovana** i koji sam prihvatila kao jedinu osnovu za međuljudske odnose.

Ali standardi su proizvedene stvari. Vi ih ne stvarate, vi ih prihvaćate. A postoji i previše takvih poput Gordona i McDermotta. Sada osjećam da su svi izvrnuti. Na neki način, izvrsno su se prilagodili određenom tipu poslovnog okruženja. I Gordon i McDermott su probili najizravniji put koji su mogli pronaći do mjesta gdje su željeli ići. Za obojicu je badanje nožem nekoliko muškaraca za

dolazak do pozicije bilo potpuno nevažano. "Takvi ljudi su nemoralni" kažu ljudi za Operatore Kuka, i naravno da je to istina. Kršćanska načela nisu načela na kojima Operatori grade svoje živote. Iako je ta činjenica, tako eklatantno očita drugima, rijetko očita za Operatore Kuka. Mislim da je najčudnije što sam znala o Gordonu ili McDermottu bilo da su **obojica bili izrazito religiozni ljudi**.

Mnogo prije nego što je Boswell preuzeo Gordonovu poziciju u dizajnerskom odjelu, pokazivao je jedan od od sekundarnih talenata Operatora Kuke: "stručnjak za poliranje jabuka." Dobio je promaknuće zbog sposobnosti, iako ne sumnjam da je posao poliranja svilenog glatke jabuke bio od pomoći.

Nije dugo bio u odjelu za dizajn prije nego što mu je palo na pamet da je imao više mozga nego Gordon; Gordon bi mogao napredovati na najvišu administrativnu razinu, on možda bi mogao učiniti istu stvar. Navukao je Gordona.

Boswell je bio u poziciji izbora da to učini, budući da je naslijedio nered koji je Gordon ostavio. I on je to učinio ljupko, s otvorenom iskrenošću i pomalo zbunjenim izgledom, kao da ne može sasvim vjerovati da je ono što je govorio Leonardu Knoxu istina. Projekt se odvijao u razdoblju od mjesec dana.

Boswell je mogao izreći svoje tvrdnje o Gordonovoj neučinkovitosti u pola sata razgovora s Leonardom Knoxom; Gordon je bio daleko od toga da bude učinkovit organizator, i to njegovo loše upravljanje odjelom za dizajn moglo se jasno dokazati, ali Boswell je iznio svoje činjenice Leonardu, pažljivo okružujući svaku činjenicu aumom koja je bila posebno proizvedena za um poput Leonardovog.

Uvjerio je Leonarda Knoxa da je Gordon previše pametan da stvori takav nered samo iz čiste gluposti i da je Gordonova svrha bila sabotirati tvrtku. Kao što je Boswell pažljivo istaknuo Leonardu u svom bezobzirnom: „Ovo, naravno, ne može biti istina, ali postoji li i najmanja šansa da je ipak točno?" Gordon je imao šogora koji je bio izvršni direktor u kompaniji Mode koja je bila Knoxov izvanredan konkurent.

Činjenica da se konkurent nalazio na znatnoj udaljenosti i da Gordon nije vidio svog šogora dvadeset godina, bile su stvari koje su Leonardu Knoxu bile poznate, ali Leonard je imao "stvar" o konkurentima koji kradu od Knoxa, a ideja sabotaže se ukorijenila u njegovom umu. Gordonu je bilo teško dokazati da sabotaža nije bila u njegovim planovima i do trenutka kad je konačno dokazalo da je to samo glupost, Gordona su vratili u opći ured i u iznenadnom potezu koji je

zaprepastio sve, a posebno Boswella, Knox Senior preselio je McDermotta u odjel dizajna kao izvršnog nadzornika nad Boswellom.

Besprijeekorna nevinost koju je Boswell koristio u svom pristupu Leonardu Knoxu ostavila ga je otvorenim za kritiku da je jako bezobziran za važnu poziciju. To mu očito nije palo na pamet. Ali McDermottu je to palo na pamet. I tako je manipulirao lažima da je dvije godine kasnije, Leonard Knox je postavio baš njega, McDermotta, da nadgleda Boswella.

Možda je potreban određeni mentalitet da se prepoznaju Operatori Kuka. Znam da nitko od Knoxovih nije kužio ništa, ali jest Carmody, voditelj prodaje. I mladi Sam Jackson, dečko iz ureda. **Možda moraš imati specifičan um i biti u određenoj vrsti okruženja ili biti uvjetovan tijekom određenog razdoblja da bi jasno vidio Operatora Kuke.** {da bi prepoznao psihopatu - prim.prev}. Sjećam se dana kada je McDermott ponovno unaprijeđen, ovaj put na najvišu administrativnu razinu kao osobni savjetnik Leonarda Knoxa. Razmišljala sam da nije bilo nikakvog načina da se ophodim s muškarcima poput McDermotta i da pritom osjećam strah. Također mi je laknulo što nisam bila na McDermottovom putu. Kada je McDermott '*zakačio kukom*' Carmodyja je bio dan kada je moj osjećaj olakšanja nestao i ostala sam suočena sa strahom.

Carmody je s Knoxom bio dvadeset godina. Bio je izuzetno sposoban u svom poslu menadžera prodaje. On je uvelike pomogao da se organizacija Knox ustoliči na poziciji koju je imala. Stalno smo slušali da McDermott neprestano podbada Carmodyja na sastancima. Carmody je zadržao je povjerenje Knoxovih dvadeset godina, unatoč svom netaktičnom postupanju s njima, jer im je priskrbljivao tone novca.

Kad je Jim Knox jednog poslijepodneva nešto pomenuo da je McDermott razvijao veliko poštovanje prema talentima Soreyja Sandersona, Carmodyjevog vrhunskog asistenta, osjetila sam da McDermott želi Carmodyjev skalp. Sorey nije bio McDermottov prijatelj, ali ni neprijatelj. kao što je Carmody očito bio.

Jer, u McDermottovu umu, nije bilo ni inča prostora za pojedinca kojeg bi vidio kao neprijatelja.

McDermott je iznenada počeo promovirati prodajnu kampanju za koju je bio siguran da je Carmody neće tolerirati utoliko što je time prekršio ideje Carmodyjevih ljubimaca o prodajnim programima. Carmody i McDermott su se nastavili raspravljati sve dok se Carmody jednog dana nije razljutio i jasno izjavio da bi radije dao ostavku nego što bi prihvatio McDermottove ideje i proveo ih u djelo. Mjesec dana kasnije Sorey je preuzeo odjel prodaje, a Carmody je napustio organizaciju.

Do tada sam već sedam godina bila u Knoxu, zarađivala izvrsnu plaću i imala mogućnost da u kratkom roku dobijem još bolju plaću. Do tada sam izgradio strah prema tom okruženju koje sam jasno vidila i vrlo dobro razumjela. Istražio sam svaku mogućnost da pobjegnem od straha koji sam gradila i nisam ju mogla pronaći. Da sam otišla, otišla bih u drugu firmu, imala promjenu scene i priliku da pobjegnem od terora koji me je obavijao svakog jutra kad sam ulazila u Knox. Ali imala sam puno u Knoxu i željela sam to zadržati.

Toliko sam se brinula za McDermotta da sam ga konačno morala izbrisati iz misli i pretvarati se da nije bio ono što je bio, i da se stvari koje su se događale ne događaju. Kad stignete do te faze sa strahom, počinjete uzgajati čudne biljke izobličenja u svom umu. Najbolja usporedba koju mogu smisliti da ilustriram ovaj mentalni proces događa se u Orwellovoj '1984'. Tamo cjelokupno osoblje državnih službenika troši svoje vrijeme na izmjenjivanje dosjea starih novina i dokumenata, unoseći izmjene tako da se činjenice slažu s bilo kojim propagandnim programom vlade. {zvuči poznato, ha? preteče faktčekera? -prim.prev}.

To isto činite sebi mentalno kada namjerno iskrivljavate sliku koju možete jasno vidjeti. Do trenutka kada ste izokrenuli činjenice da biste se složili sa slikom koju želite vidjeti, vaša podsvijest je uslužno koračala kroz prošlost i iskrivila cijeli niz činjenica kako bi se složile s vašim sadašnjim programom samozavaravanja.

Pretpostavljam da sam imala određeni stupanj sigurnosti jer sam imala povjerenje Jima Knoxa i da je ovo faktor koji me dugo stabilizirao. Nikad nisam izgubila Jimovo povjerenje. Ali, sve što mi je Jim predstavljao na putu sigurnosti nestalo je preko noći. Ne McDermott, nego drugi čovjek, Litter, odradio je posao na Jimu.

Litter je koristio najmlađeg od Knoxovih dječaka da nabije Jima na Kuku.

Najmlađi Knox bio je najgluplji od svih i imao je najmanje šanse da uđe u posao čak i u očevoj organizaciji. Možda mu je to pomoglo da vidi stvari na Litterov način. Kada se potres završio, Jim je radio na terenu, a najmlađi Knox je nadgledao Jimov odjel s Litterom kao pomoćnikom. I sav osjećaj sigurnosti koji sam imala u odnosima s obitelji Knox je nestao. Ostala sam u sobi s očima morskog psa Littera koje su pravile rupe u meni stvarajući hladni osjećaj u mojoj kralježnici.

Nedugo kasnije, napustila sam firmu Knox. Nisam ju ostavila na način koji sam ikad mogla predvidjeti. Nikada nisam nikoga krivila za mjesec koji su uslijedili osim sebe. Litter me je mogao *obraditi*, ali nije ni imao prilike.

Izašla sam iz Knoxa s Kukom u leđima, Kukom koja je najviše bila moj osobni produkt. Kad sam ju konačno izvukla i dobro ju pogledala, pomislila sam da mi ju nitko nije mogao zabiti u leđa osim mene same. Jedino zadovoljstvo koje sam dobila bilo je to što sam ju uspjela sama izvući i jasno vidjeti njen oblik.

Drugi dio

Operatori

Kad sam se probudila, stajali su u podnožju mog kreveta izgledajući **kao mekani magloviti duhovi**. Opipavala sam posteljinu. Osjećaj je bio oštar. Bila sam budna i **ovo je bilo stvarno**.

Dječak je imao oko dvanaest godina, zgodan i ugodnog, opuštenog osmijeha. Stariji čovjek je bio impresivan: čvrst, konzervativan, pouzdan čovjek s ugrađenim pravilima. Treći je bio pravi čudak s kosom tri inča predugom, crnom, ravnom i mlohavom, i s tijelom koje je također bilo dugačko i mlohavo. Lice nije pripadalo ni tijelu ni kosi; crte su bile fine i osjetljive, izraz, arogantan i nepopustljiv.

Stariji čovjek je iznenada pročistio grlo. "Neophodno je za dobro svih zainteresiranih da vi bolje upoznate Hintona." Okrenuo se i pogledao čudaka.

Bila sam sigurna da to lice nikad prije nisam vidila. Stariji je čovjek očito osjetio moje misli. "Dobro ga poznaješ", rekao je; "Nekad si ga bolje poznavala."

Žurno sam rekla: "Ako ti tako kažeš, sigurno smo se sreli. Žao mi je što se ne mogu sjetiti gospodina Hintona." Okrenula sam se prema arogantnom licu: "Kako si?" Hinton je pognuo glavu za četvrt inča i ukočeno se zagledao kroz prozor.

Ja sam Burt", rekao je stariji čovjek. Djelovao je zabrinuto, ali na neki mrtav, rezigniran način, čovjek koji je dugo živio s redom i sustavom i koji se teško prilagođavao ulozi majstora ceremonija u holokaustu.

"A ovo je Nicky." Dječak se nasmiješio širokim, sunčanim osmijehom, objasnio je Burt. Mogao sam vidjeti zašto je izabran za glasnogovornika. Ono što je imao za reći, rekao je jasno i u nekoliko riječi. Bila sam odabrana za sudjelovanje u eksperimentu. Nadao se da ću biti suradljiva; nedostatak suradnje s moje strane bi otežavao stvari i njima i meni.

Oni su bili *Operatori*, njih trojica. Iako je bilo Operatora posvuda u svijetu rijetko su se vidjeli ili čuli. **Mogućnost mojeg viđenja i slušanja njih je, nažalost, bio neophodan dio eksperimenta, pokus.**

Pomislila sam: **došla sam do znanja koje drugi ljudi nemaju**, a znanje je očito opasno imati; drugi bi bili u jednakoj opasnosti kad bih im to otkrila. { drugi 'ljudi' ti ne bi vjerovali i držali bi te za budalu - prim.prev }

"Da", rekao je Burt i izgledao je zadovoljno.

Nisam ništa rekla. Razmišljala sam o ovome na trenutak. Prije svega, "Kakva je priroda ovoga eksperimenta?"

Hinton se ironično nasmiješio. "Nisam li ti rekao", rekao je Burtu, "**ono** će to prvo reći?"

Ono? {začudila se da je oslovljena sa "ono" umjesto "ona" - prim.prev}

"Veliki Operator koji se zvao Hadley želio je napraviti eksperiment ovog tipa već neko vrijeme. Eksperiment se sastojao od odabira osobe poput mene, te otkrivanja činjenice iz svijeta Operatora pojedincu i promatranje rezultata.

Zamorac u kavezu, pomislila sam. ...

Čitali su mi misli. Mogla sam to vidjeti; njihove su se oči usredotočile na moje lice; izraze njihovih lica, dok su me promatrali kako razmišljam.

Burt je objasnio: "Svaka misao u umu osobe poput tebe uvijek je bila jasna svakom Operatoru i ostalim Operatorima koji se mogli 'uključiti'."

Razmotrila sam ovu situaciju. Da li bih, možda, mogla razmišljati na nekoj 'podrumskoj razini' i tako smanjiti ovu golemu prednost koju su imali?

Nicky se široko nacerio, a Burt se nježno nasmiješio. Burt reče:

"NIJEDNA MISAO U TVOM UMU NA BILO KOJOJ RAZINI NE MOŽE NAM POBJEĆI. OPERATORI MOGU PRODRIJETI U UM **STVARI** NA BILO KOJOJ RAZINI."

Stvari!

Hinton je uzdahnuo. "*Stvari*. Da naravno. Zamisli riječ s velikim početnim slovom, ako želiš. **Tako ćeš malo pomoći svom egu.**

Svi ljudi poput tebe su za nas *Stvari* — *Stvari* čije se misli mogu čitati i čije se misli mogu pokrenuti i čije se radnje mogu motivirati.

Iznenaduje li Te to? **To traje cijelo vrijeme. Postoji nešto, ali daleko manje, slobodne volje nego što mislite.**

Stvar čini što neki Operator želi, ali ostaje pod dojmom da njegove misli potječu od njegovog vlastitog uma.

U ovom trenutku Vi imate više slobodne volje nego većina vaše vrste ikada. Jer Vi barem znate da ono što govorimo dolazi od nas, a ne od Vas.”

To/ono!

"Nema ništa loše u volji ove *Stvari*", rekao je Burt.

Hinton ga je pažljivo pogledao. "Ispuštamo te", rekao je.

"Ja ću se držati {tebe}", rekao je Burt. Okrenuo se i pogledao Nickyja. Nicky je djelovao uznemireno. "Postoji nešto što moraš znati", reče Nicky, okrenuvši se prema meni. **"Sve Stvari bivaju upravljane u svakom trenutku, od strane nekog Operatora. Posljednjih godina Burt je operirao Tobom."**

Može biti, pomislila sam. To bi objasnilo ravnomjeren tok, zdrav razum, posljednjih godina. Burt je bio zdrav razum, *čovjek*, logičan, razborit, neuzbudljiv.

"Prije Burta", nastavio je Nicky, "bio je Hinton."

Hinton? Nevjerojatno!

Zrak se uzburkao i u prostoriji se pojavio novi oblik.

"To je Sharp", rekao je Nicky. "Hadleyev predstavnik", rekao je Hintonu. Hinton je progundao.

Sharp je izgledao poput ljubaznog malog tvora. Pažljivo me promatra, pomislila sam, Sharp me pogledao oštro. "Zanimljivo", rekao je i prišao bliže.

Iza udaljenog zida neskladno zujanje, poput statičkog, diglo se i ispunilo stan.

"Smetnje", rekao je Burt. "Očekivao sam to."

Sharp je izgledao mračno. "Nisam mislio da će ovo biti lako. Shvaćate li da možemo doći u životnu opasnost ako nas uhvate? To je vanjski Operator. Blokiraj ga."

Činilo se da se Hinton koncentrirao na ritam zvukova. "Najmanje ih je desetak", rekao je. "Pretpostavljam da je to gradsko vijeće."

Oštra statičnost se smirila u govoru i glasovima Operatora gradskog vijeća koji su protestirali žestoko na Hadleyev eksperiment. Nadao sam se da će neki od prosvjeda možda pokazati brigu za moju dobrobit, ali prosvjed je bio uskog opsega i jasno definiran. Informacija koju nijedna Stvar nikada nije trebala saznati bila je otkrivena Stvari; Stvar bi mogla dati te informacije drugim Stvarima, stvarajući tako opasnu situaciju.

"Uvjeravam vas", rekao je Sharp glasno, "da ova Stvar nije tako brbljava." Hintonu je šapnuo, "Mislio sam da si potkupio ove tipove." Hinton je odmahnuo glavom. "Radio sam na dogovoru da brzo odem iz grada."

"Opasnost", rekao je jedan od glasova vijeća. "Doživotna opasnost." Desetak glasova počelo je razgovarati u isti čas. Uznemiren, Nicky je prišao bliže i sjeo na rub kreveta. "Ono što moraš razumijeti," rekao mi je, "je da termin 'opasnost' predstavlja zatvorsku kaznu za Operatora. Kada je Operator u opasnosti, on uopće ne može *operirati*." Zvučao je kao da očekuje da razumijem i, na neki način, pomognem.

"Što je gradsko vijeće?" Pitala sam ga.

"Najviši pravni autoritet za Operatore u bilo kojem gradu. Pokušat će zaustaviti ovaj eksperiment. A on mora ići dalje."

Dakle, Operatori su bili podložni zakonu i autoritetu kao i Stvari. Je li ovo bilo bolje za mene, ili gore? Neko sam vrijeme nemirno slušala, i iznenada se sjetila da imam nedovršen posao u svom uredu, ustala, obukla se i izašla. Hinton i Nicky su još uvijek bili sa mnom kad sam stigla na ulicu.

Bilo je teško koncentrirati se, ali uspjela sam završiti posao na svom stolu. Hinton i Nicky su razgovarali neprestano, a povremeno sam podigla pogled i vidila jedan od njihovih sivih oblika kako pluta sredinom ureda. U podne sam predala posao službenici, dala joj upute da ga pošalje poštom, rekla upravitelju da sam bolesna, i otišla kući.

Općinski Operatori su otišli, ali Burt i Sharp su još uvijek bili u stanu. Pažljivo sam slušala kad je Hinton razgovarao o mojim kolegama zaposlenicima u uredu. Činilo se da ih identificira pojedinačno kao Operatori ili Stvari. Snažno sam pomislila na jedno pitanje.

"Da", rekao je Burt.

"Operatori se kreću i u tijelu. Što se tiče izgleda površine, Operatori su identični sa Stvarima. Nijedna Stvar ne bi mogla razlikovati jedno od drugog, ali Operatori ih mogu lako razlikovati. Operator se treba samo produžiti i dotaknuti um pojedinca i odmah zna je li **podešen** na Operatora ili Stvar."

Proučavala sam njihove meke, sive, nejasne oblike. "Naravno, imamo tijela", rekla je Nicky. „Ono što sad vidiš su slike nas samih koje projiciramo.”

Ali gdje su bila tijela? "Blizu." Nicky se naceri. **"Ipak nas nemoj tražiti. Izbrisaćemo ti memoriju prije no stigneš do nas."**

"Indoktrinacija", rekao je Sharp gledajući svoje nokte.

Burt je pročistio grlo i rekao:

"Jedna velika razlika između Operatora i Stvari leži u konstrukciji i sposobnosti uma. Operatori se rađaju s posebnim moždanim stanicama poznatim kao *grudobran*. S tim ćelijama, Operator se može *proširiti* i ispitati um Stvari. Može tapkati umom Stvari i otkriti što se tamo događa, pa čak i ubaciti misli u um Stvari kako bi ga motivirali. Mentalna razlika je razlika u sposobnostima, a ne u kvaliteti. Operatori, kao i Stvari, mogu biti glupi ili inteligentni. Ali ta jedna razlika dopušta Operatorima da vladaju Stvarima."

Zanimila sam. Zašto Stvari nikada nisu postale svjesne svega toga?

"Postoje neke Stvari koje se bave istraživanjem u tom smislu", reče Nicky. "Ako Stvari i otkriju da njima vladaju Operatori, sumnjam da će to predstavljati neku razliku. Previše su umišljene da bi ikad u to povjerovala."

Bila sam na svojoj drugoj šalici kave kad su se vratili Vijećnici Operatori. Njihovi glasovi drhte od ogorčenosti, iznijeli su ultimatum. Sharp i društvo imali su dva sata za čišćenje.

Čim su otišli, Općinski Operator me preuzeo.

U tišini koja je uslijedila nakon odlaska Vijeća, siva lica Hintona i Sharpa okrenula su se i mirno me pogledala. Znala ja to ili ne, rekao je Sharp, bila sam u većoj opasnosti od Vijeća nego od njih. U trenutku kada bi izašli, Vijeće bi se vratilo i uništilo me.

"To je ogrtač i bodež", rekla sam mu.

Hinton je uzdahnuo. "Barem kupi čavle i čekić i zakucaj prozore. Jer to je put kojim ćeš ići. Pričekaj dok ovdje ne bude dvadeset Operatora iz Vijeća, koji će raditi na tvom umu, govoreći ti da skočiš. Vjeruj mi, skočit ćeš. Što se tiče vijeća, ti predstavljaš monstruoznost i izvor opasnosti, nešto što se mora maknuti sa puta."

Procijenila sam šok, užas i bijes u glasovima Vijećnih Operatora, preko noći spremila kufer, sišla do autobusne stanice i kupila kartu za najbliži veliki grad.

"Bit ćemo u kontaktu s vama", rekao mi je Sharp. "Bit ćemo u autu, pratimo ga."

Pitala sam se: ima li neki drugi grad Vijeće Operatora koje bi se miješalo i hoće li to miješanje ići u moju korist?

"Posvuda su gradska vijeća", iznenada reče Nicky.

"Operatora ima posvuda. Ne postoji dio Zemlje u kojem Operatori ne kontroliraju Stvari. Ne možete pobjeći od njih, ako je to ono čemu se nadate."

"Osim toga, Hadley ima tvoju povelju."

Što je bila povelja? "Pravo na upravljanje Stvari. Hadley ga je kupio od tvoje tvrtke. I dok ga ne proda nekom drugom, možeš se osloniti na njega, ovaj eksperiment će se nastaviti. I, vjerujte mi, ako neko vijeće zaplijeni povelju, prvo što će učiniti jest uništiti te."

Morao je postojati neki način, nekako.

"Znaš li koliko imaš šanse da se izvučeš iz ovoga?" reče Nicky. "Jedan od 300. I morat ćeš imati sreće."

Razmišljala sam i slušala Hintonu i Sharpa kako razgovaraju. Njihov auto nije mogao biti predaleko jer njihovi glasovi su bili jasni i glasni. Spavati i jesti je bilo nemoguće. Kad je autobus uklizao u depo, sišla sam a noge su mi se tresle.

"Brzo", rekao je Sharp. "Izvadi sve osobne dokumente i uništi ih. Nemam vremena za objašnjavanje. Postoji velika opasnost."

Kartica socijalnog osiguranja. Kartica novčanika. Natrgala sam ih na male komadiće i bacila u kantu za smeće i čekala. Dok sam čekala, pod autobusnog depoa pomakao se prema gore.

"Izgleda kao srčani udar", rekao je glas iznad moje glave. Nakon nekog vremena, netko u bijelom sakou pritiskao mi je nešto na prsa. Tada sam bila u vozilu hitne pomoći. Dok sam bio u vozilu hitne pomoći, pretvorio se u bolnički odjel. Hodala sam kroz oblake magle, pričala i pričala.

Sagnuvši se nada mnom, med. sestra je pozvala je nekoga i tijesna gomila glava nagnula se nada mnom i postavljala pitanja i slušala. Zatim su me pažljivo odveli u dizalo i u neki auto čudnog izgleda. Sa mnom je straga sjedio policajac. Stigli smo

do zgrade i policajac mi je pomogao unutra. Žena me preuzela, uvela u mali ured i nakon nekog vremena ja sam saznala gdje sam. Psihijatrijski odjel.

Magla je nestala i odjednom sam bila na oprezu. Prokleti Sharp, pomislila sam. Nije mu trebalo dugo. On me doveo me tamo gdje ne mogu pobjeći. Pokušala sam razumno odgovoriti na ženina pitanja, teško sam se koncentrirala. Bila sam predugo bez sna i hrane. Tko je bio predsjednik Sjedinjenih Država? Nisam se mogla sjetiti. Koja je godina? Gdje je bio moj dom?

Sharpov glas mi je došao u pomoć.

“Los Angeles.”

"Los Angeles", ponovila sam. Bila sam sigurna da ne živim u Los Angelesu, ali gdje sam živila? Pojavila se neka djelatnica, oduzela moje stvari, dala mi pamučni ogrtač i par papuča, i odvela me na odjel. Činilo se da moje oči rade neovisno o mom umu, brzo bilježeci inventar. Broj kreveta na odjelu, broj tijela u krevetima, broj i tekstura pratilaca, položaj prozora. Moje su oči, a ne moj um, primijetile iglu u rukama djelatnice koji je došla.

Sharp je prosiktao: „Nemoj dopustiti da ti ga daju. Postoji velika opasnost.”

Prigovorila sam za injekciju. Djelatnica mi je dobacila prazan pogled, otišla i vratila se sa još jednom djelatnicom, hrvačicom.

Ponovila sam svoj prigovor na injekciju. Nešto je buknilo iz očiju hrvačice. Mržnja, oštra i jasna, ne može se zamijeniti s iritacijom ili smetnjom. Moj jezik je krenuo u akciju. Kao i moje oči, činilo se da radi samostalno. Čula sam se kako razgovaram tiho, glatko, racionalno. U mojem fizičkom stanju, rekla sam, nije preporučljivo dobivati sedative. Moj liječnik me je na to upozorio mnogo puta. Ako je injekcija bila sedativ, može doći do fizičke reakcije. Stoga bi bilo pametno konzultirati se s liječnikom prije davanja.

Prva me djelatnica tupo pogledala i slegnula ramenima. Poraz joj je bio nevažan. Hrvačica je stisnula usne i bijesno pogledala. Poraz joj nije bio nevažan. Prva djelatnica je popustila. Hrvačica je malo buljila i, konačno otišla.

Nakon što su otišle, nakratko sam se zapitala zašto sam rekla to što sam rekla. Koliko sam znala, nisam imala fizičko stanje koje bi predstavljalo kontraindikaciju za davanje sedativa. Pogledala sam svoj sat. Dva i trideset ujutro. Vratili su se glasovi Sharpa, Hintonna i Nickyja. Vijesti su im stigle iz mog rodng grada. Vijeće je bilo bijesno što sam još živa. Dolazio je jedan od općinskih Operatora u grad.

Njegova svrha: da me ubije. Imao je velike šanse da uđe u ženski odjel bolnice u kojoj sam bila.

"Stvarno bi to mogao učiniti sa zrakama izvan zgrade", rekao mi je Nicky. "Pokušat ćemo ga zadržati dok te ne izvučemo odavde. Nadam se da možemo."

Ostala sam budna cijelu noć pitajući se hoće li uspjeti. Do jutra sam bila mirna, čekajući.

Ispostavilo se da su tijela na krevetima niz djevojaka. Skupile su se u hodniku, pušile, palitile jedne drugoj cigarete. Iznenadila sam se kad sam pronašla vlastite cigarete u džepu mog ogrtača. Šibice su bile zaplijenjene. Djevojke su se iznenada spustile do dugih stolova na kraju kata i ja sam ih slijedila. Doručak. Preskakala sam hranu, pila toliko šalice kave koliko sam mogla dobiti. Prišla sam djevojci koja je sjedila na klupi i pušila, i pitala mogu li zapaliti svoju cigaretu od nje. Podigla je pogled prema meni, briznula u plač, pognula glavu i jecala. Odjednom sam se sjetila da sam na Psihijatriji. Pripalila sam cigaretu od nekog drugog i vratila se na odjel i zatekla pospremljene krevete i djelatnicu kako stoji pred njima izazovno. Otišla sam tražiti mjesto, ali klupe su bile popunjene. Zar bih morala stajati budna cijeli dan?

Svjetlo je nestalo i pod se polako i nježno podigao. Velike ruke uhvatile su me za gležnjeve i ramena, i odnijeli me na krevet, licem prema dolje. Okrenula sam glavu da mogu disati i pala u san.

"Ručak", siktao je Sharp u moje uho. "Treba ti malo snage. Jedi sve."

Kako je Sharp znao da je vrijeme ručka? Neodređeno sam pogledala niz pod. Djevojke su se kretale ponovno prema stolovima i ja sam krenula za njima. Bez noževa. Nema vilica. Pojela sam sve što sam mogla dobiti; vratila se, legla na krevet, opet zaspala.

Nikad nisam sanjala pa oni nisu mogli biti snovi. "Nisu", jasno je rekao Nicky. "Oni su zamračeni filmovi." Pred očima su mi se dizali portreti Operatora u punom koloru. Mislila sam da je Burt bio zlonamjeran; bio je naslikan s rogovima na glavi. Svaki mi je portret visio pred očima na nekoliko trenutaka; zatim je nevidljiva ruka koja je držala vidljivu crnu bojicu prekrižila portret s golemim X. Gledajući portrete, zaspala sam.

Probudila sam se oprezno i znatiželjno svjesna da će se nešto dogoditi. Gledala sam cure ali one se nisu pomicale prema stolovima. Sjela sam sa strane kreveta i čekala. Vrata se otvoriše i ušla je medicinska sestra s karticom u ruci. Otišla je do središta odjela i urlala moje ime. Ustala sam i krenula za njom dolje. San me osvježio. Ušla sam u ured na koji je pokazala, rekla doktoru "Kako ste", i sjela. Obličja Hinton, Sharpa i Nicky nazirala su se iza doktorovih ramena. Ignorirala sam ih i držala oči na doktorovu licu.

Na stolu je imao gomilu obrazaca i njegov je posao, očito, bio da ih ispunjava.

Sharp i Hinton su se svađali. Zanimljivo, obojica su bili za brisanje svih informacija o Operatorima iz mog uma. Hinton je vjerovao da se proces brisanja najbolje može postići 'zamračenjima filmova'. Sharp se složio s tim. Bio je za to da ostanem u bolnici kako bih dobila svoju dozu 'zamračenja filmova'. Hinton se usprotivio. I Nicky.

Liječnik mi je postavio pitanje, a Sharp mi je dobio odgovor. Ponovila sam i doktor je zapisao.

“Njegova {ovdje je upotrebljen, kao i uvijek, posvojni pridjev koji se odnosi na Stvar, a ne na Barbaru - prim.prev} obitelj bi čula da je ovdje i brinuli bi se”, rekla je Nicky.

"Točno", rekao je Hinton. "Slika je dovoljno komplicirana bez hrpe rodbine za našim vratovima. Zamračenje filmova može se organizirati bilo gdje. Važno je otići odavde brzo."

Liječnik mi je postavio još jedno pitanje. Sharp mi je dao odgovor. Ponovila sam to.

Sharp je smatrao da je filmski aparat za zamračivanje u bolnici odličan. Hinton se nije složio.

Liječnik je nadugačko pregledao moju povijest bolesti. Sharp mi je dao odgovore. Liječnik završio ispunjavanje obrazaca i pregledao me. Udarao mi je koljena, strugao po tabanima, testirao mi ravnotežu, izmjerio tlak, pregledao srce. Sharp je manje prigovarao odlazeći.

Liječnik je želio znati o mojoj obitelji. Uz Sharpovu pomoć, izmislila sam asortiman ljudi i izmišljene adrese za njih. Razgovarali smo o mojoj nesvjestici na autobusnom depou.

Zatim je nešto napisao na kartici i rekao mi da to dam med. sestri na mom odjelu. Pokupila sam odjeću, obukla se i izašla.

Hinton, još uvijek brine o Vijeću, savjetovao me da odmah dođem do druge autobusne stanice. Nije bilo tako teško pobjeći, ali očito da bez Sharpa moj bijeg nikada ne bi bio ostvaren.

Saznala sam da je Greyhound Bus Company omiljeno prijevozno sredstvo za Operatore.

“Greyhound kontroliraju Operatori”, rekao mi je Nicky, “i oni kontroliraju svoje autobuse. Vozač Greyhound autobusa je uvijek Operator, licenciran kao Operator policajac, *Štit*. Ako imate Stvar sa sobom, objavite je čarteru s vozačem i on će se pobrinuti da ju nijedan drugi Operator ne ometa.”

Sharp se iznenada požalio da je autobus pun *muha*. “I ne mislim na muhe,” Sharp mi je rekao. “Mislim na *Muhe*.”

“Muha je sleng za Operatora koji ne pripada organizaciji kao mi”, objasnio je Nicky.

“Muhe mogu biti smetnja, a ponekad mogu biti i opasne ako pokušaju napastovati tvoju Stvar. Ali Mislim da se ne moramo brinuti u autobusu Greyhouna.”

“Slušaj”, rekao je čudan glas.

“To je vozač”, rekao je Sharp.

“Ne volim ovu vašu rabotu”, rekao je vozač. “Riskantno je da ta Stvar sjedi tu i sluša sve što govoriš. Mislim da se moja tvrtka ne bi složila s takvom rabotom.”

Sharp je vozaču objasnio eksperiment.

“Hodaš po ljusci jajeta”, rekao mu je vozač. “Ono što bi trebao učiniti je dobiti račun za reanimaciju.”

Osjećao sam kako se Sharpove uši dižu. “Račun za reanimaciju”, rekao je Sharp, ližući svaku riječ.

“To je ideja”

"Mislim da da. Nicky, ti ostani unutra. Hinton i ja ćemo popričati nasamo s vozačem."

"Računi za reanimaciju izdaju se kada Stvari treba oživjeti", rekao mi je Nicky. "Stvar mora biti prilično sjebana prije nego što Operator može dobiti račun, ali Sharp će možda moći upravljati njime."

S takvim računom u džepu, Sharp bi bio siguran u većini Gradskih Vijeća. Mogao bi opravdati eksperiment kao neophodan za oživljavanje mrtve Stvari."

Sharp se vratio. "Vozač će poslati telegram u svoj ured na sljedećoj stanici. On misli da ćemo dobiti račun. Za nas je to prekrasan odmor. Djelujući u skladu s ovlastima zakona, moći ćemo doći do Kalifornije bez smetnji."

Očigledno je Hadleyjeva organizacija bila u Kaliforniji i dečki su me tamo doveli najvećom mogućom brzinom. Očito je Kalifornija bila najopasnije mjesto na koje sam mogla otići. Kad je Sharp objavio kasno te noći da je izdan račun za reanimaciju, donijela sam odluku.

Kada smo došli u Chicago, unatoč svim Sharpovim prosvjedima, krenula sam na jug prema New Orleansu - vlakom.

Muhe u vlaku su se uključile, prekinule Sharpa, Hintona i Nickyja i odmah počele igrati *Igru*.

Igra. Prvi korak u igri bio je odabir teme oko koje će Igra okretati. Pred očima mi se pojavila velika ploča s otisnutim popisom predmeta. Prva stavka -- iznenadna smrt.

"Preskoči to", rekao je jedan od Muha. "Držimo se teme kojom se ova Stvar bavi. Ovo je Stvar koja je prisiljena slušati Operatore. Uzmi Operatore kao subjekt."

Jedan od Muha je imenovan za suca i Igra je počela. Prva Muha razgovarala je sa mnom. Jesam li shvaćala da ću do kraja života živjeti ovakvu egzistenciju - i da nikad ne ću opet živjeti normalnim životom Stvari? Ostatak svojih dana bit ću prisiljena sjediti i slušati Operatore kako razgovaraju.

Ideja me strašno pogodila. Osjećala sam kako mi srce poskakuje.

"Zagrijavaš li ga?" upitao je sudac, koji kao da je obnašao dužnost zapisničara i sudca.

"Da", reče prva Muha, "zar nije dopušteno?"

"Postoji neka radnja srca", rekao je sudac. "Smanjite zagrijanost za deset bodova i ne idite iznad toga."

"Ionako sam završio", reče Muha. "Dobio sam svoju reakciju."

Ušla je druga Muha. Jesam li imala pojma što će mi se dogoditi kad stignem do Hadleyja?

Jesam li vidila ili čula za životinje u eksperimentalnim laboratorijima, rezane i mučene dok su pri svijesti, kako bi neki liječnik mogao promatrati i učiti? Ovo bi bila ista stvar osim što ću ja biti ta životinja.

"Sad je ista stvar", uzvratila sam mu. "To je ono što radiš."

"Nisi daleko stigao", rekao je sudac. "Izašao si."

Ušla je treća Muha. Jesam li znala da Hadley u svom laboratoriju ima kavez *nakaza*, pun Stvari na kojima je eksperimentirao? Hadley je bio poznat od obale do obale po svomjim eksperimentima. Bila je jedna žena koja je bila uvjerena da je apostol sunca i koja je mislila da svake večeri večera s bogom sunca. Iskoristila je svoje zablude da započne novu religiju među Stvarima i na tome zaradio poprilično novca. Mogla i ja biti ta koja će zaraditi novac, ali možda ću morati gledati gorile kako gmižu po mojoj sobi dan i noć.

Koža su mi se naježila. Ludi znanstvenik, pomislila sam iznenada i nasmijala se. Muha je zagundala i otputovao.

Igra je konačno došla do svog kraja. Sudac je proglasio pobjednika i pobjedničkoj Muhi dao pokupljeni lonac "bodova" kojem je svaka Muha doprinijela.

Igra je bila dovoljno jasna.

Svaka *Muha* je kapnula svoju kap otrova, što je od mene izazvalo emocionalnu reakciju. Pobijedio je onaj koji je u meni probudio najveći STRAH.

"To se obično ne radi na ovaj način", rekao mi je jedan od Muha dok su se bodovi dijelili za novi lonac. "Obično nas Stvar ne može čuti, iako ionako dobiva ideje

koje mi ubrizgavamo. Ali Vaš je um širom otvoren, zato nas možete čuti kako razgovaramo.”

Igra se nastavila. Pokušala sam izgraditi emocionalnu strogost protiv utjecaja onoga što sam čula, ali prošlo je nekoliko sati prije nego što sam uspjela postići čak i površinsku ravnodušnost. Igra je trajala i trajala kroz noć. Kad je vlak stigao do New Orleansa, bila sam spremna baciti se u rijeku.

Hinton, Sharp i Nicky sustigli su me u prostoriji za prtljagu.

“Zbog tebe i nas”, savjetovao me Hinton, “drži se autobusa.”

“Našoj Stvari srce prilično furiozno tuče”, reče Nicky. “Idemo u hotel, brzo.”

U hotelu sam se skinula i pala u krevet. "Ulijte sedativ", rekao je Sharp. “Morat će biti nokautirana satima.” Zaspala sam i probudila se sedamnaest sati kasnije. Namjeravala sam ostati u New Orleansu neko vrijeme, ali kiša je turobno padala, grad je bio prohladan i vlažan, a ja sama razvila mučan kašalj. Odlučila sam otići u sunčaniju zemlju. Putem Greyhound autobusa.

Kupila sam kartu za grad u Teksasu i pokušala isplanirati svoj bijeg. Morala bih pobjeći od dečki, nekako, i nadam se da ću negdje naći Operatora koji će mi zatvoriti um.

"Jeste li *uključeni* u ovu Stvar", upita Nicky Sharpa i Hintona. "Dobro se brinemo o tebi" rekao mi je prijekorno. “Ti to ne shvaćaš.”

"Gorile", rekao je Hinton i progundao.

"Upravo smo ti *isušili* glavu", rekao mi je Nicky. “Htjeli smo saznati o čemu su te Muhe pričale. U *isušivanju* dobivamo potpuni prikaz svega što ste čuli, pomislili i vidjeli. Te Muhe su bile čopor pasa.”

Pade mi na pamet misao. “Na kojoj udaljenosti Operator može utjecati na um Stvari?”

“Oko dva i pol gradska bloka. Ipak, ne mogu se svi Operatori proširiti tako daleko. Neki od njih ne mogu doseći više od dvadeset stopa. Ovisi o veličini i kvaliteti '*grudobrana*' pojedinog Operatora.”

Kad bih mogao dobiti razmak od dva bloka od svih Operatora, mislila sam, moj bi um imao mir i mogao zacijeliti i zatvoriti se. Očito, Operatori su mi širom *otvorili* um tako da se svaki Operator mogao uklopiti. Ono što mi je trebalo da provedem svoj plan bio je novac. Kad bih otišla kući, mogla bih izvući koliko sam novca

imala u banci i kupiti malu kuću s puno zemlje oko nje. Bez da Operatori utječu na mene, moj um bi se mogao zatvoriti s vremenom. Također, pomislila sam, bez uticaja Operatora, mogla bih otkriti kakva sam zapravo bila. Mogla bih vidjeti zašto sam u vrijeme kada su me kontrolirali Operatori Hinton i Burt bila vrlo podvojena ličnost.

Ljudi su živjeli svoje živote, razmišljala sam, poduzimajući čudne radnje, nikad svjesni da je njihove radnje potaknuo neki Operator.

Igra, kako se igrala u vlaku, bila je užasna vrsta sporta, ali u odnosima između Operatora i Stvari, bilo je još opakijih elemenata od Igre.

Stvari bi se mogle potaknuti na užasna djela iz bezdušnih razloga.

"Naravno", iznenada reče Nicky. "Poznavao sam Operatora koji je stavio pištolj u ruku svojoj Stvari i poslao je van da ubije nekog Operatora kojeg je mrzio. Naravno, s takvim stvarima se ne možete izvući. Operator je dobio 'životnu opasnost' i nikada više nije mogao *operirati*."

Zakoni kojima su podlijegali Operatori očito su doneseni kako bi zaštitili Operatore. Nigdje nije bilo suosjećanja ili osjećaja odgovornosti za Stvari.

"Jesi li šokirana što se Stvari iskorištavaju?" Nicky je želio znati. "Ne iskorištava li Vaša vrsta svaki oblik života koji može iskorištavati? Ne postoji ništa nemilosrdnije od Stvari. Tvoja vrsta nije u poziciji da kritizira."

Rekla sam da bi se Operatori trebali osjećati prema Stvarima barem onako kako se Stvari osjećaju prema psima.

"To je otprilike to", rekao je Nicky.

"Ali to nije to. **Očigledno je priroda razvila dvije vrste ljudi. Jedna vrsta bi mogla pomoći drugoj. Umjesto toga, jedna iskorištava drugu bez imalo suosjećanja.**"

Sharp je ušao u razgovor. "Ono što previđaš je da se na Stvar može uglavnom utjecati zbog svoje želje za novcem i moći. Sigurnost i samopoštovanje Operatora se vrte oko 'Poena Operatora' baš kao što se Stvar vrti oko novca. S dovoljno bodova, Operator može učiniti bilo što u svijetu Operatora. On može biti velika sila. Može posjedovati organizaciju i kupiti povelje stotina Stvari. Može biti siguran od drugih Operatora. Kako ga to čini lošijim od Stvari? Dovraga, Operatori i Stvari su motivirani sličnim željama. Svi smo u kaljuži, i Operatori i Stvari."

Kad bih mogla negdje iznajmiti malu kuću, s mnogo zemlje oko toga, nagađala sam, mogla bih biti izvan dosega Operatora. Vratila sam se u rodni grad, izvukla novac koji sam imala u banci, i unatoč turobnim proročanstvima *ekipe*, otišla autobusom na sjever. U rijetko naseljenom dijelu države, otišla sam tražiti kolibu. Agent za nekretnine doveo me u brdsku kolibu, i rekao mi je kako je divan planinski zrak i ostavio me tamo.

"Indijanci", rekao je Hinton, nakon što sam prošetala. "Bože moj, pravi Indijanci." Na moje razočaranje, ekipa je još uvijek bila sa mnom. Pitala sam se gdje su i pretpostavila da su uspjeli pronaći utočište u jednoj od malih koliba koje su okruživale moju kućicu i koje su naselile meksičko-indijanske obitelji španjolskog govornog područja. Moja koliba, otkrila sam, nije toliko izolirana kao što se činilo. Osim malih koliba koje su bile potpuno skrivene među drvećem, u blizini je bilo desetak velikih koliba, jedna od njih udaljena niti stotinjak metara. Šetala sam u dugim dnevnim šetnjama, nadajući se da ću izaći izvan dometa glasova Operatora, ali glasovi su se zavlačili za mnom gdje god sam išla.

"Sharp koristi stroboskop", rekao mi je Nicky konačno. "Možemo se produžiti za jednu milju s njim."

Svakodnevno sam hodala do kombinirane pošte, trgovine mješovitom robom i trgovine koja se nalazila oko kilometar sjeverno od moje kolibe da kupim namirnice i porazgovaram s obitelji upravitelja pošte.

"Ovdje je predivan svjež zrak", reče Nicky. "Možda ću se malo udebljati. Zaista zdravo mjesto za život."

Ali Hinton i Sharp su se neprestano borili protiv mene da idem dalje. "Indijanci", Hinton je stalno govorio, "stvarni Indijanci."

Bila sam u kabini otprilike mjesec dana kada sam odlučila, na poticaj upravitelja pošte, prošetati tri milje do autoceste i autobusom do grada. "Ja putujem jednom mjesečno," rekao mi je upravnik pošte (koji je, kako sam se kasnije sjetila, obično putovao s pištoljem). "Shvaćam kako sretan sam što sam u planinama svaki put kad se vratim."

Stigla sam u grad rano jednog popodneva, prošetala, vratila se na autobusnu stanicu da otkrijem da je autobus kojim sam planirala ići "ukinut na nekoliko dana" i da ću morati čekati tri sata na sljedeći. Otišla sam u šetnju i Hinton me nagovarao kupim svjetiljku, zahtjev koji se činio apsurdnim, ali sam ju na kraju kupila.

Kad me sljedeći autobus dopremio na moju stanicu u planinama, shvatila sam Hintonovu želju za svjetiljkom. Noć je pala i pješačenje od tri milje preda mnom bilo je preko ceste skrivene u drveću. Upalila sam lampu i počela hodati, slušajući kako Operatori čavrljaju, i male zvukove koji su dopirali iz šume: cvrkutanje, hroptanje, cvrkutanje, lagano cvrčanje, pucketanje grančica koje se lome.

Bila sam skoro kod kuće i vidila sam svoju kolibu dolje na dnu ceste odmah iza druge kolibe u kojoj su bili muškarac koji je govorio španjolski i njegova žena, ispred koje je bilo prostrano dvorište u kojem je živjelo sedam budalastih pasa. Operatori su raspravljali o Indijancima i njihovom mogućem iskorištavanju od strane Operatora u nekom trenutku u budućnosti, kada se Nicky iznenada materijalizira pored mene. Njegovo ugodno lice koje se smiješi. Prošlo je dosta vremena otkako nisam vidila nekog od Operatora i bio sam pomalo iznenađena.

"Brzo", reče Nicky. "Osvijetli svojim bljeskom pse."

Da je to bio Sharp ili Hinton, mogla bih se svađati. Zato što je bio ugodno ljubazni Nicky, poslušala sam i mahala lampom sve dok svjetlost nije pala na pse. Eksplodirali su u kreštavim, brekljivim lavežom.

"Sada, brzo", rekao je Nicky, "okreni se i usmjeri svjetlo na cestu." Jesam i nešto tako veliko kao danska doge je bilo na cesti, ne predaleko iza mene, oči su joj blistale osebujnim metalnim svjetlom.

"Svijetli mu pravo u lice i pomiči ga gore-dolje." Pomaknula sam bljeskalicu i svjetlo je išlo gore-dole preko sjajnih očiju. Oči su se iznenada ugasile i nešto što je izgledalo veliko kao leđa bika otišlo je u šumu.

"Usmjeri opet na pse", rekao je Nicky, "i bježi."

Krenula sam niz cestu, trčala kao zec. Psi su žestoko lajući, pokušavali srušiti ogradu. Prije nego što sam stigla do njih, muškarac koji je govorio španjolski je izašao je u dvorište i brzo govorio na španjolskom.

Prestala sam trčati, udahnula sam i rekla: "Užasno mi je žao." Čovjek koji je govorio španjolski je mahnuo, a psi su lajali i lajali. Vratila sam se u svoju kolibu, razmišljajući o onim žutim očima. Nicky me iznenada podsjetio da želim ubrati malo bijelog cvijeća koje je raslo izvan kolibe. Odabrala sam neke i donijela

unutra, stavila u vodu i s Nickyjem razgovarala o cvijeću i nakon nekog vremena zaboravila sam žute oči i otišla u krevet.

Sljedećeg jutra Sharp je najavio da je apsolutno imperativ da idemo dalje i ovaj put Nicky se složio s njim, istaknuvši mi da je vodoopskrba neadekvatna i da si mogu priuštiti samo jedno kupanje tjedno i vjerojatno bi me uskoro preplavile razne klice - ironično je istaknuo Hinton. I, da ako je moja svrha početka u planinama bila pobjeći od njih, bilo je očito da neću uspjeti.

Složila sam se da nema puno smisla da ostanem, a sljedećeg jutra susjed me odvezao u grad.

Sljedećeg jutra za doručkom Nicky je rekao da je primio poruku iz moje bivše tvrtke koja se žalila da sam vrhunski konj koji se uništava.

"Tvrtke koriste Stvar kao *konja* ili *bronka* {polupripitomljen konj američkog zapada}, ovisno o njezinom temperamentu", objasni mi Nicky. "*Konji* su Stvari koje se ritaju i brinu, ali nikada ne poduzimaju ništa da riješe svoje probleme. Konji su divni za *Igru*. *Bronkosi* su potpuno drugačiji tip. Oni nikad neće sjediti razmišljajući. Kad dođu nevolje, dignu se na pete, zarone u srž i smire se; obave posao na ovaj ili onaj način. Bila si Bronko prije nego što te je Burt dočepao. Burt te promijenio u *konja*. Ovaj eksperiment se baš i ne provodi u tvoju korist, ali ćeš dobiti jednu korist, a to je da će te ponovno promijeniti u *bronca*."

Razmišljala sam o tome kad su dečki ušli u raspravu o *Muhama*. "Imat ćeš s njima stalno probleme", rekao je Sharp. "Čak i u autobusima. Ono što treba učiniti je doći u Kaliforniju brzo."

"Mogli bismo ići preko Kanade", predloži Nicky. "Mislim da *Muhe* ne dopuštaju previše slobode tamo gore."

"Vrlo inteligentan prijedlog", ironično je rekao Hinton, "posebno jer nemamo dozvole za rad u Kanadi."

Meni je to bilo dovoljno. Otišla sam u telefonsku govornicu, nazvala zračnu luku i saznala kad kreće sljedeći avion za Kanadu.

"O, Bože", rekao je Hinton.

“Pa,” rekao je Sharp, “ti si taj koji je tvrdio da je ova Stvar dobila informacije u kolotečini. Potrebno je nas troje da je pratimo.” Nekoliko sati kasnije, bez pratnje Operatora, bila sam u avionu za Kanadu. Da li se to stvarno dogodilo. Jesam li ih se otresla?

"Stvar ima glavu širom otvorenu", rekao je glas. "Na njenoj glavi nema ni centimetar zaštite bilo koje vrste. Također, čini se da je svjesna svega što govorimo."

“Glava joj je otvorena”, rekao je drugi glas, “i na slobodi je. Podižem je. Jedan od nedostataka u tome da budete *Drawfly* je to što vam je uvijek potreban mamac.”

"Podigni ju kad siđe iz aviona", rekao je Operator Jedan. "Jeste li sigurni da ima informacije o Operatorima?"

"Isušio sam ju kao lud", rekao je Operator dva. "Njena glava je krcata informacijama o Operatorima. Odakle joj uopće takvi podaci?"

"Za sada ju upravljam", rekao je Operator Jedan. Glas mu se povisio. "Dame i gospodo, ja imam sa sobom jednu od najčudnijih Stvari koje ste ikad vidili. Zna za Operatore."

"Dragi Bože", rekao je ženski glas, "ko ju posjeduje?"

“Za sada ju upravljamo. Svatko od vas može doći i istražiti za petnaest bodova. Možete ju ispitati i drenirati, ali ne možete raditi.” Došlo je desetak glasova, jedan po jedan, plativši svoje bodove, postavljali mi pitanja, a sve sam ignorirala.

“A sada”, rekao je Operator Dva, “tko želi igrati Igru? Dvadeset bodova za Igru.”

Operatori su se redali za igru kada je stjuardesa iznenada objavila da avion uskoro slijeće. *Drawfly* je uzdahnuo. “U svakom slučaju”, rekao je, “napravili smo dvije stotine bodova. Nije loše. Ova Stvar je zlatni rudnik. Držat ću se njenih peta.”

Ali na aerodromu sam sjela u taksi, otišla do autobusne stanice i pobjegla. Krenula sam prema sjevernom gradu u Kanadi, odmah me preuzeo kanadski *Drawfly* koji me je nedugo zatim prodao drugom *Drawfly*u. Kad sam opet imala priliku promijeniti autobus, vratila sam se u Sjedinjene Države i odmah upala u mrežu opakog *Dorrainea*.

“On je na neki način dobar tip”, rekla mi je žena, “ali mrzi Stvari. Učinit ću što mogu ali to neće biti puno. Ako imaš priliku, napravi pauzu.”

Zvao se Dorraine, a ta žena mu je bila supruga. Čim su ušli u moj život, moja glava me počela žestoko boljeti. Smjestila sam se na sjedalo autobusa i stisnula zube, ali moja je tiha snaga nestala u grču straha kad sam saznala da je bol prouzročio Dorraine.

“Pokušava uništiti moždane stanice koje koristite u rasuđivanju”, rekla mi je njegova supruga. Zatim je povikala mužu: „Prestani, zaboga. Već ima isklesano četvrt inča s lijeve strane. Ako ti nastaviš nastaviš tako, završit ćeš s imbecilom.”

Na prvoj stanici izašla sam iz autobusa i krenula prema hotelu. "Uđite u krevet i nazovite liječnika", savjetovala je gospođa Dorraine. "I ne gubite vrijeme. Dlijetanje je opasno."

Odabrala sam ime liječnika iz telefonskog imenika, nazvala ga i otišla u krevet. Stigao je doktor, pregledao me i odmah poslao u bolnicu. "Odvest ću te svojim autom", rekao mi je.

"Što mi se dogodilo s glavom?"

"Tvoja glava?" Čudno me pogledao. "Imate upalu pluća. Čekat ću vas dolje."

Sat vremena kasnije, hospitalizirana sam. Spavala sam dugo, probudila sam se i čula kako Dorrainesi brbljaju jedno s drugim, i zaspala slušajući ih. Ili su bili u obližnjem hotelu, ili su bili parkirani u automobilu ispred bolnice.

Tjedan dana kasnije bilo mi je bolje. Razmišljala sam da bi mi Operatorska Igra mogla biti od koristi. Dorrainesi su pokušavali regrutirati igrače među pacijentima. Među pacijentima sam već pronašla Operatore koji nisu voljeli Dorrainese dovoljno da me požele maknuti od njih.

"Opušteni ste", rekao je jedan od Operatora koji se predstavio kao muškarac koji se oporavlja od apendektomije. "Postoje određena pravila koja se mogu primijeniti s labavim stvarima u ovoj državi. Tko god osvoji slobodnu Stvar u igri, dobiva je na period od dvadeset četiri sata. Pokušat ćemo vas osvojiti, a ako to uspijemo, dat ćemo vam odmor."

Obzirom da je pobjednik u Igri bio Operator koji je mogao dobiti najveću emocionalnu reakciju od Stvari, terorizirajući Dorraine mogao me svaki put lako osvojiti. Međutim, kontroliranjem vlastitih reakcija, bila sam u dobroj poziciji da odredim pobjednika svake utakmice. Na Dorraineovo duboko gađenje, drugi

Operatori su me osvajali iz dana u dan. Par kuhinjskih radnika osvojio me i potaknuo da pišem pisma svojim prijateljima.

"Pomoći ćemo Vam da ih izrazite", rekla je jedna od žena. "Ako su vaši prijatelji Operatori, bit će sposobni dekodirati slova i naučiti što ti se stvarno događa."

Napisala sam pisma baš onako kako su ih Operatori diktirali i iako sam ih pomno pregledala, nisam mogla naći naznake koda. Činilo se da su pisma bila samo veseli prikazi mjesta koja sam vidila i dobrih vremena koja sam imala. U gotovo svakom od njih napisala sam: "Napokon sam uspjela pobjeći od žrvnja na dugi odmor. To je svačiji san, i nikad nisam očekivala se da će se to ostvariti."

Otišla sam iz bolnice nevoljko. Kad sam izašla kroz vrata, čekali su me Dorrainovi. Tamo je bio i Shield, policajac Operator iz državnog vijeća Washingtona. Shield jebio tu da me zaštiti dok ne pređem državnu granicu. Njegovu prisutnost pripisala sam miješanjem Operatora u bolnici, i bila sam u iskušenju da obilazim državu autobusima neodređeno dugo.

Nakon što smo napustili Washington, Dorrainesi su se zaposlili i regrutirali *Muhe* za Igru. Glavobolje, koje sam pripisivala Dorraineu, opet su me mučile. Manje me brinula bol nego šteta koju bi mi mogla nanijeti u glavi.

Stigao sam u Butte, u Montani, gdje je Dorraine ušao u igru Operatorom koji je rekao da je njegovo ime Don i da je pripadao organizaciji pod nazivom 'Drvosječe'. Činilo se da je uznemiren zbog moje nevolje i kad je saznao da je *pokus* odobren nacrtom 'zakona reanimacije' koju je izdao Greyhound, uzbudio se i otišao. Otprilike sat kasnije dok sam prala zube u hotelskoj sobi, slika petorice muškaraca i dvije žene, svaki odjeven u crveno-crni karirani sako, bljesnula mi je pred očima.

"Tko su oni?" upitala je gospođa Dorraine.

"Posada Operatora iz Donove organizacije", rekao je njezin suprug. "Čini se da ih ne mogu kontaktirati iako svoje slike šalju dovoljno jasno. *Produži se* i vidi što možeš dobiti."

Nakon nekog trenutka glas je rekao: „Mi smo iz *Drvosječa*. Želimo unutra."

"Pokupit ću vas u predvorju", rekla je Dorraine. "Ne mogu vam dati broj svoje sobe jer bi ova Stvar u njega mogla postaviti bombu." Vratio se s Drvosječama.

Htjeli su me kupiti i ponudili su 200 bodova. Dorraine se svadala oko cijene. U sredini rasprave zaspala sam i probudila se čuvši žamor glasova u ušima.

"Slušaj", rekao je jedan od glasova. "Budna je. Bilo da tražimo presudu ovdje ili u Salt Lejku je ionako nešto što sada ne možemo odlučiti. Jedno je sigurno, nikuda nećemo stići osim ako ne podučimo ovu stvar tako da zna što treba učiniti."

Drugi glas je nastavio: "Mislimo da je ovaj 'račun za reanimaciju' loš". "To je samo ono što bi Greyhound ponudio. Imaju prokleta previše moći. Mi ćemo uzeti Vaš slučaj i boriti se za Vas."

Nijedan Operator nikada nije rekao ništa ugodnije otkako su Operatori počeli razgovarati sa mnom. Izrazila sam zahvalnost i pitala što mogu učiniti da pomognem.

"Možeš dati svoj doprinos kad dođe vrijeme", nastavi Drvosječa. "Ocijenili smo te i dobili većinu tvoje priče. Slušaj sada —"

'Drvosječe', organizacija od preko stotinu Operatora, namjeravala je podnijeti žalbu na državno vijeće, tražeći donošenje presude - pravno suđenje Operatorima - gdje su planirali prosvjedovati zbog izdavanja računa koji su smatrali opasnim.

Ne mogu li i oni ustvrditi, pitala sam, da mi nije potrebna reanimacija?

"To je riskantno", rekao mi je Drvosječa. "Računi za reanimaciju izdaju se samo kada je Stvar gotovo mrtva. Ne možemo dokazati jeste li došli do te faze ili ne. Ako tvrdimo da reanimacija nije bila potrebna, Greyhound može tvrditi da jest, a sudac bi mogao zadržati odluku mjesecima dok bude gledao u tvoju prošlost."

Palo mi je na pamet da su moć i prestiž važno oružje u svijetu Operatora i da bi Greyhound mogao biti organizacija koju je teško pobijediti.

"Ne očekujemo da ćemo lako pobijediti. Tražili smo presudu za sljedeću nedjelju, ali ne znamo u kojoj državi to zatražiti. Utah se čini se najboljom. U Salt Lakeu su strogi oko poslovanja i mislimo da će stati na kraj tom računu u žurbi."

Bila sam oduševljena.

"Naravno," nastavi Drvosječa, "Mormoni bi i Vama mogli stati na kraj. Ali to je prilika koju ćete morati iskoristiti."

Smatrala sam da Mormonski Operatori, iako možda ne odobravaju Hadleyjev eksperiment, vjerojatno ne bi odobravali i Stvar s glavom punom znanja o

Operatorima. Odmjerila sam situaciju, zaključila da imam male šanse da ostanem u zemlji živih. U svakom slučaju odlučila sam dati priliku Drvosječama.

Skladište Greyhonda bilo je krcato kad smo stigli u Salt Lake. "Svakako smo privukli publiku", rekao mi je vođa Drvosječa. "Suđenje je zakazano za podne. Prijavite se u hotel i vratite se."

Vratila sam se u depo u dvanaest. Suđenje je započelo govorom odvjetnika Drvosječa koji je skicirao pozadinu slučaja i koji je razvio sljedeći argument: Da se ovaj eksperiment dopusti, nijedan drugi sličan eksperiment ne bi se mogao odbiti; **ako bi se većem broju Stvari dopustilo dobivanje sličnih informacija, svijet bi uskoro mogao biti ispunjen Stvarima čije bi znanje ugrozilo samu osnovu svijeta Operatora i Stvari.**

Bilo mi je nelagodno. Bez sumnje, napad odvjetnika Drvosječa bio je siguran, ali uništio je moje šanse za preživljavanje.

Greyhoundov odvjetnik se loše pokazao. Kad je iznešen zahtjev za 'računom za reanimaciju', činjenice eksperimenta nisu bile razjašnjene. Greyhound je odobrio svoj račun vjerujući da je namjeravan mnogo neviniji eksperiment.

Bojala sam se sudačkog pitanja: "Koliko je ova Stvar već naučila o Operatorima?" - odgovor bi mogao zapečatiti moju sudbinu. Ali pitanje se nikad nije ostvarilo.

"**Stalno te iscrpljuju**", prosiktao mi je jedan od drvosječa u uho. "Sjednite i opustite se. Sve je divno."

Odvjetnik Drvosječe komentirao je Greyhoundovu izjavu suhim komentaram o neučinkovitoj i labavoj metodi izdavanja računa tvrtke, te zatražio da tvrtka bude lišena povlastice davanja bilo koje vrste dokumenta dok se ne provede službena istraga. Prije nego što je završio svoj govor, pitala sam se hoću li biti više u opasnosti od Greyhonda, prije nego presuda bude završena, nego što bih bila od sudca.

U tri sata, suđenje je prekinuto do sljedećeg jutra i ja sam se vratila u hotel. Drvosječe su naručile kutiju viskija za proslavu i bučno se napili. Operator koji predstavlja hotel požalio se na buku i jedan od Drvosječa ga je odmah 'okamenio'. Otkrila sam da je okamenjivanje bio mentalni proces kojim bi se jedan Operator mogao privremeno staviti van pogona. Na licu mjesta pojavilo se nekoliko

hotelskih Operatora i okamenili su dvojicu Drvosječa. Zabava okamennivanja trajala je satima. Do ponoći, većina Drvosječa su bili preslabi od okamenjivanja da bi me pratili, a meni su ostali samo glasovi vođe Drvosječa i jednog od njegovih pomoćnika.

U relativnoj tišini, razmotrila sam svoju situaciju, zaključila da je nesigurna. Nazvala sam Western Airlines da saznam kada ima prvi avion sljedećeg jutra i otišla u krevet.

Probudila sam se sljedeći dan i otkrila da je presuda nastavljena i završena tog jutra, te da je 'račun o reanimaciji' opozvan.

„Što više“, rekao mi je vođa Drvosječa, „prilično smo te uredno izvukli. Sudac je bio užasnut kada je čuo za Hadleyevu kolekciju *nakaza*, i boji se da bi ta kolekcija mogla sadržavati druge stvari poput tebe. Obećali smo mu da ćemo ići s tobom u Kaliforniju i boriti se zatvoj *nakazni* status do kraja.”

Sa mnom su bili samo vođa Drvosječa i pomoćnik po imenu Bost. Odletila sam u San Francisco i autobusom (ne Greyhoundovim) otišla do grada koji je identificiran kao lokacija Hadleyjeve organizacije i prijavila se u hotel dok su Drvosječe kontaktirali Hadleyjevu organizaciju.

Gotovo odmah, Nickyjev glas pridružio se glasu Drvosječa. Bio je iznenađen tijekom kojim su događaji odvijali i i odjurio je da izvijesti Hadleya. Bost je također požurio podnijeti zahtjev za novu presudu.

Nicky se brzo vratio. „Ostat ćeš ovdje neko vrijeme“, rekao je, „mogla bi iznajmiti namješten stan.” To se činilo razumnim i prošetala sam niz blok koji mi je on pokazao.

Tek što sam se uselila, otkrila da sam samo nekoliko koraka od zgrade u kojoj se nalazi Hadleyjeva organizacija, i da je ulica u kojoj sam bila smještena, sadržavala Hadleyevu kolekciju *nakaza*. Samo uvjeravanja Drvosječa su me spriječila da se iselim nekoliko minuta nakon što sam se uselila.

Operatori iz Hadleyjeve organizacije su se uključili i sastanak s njima trajao je veći dio poslijepodneva. Našavši ih iznenađujuće dobrog raspoloženje, znatno sam se opustila, a prije nego što je dan završio, razgovarala sam s njima slobodno. Sharp i Hinton, saznala sam, bili su izvan grada zbog organizacijskih poslova i

veliki Hadley skrivao se od kalifornijskog državnog vijeća koje mu je prijetilo zbog svoje nakaradne kolekcije.

Situacija je, u cjelini, bila obećavajuća. Sljedećeg dana dobila sam dodatne dobre vijesti. Hadley, osuđen na godinu dana *Opasnosti*, je pobjegao i organizacija je bila privremeno pod vodstvom Ducka, jednostavnog Operatora sa smislom za humor i općenito sa dobroćudnim stavom prema Stvarima.

Operatori u Hadleyjevoj organizaciji, saznala sam, bili su lokalno poznati kao The Western Boys i ostali lokalni Operatori držali su ih u znatnom strahu. Unatoč njihovoj reputaciji, smatrala sam The Western Boyse simpatičnima. Zujali su unutra i izlazili, dugo me ispitivali o mojoj reakciji na svijet Operatora i činilo se da su ih zabavljali moji odgovori.

Jedan od njih, Operator po imenu Winkle, nazvao me 'Ova'. "Uđite i poslušajte Ovu," rekao bi, kad god bi me uvukao u raspravu. "Opet se isključuje." Winkle je bio taj koji je odlučio da je moj stav rezultat toga što sam prirodni *Bronko*. "Konj bi se razbolio od briga", rekao je. "Bronkosi to nikad ne rade. Dajte Bronku nešto o čemu bi trebao brinuti i umjesto toga udari te u zube."

"Ne u potpunosti", rekla mu je Nicky. "'Ova' je bila prirodni Bronko i postupno se vraća svoju izvornu osobnost. Ali, također, u Ovom postoji sidro još od početka eksperimenta." Meni je objasnio: "Sidro je nešto poput trajnog sedativa. Smiruje Vaše živce. Uz sidro, svi Vaši emocionalni odgovori ostaju prigušeni."

S obzirom na to da ću morati neko vrijeme ostati tu gdje jesam, laknulo mi je takvo emotivno okruženje. Hadleyjevi Operatori bili su zabavni, a možda bi ih mogla nagovoriti da pomognu Drvosječama da me oslobode. Te noći, kad sam se spremala za krevet, jedini Operator sa mnom iznenada je nestao. Nekoliko sekundi kasnije, ženski glas počeo mi je šaptati na uho.

"Nisam član Hadleyne organizacije. Samo živim u zgradi. Možeš me zvati baka. Svi to čine. Ne smiješ se brinuti. Imamo jako drage ljude u ovoj zgradi i oni će se potruditi da te drže na oku. Navratit ću kad god mogu i vidjeti kako si." Glas joj je izbljedio u daljinu.

Zaspala sam, relativno spokojna.

Prije nego što je tjedan završio, Operator po imenu Crame kupio je The Western Boyse od Hadleya.

"On je gad", rekao mi je jedan od Operatora, "ali zaštitit ćemo te koliko god možemo."

Crame mi se *uključio* rano jednog jutra kad sam doručkovala. Također mi je projicirao sliku sebe, pomalo nepromišljen postupak, pomislila sam, budući da je živio nekoliko vrata dalje.

Projiciranje slike je bila je taktika zastrašivanja. Bio je planina od čovjeka s kvadratnim okrutnim licem. Promatrala sam ga s istim neodlučnim očima s kojim je on gledao mene.

"To je prokleta neugodnost", zaurlao je. Prošao je trenutak prije nego što sam shvatila da se "to" odnosi na mene. Njegov me uvodni gambit na trenutak zbunio, ali sam se sabrala i podsjetila ga da bi ista sudbina koja je svladala velikog Hadleyja također mogla i njega.

"Prekleta je drsko", zaurlao je. "Dumetiziraj *To*." Njegova slika i glas naglo nestadoše.

"Uživao sam slušati kako ga odvrćaš", rekao mi je Operator po imenu Wimp. "Volio bih i ja to napraviti. Ali bolje bi prošla da si držala jezik za zubima. Dummetizacija {zaglupljivanje} ti neće donijeti ništa dobrog."

Nicky je djelovao slomljenog srca. "Pretpostavljam da to moramo učiniti, ali ne želim. Nebo zna kako ćeš ispasti kad budeš dumetizirana."

Bila sam uplašena. Što je bilo dummetiziranje?

„To je proces kojim se uklanja većina rešetke Stvari i dozvoljava se uraštanje nove mreže", rekao mi je Nicky. "Rešetka {*Letticework*} je rast u Vašem umu koji pohranjuje uzorke Vaših navika. Zove se Rešetka jer izgleda nešto poput drvenih rešetki koje se koriste za podupiranje grmove ruža. Nakon što se jedna Rešetka ukloni, nova će Rešetka brzo narasti, ali može biti sasvim drugačije vrste. Vrsta navika koje ćete razviti ovisit će o Operatorima koji rade rade na Vama dok raste."

Wimp se složio. "S ekipom koju imamo, možda ćete ispasti pravo dijete, a sa druge strane možete ispasti totalna tuka {lutka}."

"Uklonimo samo vrlo mali dio mreže", predložio je Operator po imenu Rink. "Crame je možda zadovoljan."

Wimp je imao najbolji prijedlog. "Uzmi Ducka."

Duck je bio oduševljen pričom o mom intervjuu s Crameom. "Sviđa mi se 'Ova', takva kakva jest", reče.

"Ostavite njenu Rešetku na miru. Odgovorit ću Crameu da odustane od ideje o Zaglupiranju."

Nicky je osjetio veliko olakšanje. "Crame je možda čak odlučio napraviti *potpunu lutku* od nje," rekao mi je, "i to bi za nas bila glavobolja. Da biste napravili *potpunu lutku*, vi morate ukloniti svu Rešetku i nastaviti sa *Struganjem novog rasta* koliko god brzo raste. A lutka je u potpunosti prepuštena na milost i nemilost svog Operatora i mora se podsjećati na sve: kupke, pranje zuba, jedenje. Gotovo da moraš disati za nju."

Bila sam užasnuta. Zašto bi Operator želio od Stvari napraviti lutku?

"Pa, Operatori koriste *lutke* kao hatrake {samostojeće stalke za šešire}", objasnio je Nicky. "Većina velikih komičnih zabavljača su lutke. Bob Hope, na primjer. Kad nastupa zabavljač poput Hopea, on samo odaje ono na što ga neki Operator stimulira. Nema Rešetke koja bi ometala primanje podražaja. U određenim situacijama, lutka može biti velika prednost za pametnog Operatora. To je nešto kao imati lutku na uzici špage."

I dalje mi je bilo nelagodno. Kad bi me neki Operator počeo dumetizirati, da li bih bila svjesna što se događa? "Ne", rekao mi je Nicky. "Uklanjanje Rešetki je bezbolno. Naravno, Operator koji bi ti pregledao glavu nakon toga, mogao bi vidjeti da si bila izrezana. I ti bi shvatila da ti se nešto dogodilo. Bila bi poprilično 'u magli'. Ali ne brini. Duck će te zaštititi."

Kad sam se sutradan probudila, bila sam svjesna oštre boli u zatiljku. Sigurna da sam bila 'rezana', mahnito sam pozvala Nickyja i Ducka. Oboje su se odmah *uključili*.

"Nitko ti ništa ne radi", reče Nicky. "Mislim da imaš neku vrstu reumatskih bolova. Možda biste trebali kupiti u jastučić za grijanje."

"Ili bocu viskija", reče Duck.

Minutu nakon što su se njihovi glasovi udaljili, Baka mi je šaptala na uho. "Oni su idioti" rekla je. "Želiš otići liječniku. Nešto definitivno nije u redu s tvojim vratom."

Našla sam doktora rano popodne. Wimp je pošao sa mnom i rekao mi da je liječnik Operator. „Što više“, rekao je Wimp, „on je prilično važan Operator s velikom moći. On ti može učiniti mnogo dobrog.“

Iznenadila sam se da je doktor tako ugodan i veseo. Dijagnosticirao mi je bolest kao infekciju mastoida. "Dobro je što si došla na vrijeme", rekao mi je. "Inficirani mastoid može biti vrlo problematičan, ako se zanemari."

Vratio sam se kući zahvalna na Bakinom zaštitničkom i suosjećajnom radu.

Western Boysi su me često ostavljali samu, a neki od Operatora u zgradi su to uočili i počeli svraćati u takvim prilikama. Od njih sam naučila mnogo o Riti, božici hrama sunca, i Hadleyevoj najpoznatijoj nakazi. Jednog popodneva čak sam došla i na trening za Ritu.

"Rita je uvijek bila fina Stvar", rekla mi je Browney, jedna od domaćica u zgradi, "ali, nažalost, bila sklona obilnom piću. Ritin suprug je Operator. On je predao Ritinu *povelju* Hadleyju, nadajući se da će Hadley moći riješiti Ritu. Hadley je rekao da je razlog zašto je Ritinu sobu preplavio slikama boga sunca da je uplaši i da se otrijezni. Naravno, kad god si pokušao pritisnuti Hadleya, uvijek bi smislio neki dobronamjerni motiv za stvaranje bilo kakve nakaze."

Čim je Rita ugledala boga sunca, saznala sam, pala je na koljena. Ubrzo je sagradila oltar u njezinoj dnevnoj sobi i ubrzo je tamo s njom bilo desetak žena koje su odavale počast bogu sunca. Kad se zajednica malo povećala za dnevnu sobu, Rita je premjestila oltar u garažu. Ritin suprug bio je bijesan na Hadleyevu terapiju, ali Hadley je odbio vratiti *povelju*.

Pomno sam slušao kad se začuo čudan glas. "Browney, jesi li s '*Ovom*'?"

"Sally? Uđi. Tu smo samo Vera i ja."

"Slušaj", rekla je Sally. "Cameron, Jocko i Pauk imat će trening na Riti u četiri sata. Postoji zasun u stanu *Ove* iz Crameovog stana i ako ga možemo pronaći i *uključiti* se se možda bismo mogli čuti."

"Mogu to dogovoriti", rekao joj je Browney. "*Ova*' sjedi u dnevnoj sobi na sofi. Tu je zasun. Bit ćete *uključeni* u Crameovu sobu, a mi se možemo *uključiti* u vas i čuti što se događa." Htjela sam znati što je zasun. "To je snop za slušanje", rekla mi je

Vera. "To se može učiniti mentalno, i većina Operatora drži zasun na Stvari kada Stvar spava, ali Crameovi momci to rade s opremom. Zato ti dečki obično kažu da sjedneš na sofu. Na taj način mogu razgovarati s tobom bez potrebe za *produživanjem*."

U četiri sata sjedila sam na sofi. Pred mojim su licem bljesnule slike tri nepoznata lica. Jedan od njih bio je tamnocrven i zloban. "To je Pauk", rekao je Browney. Ispod njegova tamnog zlog lica nosio je svjetlu leptir-mašnu.

"Ono što želim znati," rekla je Vera, "zašto vježbanje?"

"Rita opet sumnja", rekla joj je Sally. "Kad bi ostavili Ritu na miru, ona bi mogla odmah izaći iz te rabote s bogom sunca. Ali čim Rita počne sumnjati, oni je odmah ponovo obrade."

Žene su mogle čuti i vidjeti mnogo više od mene. Browney me izvještavao o aktivnostima. Međutim, nastavila sam viđati lica muškaraca i činilo se kao da stoje blizu prozora.

"Rita živi u kući preko puta Cramea i oni je obrađuju preko puta prozora", rekao mi je Browney. "Po pravilima, čim Stvar počne sumnjati u neke zablude koje joj je Operator uspješno implantirao, mora joj se dati poštena prilika da tu zabludu odbaci.

Dogovara se *trening* i Stvari se daje prilika da se odluči da li će ostati u zabludi ili će zabludu odbaciti. U ovoj vježbi, Pauk će pokušati uvjeriti Ritu da zaista postoji bog sunca a Cameron će pokušati uvjeriti Ritu da je cijeli posao samo obmana. Ne znam što Jocko radi."

"On vodi račun", rekla je Sally. "Možda se Ritin muž požalio *gradskom vijeću* i *vijeće* je naredilo da im se pošalje službeni rezultat."

"Možete li igdje vidjeti Ritinog muža?" upitala je Vera.

"Ne", rekla je Sally, "ali možete se kladiti da je negdje na drugom zasunu. Budimo tihi. Želim dobiti ideju o njihovim tehnikama. Jasno je da je Pauk vrlo pametan."

Čula sam komentare Browney i njezinih prijatelja, ali nisam mogla čuti ništa o treningu. Browney konačno reče "Pa, to je to. Cameron je pokušavao uvjeriti Ritu koliko je apsurdno razmišljati da bi je bog sunca izdvojio za komunikaciju. Rita se osjećala prilično skromno i ponizno - Cameron je zamalo uspio. Tada je Pauk ušao i rekao Riti da bog sunca mora imati nekog smrtnika da se kroz njega

ponovno uspostavi i da bi se Rita trebala osjećati zahvalnom i poniznom što joj je pripala takva čast. Rita je samo prenijela osjećaj te poniznosti u taj kanal. Pa, u svakom slučaju, to je promjena. Umjesto da bude tašta zbog časti čuvanja hrama, Rita se zbog toga osjeća ponizno.”

“Jadna Stvar”, rekla je Sally. “Kada će Ritin muž dobiti natrag povelju?”

“Za šest mjeseci”, rekla je Vera. “Vjerojatno će ju odmah izliječiti od te gluposti i onda će ona ponovno početi piti. Ne znam zašto se on drži te Stvari.”

“Zbog djece”, rekla je Sally. “Nikad nisam odobravala da se Operatori zbog toga vjenčaju sa Stvarima. Nikada ne znate kakva će vam djeca biti, jer iako su Stvari, sviđaju ti se jer su tvoje.”

Primijetila sam da je Crameov zasun, iako je išao ravno od Crameove zgrade do moje sofe, također prolazio niz sredinu mog kreveta. Nije ni čudo što me mogu čuti ako se probudim u noći, pomislila sam. Moraju imati nekog na tom *prisluškujućem snopu* da cijelu noć sluša kako bi bio siguran da ne pobjegnem.

Imala sam odvojen osjećaj prema božici hrama sunca. Ali u vezi s još jednim Hadleyjevim eksperimentom sam bila bijesna.

Djevojka Costello imala je petnaest godina i bila je vrlo introvertna. Hadley ju je jedne večeri osvojio u *Igri* i pretvorio ju u nakazu dostojnu njegove kolekcije. Koristio je Engleski jezik za postizanje uspjeha, gorak dodir, jer je djevojka očito provodila većinu svog vremena u čitanju.

Browney mi reče:

“Hadley je uvjerio djevojku da je ovaj planet stvarno čistilište, i da je naseljen dušama na putu do neba. Sve nedaće koje su zadesile ljude, uvjerio ju je Hadley, bile su samo vatre pročišćenja koje su brisale nezrele crte u njihovom karakteru.”
{zvuči poznato? - prim.prev}

Nakon što joj je postavio ovaj okvir, uvjerio ju je da novine i knjige sadrže šifrirane poruke od jednog Vraga do drugog i da je to bila njihova metoda međusobnog komuniciranja. Ugurao joj je jednostavan kodni jezik u glavu.

Imam šifru u blizini, negdje. Riječi poput 'malo', 'mali Joe,' i "životinja" su se trebale odnositi na duše.

Riječi poput 'ribiči' i 'ribari' navodno su se odnosile na Đavle. Riječi s tvrdim zvukom "aj", poput "vatra" i "oko" {ima smisla samo na eng.jeziku}, odnosile su se na muke koje nanose đavli.”

"Počinjem misliti da Hadley i sam ima **vjerski** kompleks", rekla sam.

“Pa”, reče mi je Browney, “**to je jedna od najboljih tema za usađivanje zabluda**”.

U svakom slučaju, ova Costello klinka je sada totalno luda. Gospođa Costello je izbezumljena i bila je u *gradskom vijeću*. Naravno, Hadley tvrdi da je pokušavao srediti djevojku.”

“Ali ima mnogo neurotičnih adolescenata. Većina ih se ispravi prije nego što odrastu. Kako li je Hadley mogao učiniti tako nešto mladoj djevojci.”

Browney se suosjećajno složi. “Otkad je Hadley otišao, gospođa Costello ulijeva sedative u dijete i pušta ga da miruje jer je stvarno na rubu psihičkog sloma.”

Raspravljala sam o Costello djevojci s Nickyjem. "Kako si čula za to?" htio je znati. "Da, jato kokoši u zgradi, pretpostavljam. Želim te upozoriti na nešto. Na ovome postoji *Štit* po imenu Brannigan. U prijateljskim je odnosima je s gospođom Costello i pokušava nagovoriti Cramea da joj vrati djevojačku povelju. Osim toga, podnio je zahtjev za donošenje presude za izvršenje povrata povelje. Mislimo da će tebe navesti kao primjer što bi Crame konačno mogao učiniti toj Costello djevojci. Imat ćeš Brannigana da njuška okolo i bolje je da budeš oprezna s njim.”

Jedne večeri gospođa Costello dovela je Brannigana da razgovara sa mnom. Brannigan me se dojmio kao jak udarač, dobar momak za imati ga na svojoj strani. Još me se povoljnije dojmila gđa. Costello. U njoj je bila finoća i osjetljivost koja je bila rijetka među Operatorima i njena tuga zbog njezine kćeri silno me ganula. Ispričala sam Branniganu većinu svoje priče, izostavivši sve o Drvosječama. Pokušala sam ga impresionirati činjenicom da je moj vlastiti život ugrožen i da,

iako sam bila nestrpljiva da se oslobodim svog eksperimentalnog statusa, nisam bila nestrpljiva da me ubije vijeće zbog mog poznavanja Operatora.

Brannigan je frknuo. "Tko ti je to rekao! **Svaki Operator može izazvati amneziju i uništiti tvoja sjećanja kad god poželi.** Ne dopusti Western Boysima da te zavaraju. Oni nisu zabrinuti za tvoj život. Oni su zabrinuti za sebe. Pritom, ne znaš toliko o Operatorima koliko misliš da znaš. Poznate su ti neke njihove tehnike, ali ne poznaješ ni djelić njih. Glavna stvar je da nikada nisi razgovarala o onome što znaš s drugim Stvarima i to će impresionirati vijeće."

Te večeri je drvosječa, Bost, došao da mi kaže da je moja presuda bila odgođena. Sudac je tražio potpuni pregled podataka koji se tiču mene i Drvosječe su smatrale da će vijeću trebati mjesec dana da prikupi potrebne informacije o tome.

"Gdje će dobiti ove informacije?"

"Od Operatora koje si poznavali i od tvrtke u kojoj si radila", rekao je Bost. "Naš odvjetnik savjetuje da svoju ostavku odmah pošalješ svojoj tvrtki. Oni će biti na Kuki i vjerojatno će dati dobar izvještaj o tebi ako nisi u njihovim knjigama, status koji će ih posramiti, s obzirom na prirodu ovog eksperimenta."

Te sam večeri poslala službenu ostavku svojoj tvrtki. Bila sam tužna zbog toga jer sam se planirala vratiti. Došla sam kući i zatekla Hintonov glas kako me čeka.

"Hvala Bogu", rekao je. "Konačno si izbacila to mjesto iz svoje budućnosti."

Sjetila sam se Burta i na trenutak sam poželjela da mogu vidjeti Hintonovu glavu. Htjela sam baciti nešto na nju.

"Sofisticirani se vraća", rekao mi je Nicky. "Očekuje se večeras. Svidjet će ti se. Nekad je bio član naše organizacije, ali se nije mogao slagati s Hadley. Pauk mu se jako divi i zamolio ga je da se vrati čim Hadley ode."

Sumnjala sam u nekoga kome bi se Spider divio i odlučila sam se zagrijati za Sofisticiranog putem spore i oprezne faze. Ali otkrila sam da je on toliko privlačna osoba da sam odmah kapitulirala.

U noći njegovog dolaska, Sofisticirani je ušao da razgovara sa mnom i većina ekipe je došla s njim.

Odgovarajući na njegova pitanja, rekla sam mu kako se osjećam kao zamorac u kavezu i ušla pojedinosti o tanašnosti mog džeparca i nepravdi što moram sama financirati taj eksperiment.

“Još jedna poteškoća”, rekla sam, “je to što ne živim samo u kavezu, već živim u krivom kavezu. Ovaj eksperiment mi je teži nego što Operatori shvaćaju. To me tjera da živim u dvostrukom svijetu. To je kao da imam čarobno ogledalo kroz koje promatram što se događa na Mjesecu dok se bavim poslom života na Zemlji.”

Sofisticirani je odgovorio crtanjem serije crtića o zamorcu u kavezu. Slika zamorca koji stoji na stražnjim nogama i raspravlja se s liječnicima u bijelim jaknama. Slika zamorca stisnutog u kutu svog kaveza, broji svoje novčiće i žali se: “— i moram hraniti sebe.”

Crtići su pametno nacrtani, a zamorac je skiciran kao privlačna životinja. Pa, pomislila sam, čini se da zabavljam Sofisticiranog koliko i ostale Operatore i, s obzirom na okolnosti, to je dobar dojam koliko se mogu nadati.

Što se moje osobne situacije tiče, Sofisticirani je bio potpuno odvojen. “Kavez te zaključava prema izlazu”, rekao mi je, “ali te također zaključava i od ulaza . Budući da morate tolerirati Operatore, slobodni ste od nužde da treba tolerirati Stvari. Dobili ste mnogo a da to niste cijenili. Poteškoća je da vaš temperament ne nastoji biti filozofski, već je, umjesto toga, potpuno zaokupljen neposrednim problemima. Morate razviti perspektivu. Ono što stvarno ne razumijem u vezi s izborom nekog poput tebe za eksperiment ovog tipa je da je tvoj temperament najgori kakvog mogu zamisliti u tu svrhu.”

“Ali 'Ova' je tipična za američke Stvari”, rekao mu je Nicky. “To je bio jedan od glavnih razloga zašto ju je Hadley odlučio iskoristiti. Drugi faktor je to što inače svoje poslovanje drži samo za sebe, i mi nismo morali brinuti o tome da o ovom eksperimentu brblja drugim Stvarima.”

“'Ova' je možda tipična za američku osobnost po tome što nastoji koristiti čimbenike volje i uzimati djelovanje u vezi s takvim problemima u koje uđe. Ali nemojte mi reći da je Hadleya ona prvenstveno zanimala zbog toga **da vidi kako će američke Stvari reagirati na saznanje da ih Operatori kontroliraju.**”

“To je bio jedan od njegovih ciljeva”, rekao je Sharp. “Bio je zabrinut zbog istraživanja koje je u tijeku o nama na tom sveučilištu.

Bojao se da su toliko napredovali da bi mogli nabasati na istinu. Iskreno govoreći, kakav je američki temperament, **mislim da istinu ne bi čak ni registrirali. Američke Stvari to jednostavno ne bi prihvatile.**”

"Kako je Hadley namjeravao riješiti ovaj eksperiment", upitao je Sofisticirani.

"To nije bilo detaljno razrađeno", rekla je Nicky. “Planirao je 'Ovoj' dati kompletnu indoktrinaciju, zatvoriti je u instituciju i pustiti da nađe svoj izlaz. Pretpostavio je da je će reći sve što zna i da će to izazvati bilo koju od raznih reakcija. Priča, koja dolazi od mentalnog bolesnika i prethodi svim informacijama koje bi mogle proizaći iz tog sveučilišta, ima tendenciju da diskreditira nalaze sveučilišta.

Naravno, poteškoća s njegovim planom je da 'Ova' vjerojatno ne bi razgovarala {o Operatorima i Stvarima} kad bi se suočila s psihijatrima, znajući da bi se njene izjave protumačile kao bunčanje luđakinje.”

Nakon što su dečki otišli, razmišljala sam o Hadleyevom planu i pitao se u kojoj mjeri ga Crame namjera razviti. Usred mojih misli, tihi Bakin glas zašuštao mi je u uhu.

„Slušaj“, rekla je, „jedna je stvar pričati takvu priču u sanatoriju, a sasvim druga stvar da to kažete psihijatru čiju ordinaciju posjećujete i kojemu plaćate novac. Ti moraš shvatiti da je tvoja šutnja Crameovo najveće bogatstvo. Da si progovorila, ovaj eksperiment bi se mogao odmah zaustaviti. Pogledaj u telefonski imenik, izaberi doktora, zakaži termin i idi na pregled.”

Pronašla sam popis psihologa i nasumično odabrala ime.

“Brzo”, rekla je Baka, “zapiši ovo negdje: 'Ako ikada izgubim pamćenje, važno mi je zapamtiti da se nikada, ni pod kojim okolnostima, neću vratiti u tvrtku koja me je zaposlila.’“

“Zašto misliš da ću izgubiti pamćenje”, upitala sam je.

“To je jedan od rijetkih načina na koji te mogu izvući živu. Pretpostavljam da čak i ako Drvosječe osvoje presudu za tebe, sudac će ti izreći kaznu amnezije.”

Nakon što je Baka otišla, nagađala sam o njezinim razlozima zbog kojih me je upozorila da ne nastavljam posao koji sam radila. Burt, pomislila sam. Nitko od njih nikada nije volio Burta. Sve je to bilo jako obeshrabrujuće.

Unatoč mojoj sve većoj nadi da ću pobjeći iz kaveza, bilo je jasno da je moj svijet kakav sam poznavala bio uništen okolnostima koje su bile izvan moje kontrole i da bih trebala oblikovati novi kad se vratim u svijet Stvari.

Nicky je došao jednog dana da mi kaže da mi je Wimp Semple dodijeljen za stalno. "Zamolio sam ga da posveti posebnu pozornost tvojim osobnim potrebama", reče Nicky. "Postaješ zaboravna. Jutros si zaboravila oprati zube, a sinoć nisi popravila frizuru. Ne možeš postati nemarna. Izgledat ćeš kao neka staromodna i zapuštena tukača."

Bila sam uznemirena jer sam shvatila da su Nickyjeve izjave istinite. Postajala sam sve više zaboravna čak i za mehaničke rutine njegovanja. Sinula mi je užasna pomisao.

Nicky uzdahne. „Da“, reče, „tako je. **Vi ste djelomično zaglupljena.** Crame je inzistirao na tome i Pauk je to učinio jedne noći **dok si spavala.** Popriličan broj tvojih obrazaca navika je nestao. Ne brini o tome. Novi obrasci navika će se razviti čim se postavi nova *Rešetka*. A Wimp će se pobrinuti da svi potrebni uzorci budu uključeni.”

Zaglupljena. Bio je to udarac. Da pretpostavim da je Pauk odlučio napraviti potpunu lutku od mene? Napisala sam liječnički broj telefona na velikom komadu papira i zalijepila ga na zid u blizini telefona. Kad bi se moj zaborav povećao, posjetila bih liječnika i rekla mu o tome.

Wimp Semple je bio mlad, oko devetnaest godina, ne baš bistar dječak, ali nježan i tih. Prvi dan na poslu me nagovorio da izađem u šetnju i usmjerio me prema kinu.

“Idemo se opustiti”, rekao je.

Nedaleko od kazališta, Wimp me zamolio da stanem. “Hodam dva bloka iza tebe”, rekao je. “Kad dođeš do dragstora na uglu, uđi i popij sok. Moram vidjeti nekoga tko živi ovdje u blizini.”

Otišao sam u dragstor i naručila sok.

"Što radiš", rekao je čudan glas u mojoj glavi.

„Pijem sok“, pomislila sam.

"Tko je to rekao", upitao je glas.

"Ova Stvar", rekao je drugi glas. "Bacit ću detaljniji pogled na ovu Stvar. To je najprokletija stolarija koju sam ikada vidio. Znaš li tko je ovo? Crameova 'Ova'."

"Želim pogledati", rekao je Broj Jedan.

"Nema daske, nema kolibe, nema pokrivača", rekao je Broj Dva. "Otvorili su ga na šarkama."

"Shvaćam da ju većinu vremena drže širom otvorenu", rekao je Broj jedan. "Razgovara s tobom ako joj postavljaš pitanja."

"Slušaj", reče Wimpov glas iznenada, "makni se s prostora."

"To je Wimp Semple", rekao je broj jedan. "Blokirajmo ga i dobro pogledajmo ovu stvar."

"Kriste", rekao je Wimp i glas mu je nestao.

Dvoumila sam se između trčanja kući i ostanka gdje sam bila. Odlučila sam ostati, misleći da bih tako mogla prikupiti nekoliko činjenica o Crameu koje nisam uspjela dobiti od Western Boysa.

Broj jedan je iznenada zastenjao: "Kamen. Izlazim. Ne mogu uzvratiti Kamenjem. Nisam u snazi."

"Pa, ja jesam", rekao je Broj Dva, "Prije nekoliko minuta dobio sam gomilu stvarčica i upotrijebit ću ih na bilo kome ko me pokuša dohvatiti." Za nekoliko minuta, njegovi vriskovi su mi odzvanjali u ušima. "Pa, otišli su", rekao je Wimp. "Bože, toliko ljudi u ovom gradu je čulo za *Ovu*, ne možeš ni hodati ulicom s njom, a da neki nedobudni ne pokuša *ući*."

"Želi li još netko ovdje da mu se odbije Kamenom glava?" rekao je novi visoki glas.

"Ovo je moj prijatelj, Frisco", rekao mi je Wimp. "Bio je tip kojeg sam htio vidjeti. On je jedan od najboljih Kamenara u gradu. Ima tako tvrdu glavu da se ne može Kamenovati čak i ako se okupi rulja Operatora oko njega."

"Ova dva kretena su iz Conroyeve organizacije", rekao je Frisco, "i mogli bi se vratiti sa više njihove rulje. Gdje si vodio ovu Stvar?"

"Moramo ju zvati 'Ova'", rekao mu je Wimp. "Dusk misli da zvuči ljepše, i nije želio povrijediti njene osjećaje. Naredio mi je da ju odvedem u kino i tamo idem. Ali bojim se da bi se ti tupsoni mogli vratiti i doći po mene."

"Doći ću s tobom u kino", rekao je Frisco. "Ne radim ništa posebno."

Nastavili smo u kazalište gdje sam bila ugodno iznenađena otkrivši da je film Walt Disneyjev film *Prerija koja nestaje*.

"Sve o životinjama i ostalom", rekao je Frisco. "Vas dvoje sjednite i uživajte. Držat ću oči otvorene za nevolje."

Na ekranu je treperio crtić kad sam ušla u kazalište. Prije nego što je završio, Conroyevi Operatori su se vratili u potrazi za osvetom. Prvi dokaz da su to dobili bio je Wimpov tjeskobni vrisak. "Uhvatili su me", rekao je. "Moram izaći. Slušaj, —" Njegov glas je naglo zastao.

"Ostani gdje jesi, 'Ova'", rekao je Frisco. "Dovršit ću te tupsona."

Iznenada me zapljusnu navala glasova na uši. Okamenjena, sjela sam na svoje mjesto i čekala. Glasova je bilo sve manje i manje dok nije ostalo samo Friscovo vikanje.

Nakon nekog vremena njegovi su se krikovi smanjivali.

"Bio sam opterećen do balčaka", rekao je zadovoljnim glasom. "Sigurno sam se pobrinuo za tu gomilu. Bit će puno glavobolja u Conroyevoj organizaciji večeras. Ti sjedi gdje jesi, a ja ću komunicirati sa Wimpom. Vratio se u Crame's."

Film *Prerija koja nestaje* je bio gotov prije nego što mi je palo na pamet da nisam ništa čula od Frisca preko sat vremena. Oduševljena tišinom, po drugi put sam prošla kroz film. Znatno opuštenija, došla sam kući. Na vratima je Friskov glas rekao: „Pa, isporučio sam te zdravu. A ja sam se dobro naspavao. Vidimo se u blizini.”

Wimpov glas, promukao, ali prepoznatljiv, rekao je: "Hvala, Frisco. Uđi, 'Ova'.

Rink će te preuzeti te za noć. Nisam u stanju *Operirati*."

Rink je slušao moj izvještaj o Friscovoj borbi s Conroyevom mafijom.

"Što je Frisco mislio kad je rekao da je nabijen do balčaka?" Pitala sam.

“Vjerojatno je upravo kupio teret”, rekao mi je Rink. “To su stvari kojima se Operatori kamenuju. Dobiješ ih u bilo kojoj ljekarni. Dolaze u malim tabletama i kada ih Operator proguta nekoliko, postaje nabijen vrstom energije s kojom treba Kamenovati.” Sjetio sam se razgovora Conroyjevih ljudi. “Rekli su da mi je glava otvorena na šarkama.”

"To je bilo onda", rekao je Rink. Pred očima mi je bljesnula slika obrisa glave. “Projiciram slike tako da ćeš ovo razumjeti. Kada je um Stvari otvoren na šarki, stanice oko vanjske strane uma su čvrsto zatvorene osim malog dijela na vrhu.” Nevidljivim nožem zarez se u glavu kao da je pita i odstrani se tanka kriška.

"Kada se um širom otvori, otvaraju se i ostale ćelije." Kriška se proširila sve dok nije bila veličine tri četvrtine glave. “Kada je um Stvari širom otvoren, deseci Operatora mogu lako ući. Ako Operator koristi Stvar kao mamac, um je uvijek širom otvoren. Ništa privlači Operatora kao širom otvorena glava. Ne može joj odoljeti.”

“Conroyevi ljudi su rekli da nemam dasku ili kolibu na umu.”

"Naravno da ne", rekao mi je Rink. “*Ukrčavanje i smještanje* su procesi koji zatvaraju stanice oko uma i tako sprečavaju bilo kojeg Operatora da uđe. Naravno, Operatori ne pribjegavaju ni jednom ni drugom. *Ukrčavanje* ili *smještaj* se ne primjenjuju osim ako se um Stvari ne može zatvoriti. Um koji je zatvoren je zatim zaključan posebnim mentalnim kodom koji nitko ne poznaje osim Operatora koji djeluje na Stvar. Većina Stvari je zaštićena od drugih Operatora zatvorenom glavom.”

"Je li mi glava oštećena pa se ne može zatvoriti?"

“Iskreno, mislim da jest. Međutim, nema razloga za brigu. Glave se uvijek mogu popraviti jednim ili drugim procesom.”

"Rink, hoćeš li mi pokazati sliku rešetke?"

Nacrtao je unutarnji krug unutar obrisa glave, otprilike jedan inč od ruba. "Sve od toga je Rešetka. Ponekad je dopušteno da Rešetka naraste mnogo deblje - ovisi prema broju obrazaca koje Stvar treba. Ono što su učinili u tvojoj glavi bilo je struganje dijela Rešetki sa strane. Naravno, većina stvari ovisi o njihovim navikama kojima se povode kroz njihove svakodnevne aktivnosti kada Operator nije u blizini da ih stimulira.

Iznenadit ćeš se koliko malo razmišljaju Stvari. Većina njih samo slijedi uzorke nekog Operatora koje je ovaj pomno uzgajao u njihovim glavama. Kada je Rešetka ostrugana, Stvar otkriva da nije u stanju previše dobro razmišljati. Ali zapravo nije pogođena njena sposobnost razmišljanja. Stvar je samo postala ovisna o obrascima navika umjesto o razmišljanju.”

"Kako se Rešetke skidaju kada naprave punu lutku?"

Ukazao mi se još jedan obris glave. Unutarnja linija ovoga se puta protezala samo preko vrha lubanje i to samo na udaljenosti od oko pola inča.

"To je lutka s gornjim čvorom", rekao je Rink. "I kad god Operator naleti na jedan od njih, on zna da Stvar nije odgovorna za što čini. U potpunosti ju kontrolira jedan Operator. **Kontrola Stvari je u njezinim obrascima navika.**

Kad joj ne preostane ništa osim njene sposobnosti razmišljanja, najslabiji Operator to može kontrolirati, jer Stvari mogu razmišljati samo u vrlo ograničenom stupnju.”

"Koliko ograničeno?"

"Reći ću ti ovo", reče Rink konačno. **“Da nije bilo Operatora, Stvari bi i dalje lutale po spiljama”**

Drvosječe su se iznenada pojavile kako bi me podsjetile da će moja presuda biti održana za deset dana. "Još jedna stvar", rekao mi je Bost. "Uspjeli smo kupiti dio tvog radnog vremena. Angažirali smo lokalnog Operatora, ženu po imenu Hazel. Ona će doći da Operira tobom umjesto nas.”

Hazel je ušla prije nego što je otišao. Bila je gruba i spremna osoba. Neizmjeno mi se svidjela. Ona je očito bila osoba koju Crame neće lako zastrašiti i očito osoba koja više voli akciju nego razgovor. Uživala sam u njoj i bila oduševljena kad se vraćala svako poslijepodne. Wimp ju je mrzio i obično bi nestao čim se pojavila, i vratio bi se mrzovoljan nakon što bi otišla.

Hazel nikada nije propustila priliku kritizirati Crameove dečke i ispričala mi je mnoge priče koje su ilustrirale njihove nedostatke. Nakon jedne od ovih rasprava ušao je Wimp, nabijen gnjevom.

“Slušao sam što ti je govorila”, rekao je Wimp. “Ona čini da Crame laje na mjesecinu. Ali ne objašnjava je da je ono što oni rade samo obično Operiranje Kukama. Nema ništa loše u tome.”

Htjela sam znati više.

"Pa, svi Operatori igraju *Igru* sa Kukom.", objasnio je Wimp. “Ne postoji bolji način očuvanja oštine pameti. Dva Operatora pokušavaju jedan drugoga dovesti u poziciju u kojoj je jedan od njih na mjestu i mora platiti svom protivniku da ga skine. Na primjer, onaj Operator preko puta, Herb Clarkson. Neki dan je jedna Stvar poginula u običnoj nesreći. Pala je i slomila vrat. Herb se kladio sa svojim prijateljem, Fredom, da bi mogao učiniti da izgleda kao da je Fred ubio Stvar.

Fred ga je preuzeo. Herb je natjerao Freda da dadne nekoliko komentara zbog kojih se stvarno činilo da je Fred imao neke veze sa Stvarinom smrću i Štitom koji to pokriva, Brannigan je krenuo je za Fredom.... Fred je morao platiti Herbu dvadeset bodova da Herb objasni. Da je imao više vremena, Fred bi pokušao inkriminirati nekog drugog i skinuti se s Kuke.

Ta vrsta manevra je dopuštena u svim Operiranjima s Kukama. Sada, da Herb nije uspio *zakačiti* Freda na Kuku, morao bi platiti Fredu dvadeset bodova. To je način na koji funkcionira Kuka. Kada vam Hazel govori o nekim stvarima koje dečki rade, ne objašnjava da je sve to savršeno legalno. Nema ništa loše u tome. To je samo obična udica.”

Zvučalo mi je prilično mračno. Jesu li svi Operatori igrali Kuke?

“Naravno, ako imaju dovoljno pameti. Osim toga, isplativo je. S Crameom je to veliki posao. On ima jednu od najboljih grupa Operatora Kuke u državi. I on ima sustav.”

Kakav sustav?

“Pa, Crame čuva dosjee o gotovo svakom Operatoru u gradu. Recimo da Crame čuje za nekog Operatora kojeg ćemo zvati 'F' koji je upravo napravio nekoliko tisuća bodova. Crame tada planira strategiju da te dobije te bodove. Sada, ako su dečki krenuli za F, F bi shvatio da su za njegovim poenima i izbjegao bi *Igru*.

Trik je uhvatiti F-a na Kuku, a da F ne posumnja da Crame ima ikakve veze s tim.

“Dakle, Crameovi dečki saznaju tko su F-ovi prijatelji. Počinju s Operatorom kojeg ćemo nazvati 'A' i žele ga dobiti na Kuku. Onda čekaju. 'A' pronalazi drugog Operatora kojem može dodati Kuku. On konačno prosljeđuje to B. B ide na C. C ide na D. Crameovi dečki pažljivo promatraju akciju dok ne dođe do F. Zatim se

koncentriraju na F i koriste strategiju za povećanje veličine Kuke. S vremenom, kad završe, Kuka je velika kao kuća i jedina osoba koja može skinuti F s Kuke je Crame - a on za to naplaćuje visoku cijenu.”

Operatori su samo napadali jedni druge.

“Tako ti izgleda jer si samo Stvar i tako su te učili. Ali sve je to potpuno legalno s Operatorima. Ta Hazel! Ona je ta koja radi nešto neetično pokušavajući te navesti da je rad na *Kuki* nezakonit.”

U laganoj tišini koja je uslijedila, Sophisticatedov hrapavi cerek zazvonio je poput zvona na vratima.

“Naš Wimp je prilično govorljiv. Nikad nisam trebao posumnjati u to. Nosim vijesti, Wimp. Moćni Crame je na *Kuki*.”

"Šališ se", rekao je Wimp.

“Volio bih da je tako ili da osobno imam Cramea na *Kuki*. Nažalost, i ja sam u opasnosti biti na *Kuki* u svakom trenutku. Pakiram kofere za posjet drugim dijelovima.”

"Ti bježiš!" Wimp je zvučao zbunjeno i prestrašeno. "Što se dogodilo?"

“Predlažem da odustanete od ovoga i javite se u stožer. Crame je već doletio i Cameron je otišla s njim. Čini se da su dvojica — ovaj ... — smrtnika na kojima su radili počinila samoubojstvo sinoć i čini se da netko misli da je za to odgovorna Crameova organizacija.

Vijeće je ogorčeno.” Glas mu je pao u šapat. “Jedan od... ovaj... smrtnika bio je važan tehničar i prilično vrijedan. Znae koja je kazna za to. Auf wiedersehen, dragi moj Wimp, i ti također, draga moja 'Ova'. Neka vaša budućnost bude svijetla, a vaša srca sretna.”

Wimp je nestao.

Browney se uključio. "O čemu je to bilo?" htjeo je znati.

Bila sam nijema. Ako su Operatori uzvratili Operatorima napadajući Stvari jedni drugih, a kao što sam čula bio je to čest slučaj, mogla bih očekivati napad od jednog od Operatora čija je Stvar počinila samoubojstvo. Pitala sam se što da radim i dok sam se pitala, počela sam pakirati svoje torbe.

Hazel me sustigla prije nego što sam završila s pakiranjem. "Polako", rekla mi je. "Imamo nekoliko stvari koje treba obaviti i ne mogu trčati za tobom ako razneseš grad."

Objasnila sam što me brine. "Dovraga, nisi dobra nikome mrtva", rekla mi je.

"Raspakiraj te torbe i sjedni i popij šalicu kave."

"Ali pretpostavimo da Operator jednog od onih ljudi koji su počinili samoubojstvo dođe za mnom."

"Ja ću se pobrinuti za njega, ako to učini. Dopusti mi da ti kažem, oko Cramea će biti opasnosti desno i lijevo za sljedećih nekoliko dana i možda bismo mogli profitirati od toga. Nikada nemoj ostati bez situacije kada počinje akcija."

Wimp se vratio. "Nervozni su kao mačke", rekao nam je. "Držim se blizu 'Ove'. 'Ova' je moj alibi. To mi je bio detalj punog radnog vremena i nisam imao nikakve veze s tim drugim Stvarima. Vjerujte mi, jednom mi je drago što sam radio na jednoj od nakaza."

Znala sam za *kompuls*, ali ga nisam prepoznala kada ga je Operator upotrijebio na meni. "Kada ne možeš natjerati Stvar da nešto učini," Nicky mi je jednom rekao, "koristiš prisilu i prisiljavaš je."

Probudila sam se usred noći sa strahom u grlu.

Strah koji se dizao u meni nije bio reakcija na njegovu izjavu, nego kao da je dolazio iz nekog neovisnog izvora.

"Upakiraj", rekao je Wimp. "Brzo se spakiraj. Gotovo da nema vremena." Spakirala sam se u groznici, nazvala taksi i otišla do autobusnog kolodvora.

Hazel nam se pridružila prije no što sam ušla u autobus.

"Wimpe, tko ti je rekao da upotrijebiš kompulz?"

"Rečeno mi je, to je sve", rekao je Wimp mrzovoljno. "Imaš auto sa sobom? Ako nemaš, možeš ići sa mnom."

Hazel: "Dakle, stvari postaju vruće, zar ne? Pretpostavimo da se 'Ova' okrene kad stigne u Pasadenu i odmah se vrati?"

"Nastavljam koristiti prisilu svaki put kad se pokuša vratiti. Dobio sam svoja naređenja. Western je stavio u pokret sve proklete Stvari koje posjeduje."

Radovala sam se relativno mirnoj vožnji, ali tek što sam se ukrcala u autobus, glava me počela boljeti.

"To je Operator po imenu Kash", rekla je Hazel. "Jednom je radio za Hadleya i bio izbačen. On napada bilo koju Stvar koju može dobiti a koja pripada Westernu. On je u autobusu. Ako možemo približiti auto dovoljno blizu, *kamenovat* ću mu glavu."

Kash je *kamenovao* Wimpa.

"Slušaj, ti prokleta hijeno", viknula mu je Hazel. "Ugrozit ću te ako ne odustaneš od ove Stvari."

Sjetio sam se Greyhoundove politike zaštite Operatora. "Zašto se ne požališ vozaču?" upitala sam Hazel.

"Zato što neka prokleta *Stvar* vozi autobus. To se događa jednom u tisuću putovanja i to mora biti baš ovo putovanje."

Glavobolja se pojačala, a glava me pekla i pulsirala. Hazelin glas je naglo nestao. Nikada nisam čula Kasha. Očito je svoju energiju čuvao za svoje aktivnosti na mojoj glavi. Na kolodvoru u Pasadeni, sustigao me Hazelin glas, zajedno s Wimpovim promuklim šapatom.

"Svaka sinapsa u glavi 'Ove' je slomljena", rekla je Hazel. "Imam štit na Kashovom repu i dobit će nešto za ovo, vjeruj mi."

Glava mi je bila živi mravinjak. "Što se događa kada se sinapse pokvare?"

"Popravljaju se", oštro je rekla Hazel. "I Crame plaća račun za to. Kash je kreten. Mogao te ubiti."

Wimp je, očito, također istraživao moju glavu. "Isuse," rekao je, "Isuse, ne gledaj."

Nakon minute, Hazel je polako rekla: "Pa, trebat će vremena, to je sve. Trebat će vremena."

"Vrijeme za što?" Opet me spopao strah. Ne prisila, ovaj put, nego moj vlastiti strah.

"Razbio te sve do kosti", rekao je Wimp. "Ostao ti je gornji čvor."

Lutka. Nekako sam znala da dolazi.

Vratila sam se sljedećim autobusom, mirna, skoro mrtva. Dogodilo se ono najgore i sada više nije bilo razloga za zabrinutost.

Browney i ostale domaćice su mi došle zaviriti u glavu i osuditi Kasha. "Ne brini o tome«, rekla mi je Browney. "Treat će mjeseci da rešetka ponovno izraste, ali će biti sve točno na vrijeme."

Pokušala sam se sjetiti datuma nadolazeće presude i nisam uspjela. Pokušala sam se sjetiti imena Crameovih Operatora i nisam mogla. Pitala sam se jesam li dobila amneziju i pronašla sam papire koje sam pripremila za tu priliku i čitala ih iznova i iznova.

"Nije amnezija", rekao mi je Wimp. "To je zato što si otupavila. Pročitaj knjigu ili nešto."

Nisam mogla čitati. Riječi nisu imale smisla. Otišla sam u kino, ali nisam mogla pratiti radnju slika. Teško sam spavala. Napokon sam posjetila liječnika i on mi je prepisao jak sedativ.

Kad sam se jednog jutra probudila, samo je Hinton bio u blizini. "Otišli su", lakonski je rekao.

"Crameova odjeća je rasuta."

Bila je to dobra vijest, ali činilo se da nemam čime emocionalno odgovoriti. Osim toga, bilo je malo izbora između Crameove i Hintonove odjeće.

Hazel je ušla. "Brzo," rekla je, "zapiši ovu adresu. Idi tamo ako stvari postanu teške. Možeš tamo dobiti hitnu presudu, ako je potrebno." Napisala sam adresu na komadić papira i stavila je u moju torbicu za sitniš.

"Što planiraš učiniti?" Hazel je upitala Hintonu.

"Neću samo sjediti dok gradsko vijeće donosi odluku o pojedinostima", rekao je. "Požurit ću akciju."

"Kako požuriti?"

"Znam tipa." Na trenutak je šutio. "Nabavite telefonski imenik", rekao mi je. Okrenula sam na, kako me uputio, na popis crkava u klasificiranom dijelu. Pokazao je ime. "Idi tamo i nađi svećenika. Najprije napiši popis terminologije Operatora s definicijama. Ja ću ti diktirati.

Kad ga vidiš, pokažit mu materijal i reci mu da su glasovi Operatora objasnili uvjete za tebe." [Tekst ovog dokumenta nalazi se u Dodatku, u nastavku na kraju.]

Utipkala sam popis diktiranih pojmova, a um mi je bio tup.

Čak i ako Hinton učini nešto za mene, proći će mjeseci i mjeseci prije nego što rešetka ponovno naraste i kada se mogu kretati.

Došla sam do crkve, ušla i tražila svećenika. Bio je ugodan, nasmijan čovjek. Čitao je papire koje sam mu dala i slušao što sam imala za reći.

Njegov osmijeh je brzo nestao i bio zamijenjen izrazom tako užasnite zabrinutosti da sam više žalila njega nego sebe.

Trebalo mu je neko vrijeme da dođe do daha. Rekao je, konačno, "Zašto ste došli k meni?"

Rekla sam mu da me Hinton poslao. Razgovarali smo o tome neko vrijeme. Nakon nekog vremena se sabrao. "Nazvat ću svog prijatelja koji poznaje psihijatra u okružnoj bolnici," rekao mi je. "Zamolit ću ga da vam zakaže sastanak." Obavio je nekoliko telefonskih poziva i razgovarao samnom neko vrijeme, nagovarajući me da zadržim termin u bolnici sljedeći dan.

"Svakako ponesite te definicije sa sobom," rekao je Hinton kad sam sljedećeg jutra krenla. "To će požuriti konačnu presudu."

Stigla sam u bolnicu na vrijeme, s definicijama u ruci. Ušla sam sa strahom, misleći: "Ako je ovo konačna presuda, možda odavde neću izaći živa."

Psihijatar je pažljivo pročitao moje definicije.

"Vidiš li zgradu vani", rekao mi je Hinton. Pogledala sam u nešto što je izgledalo kao krilo zgrade u kojoj sam bila.

"Možda te tamo stave. Nemoj se bojati oko toga. Izići ćeš za dva tjedna sa zatvorenom glavom. I dok si unutra, nijedan Operator ti neće moći doći. To je utočište."

S nadom sam pogledala zgradu.

"Koliko dugo živiš u Kaliforniji", upitao je psihijatar. Rekla sam mu.

"U kojoj so državi prije živjela?"

Rekla sam mu.

"Čujete li često ove glasove?"

"Cijelo vrijeme."

"Imate li bliskih rođaka?"

"Malo", rekla sam. "Ali oni su u mojoj matičnoj državi." Osim toga, pomislila sam, što dobrog mogu učiniti. Oni su Stvari.

"Nisi bila stanovnik okruga dovoljno dugo da bi bila primljena u našu bolnicu", rekao je psihijatar.

"Reci mu da imaš novca", šapnuo je Hinton.

"Mogu platiti bolničko liječenje", rekla sam psihijatru.

"Sa stotinu dvadeset pet dolara tjedno, možda nećeš moći dugo plaćati. Potrebna ti je njega dugo vremena."

"Reci mu da će ti glava biti *zatvorena* u roku od dva tjedna", rekao je Hinton.

Rekla sam psihijatru.

Uzdahnuo je. "Postoji besplatna državna institucija, ali ni oni te neće primiti, jer nisi živjela u državi godinu dana. Najbolje što mogu učiniti je dopustiti ti da ostaneš tamo dok rodbina ne dođe po tebe."

Razmišljao je o papirima koje sam mu dala.

"Ono što predlažem," rekao je konačno, "je da odeš u svoj rodni grad. Imaš dobru kontrolu.

Dat ću ti ime tamošnjeg liječnika. Idi ravno do njega i reci mu što si rekla meni."

Zatražio je od svoje tajnice imenik, potražio ime, zapisao ga na komad papira i dao mi ga. Uzela sam ga, dala mu deset dolara koje je tražio i nekoliko minuta kasnije bila sam vani na ulici. Mogla sam plakati. Sigurnost je bila tako blizu.

"Idi preko ulice do drogerije", rekao je Hinton stisnutim glasom. Potražila sam psihologe u klasificiranom imeniku kako je predložio, odabrala jednog, nazvala telefonom i dogovorila termin. Poslijepodne, naoružana svojim pojmovnikom Operatora, otišla sam u njegov ured. "Bolje on nego nitko", rekao mi je Hinton. "On može donijeti presudu, iako Bog zna kakva će biti."

Hinton me ostavio na vratima zgrade, a ja sam otišla gore u liječničku ordinaciju. Bio je, ne psihijatar nego psihoanalitičar. Razlika mi nije značila ništa. Dala sam mu pojmovnik. Pažljivo ga je pročitao, saslušao moju priču, dao mi popis brojeva telefona na koje sam ga mogla ga dobiti u svako doba dana i zamolio me da se vratim sljedećeg popodneva.

Sat vremena u njegovu uredu bilo je poput melema. Hinton mi se nikad nije približio i osjetila sam olakšanje što ne moram slušati njegov glas. Hinton me čekao u podnožju stubišta. Kad sam otvorila torbicu da platim taksi, naišla sam na adresu koju mi je dala Hazel. Nisam imala što izgubiti posjetom adresi i zamolila sam taksista da me odveze tamo. Nikad nisam čula za tu ulicu, ali taksistu se činilo

poznato. Odvezao se u čudan dio grada i našla sam se, konačno, ispred adrese pitajući se kako bih mogla pronaći izgovor da uđem.

Primijetila sam mali znak na kojem je pisalo "kiropraktičar".

"Uđi i reci mu za svoje glavobolje", rekao je Hinton. "Moraš imati o čemu razgovarati." Rekla sam kiropraktičaru za svoje glavobolje. Skoro mi je slomio kičmu. Bila sam jako napeta. "Zategnuta si kao gumica," rekao je veselo i opet mi 'slomio' leđa.

Došla sam kući i legla u krevet, odjednom vrlo umorna.

Svako sam se poslijepodne vraćala u ured psihoanalitičara. U trećem posjetu, Operatori su nestali.

Treći dio

Suha plaža i valovi

Desetak dana *suhe plaže*. Vlasište mi je bilo napeto kao da će neki živac svakog trenutka puknuti, ali unutrašnjost moje glave bila je prazna i suha kao da su joj stanice izdubljene nemilosrdnim nožem i zamijenjena pješćanom obalom. Pauk ju je izvukao, prisjetila sam se. Onda sam se sjetila da su Operatori bili zablude. Strašni svijet Operatora s njihovom ogromnom moći nad Stvarima nije postojao. Sve to nije bilo ni više ni manje nego ludost.

Ludilo. Riječ se nadvila nad *plažu* i *plaža* je zurila u nju s nekom vrstom blagog iznenađenja.

Ludilo. Bilo je to nešto poput kopanja po podnožju stabla u dvorištu i ne pronalaženja korijena, a umjesto toga, sloj urana, čudne tvari za koju sam negdje čula. Nije bilo zastrašujuće pronaći uran u vlastitom dvorištu, nego pomalo iznenađujuće. Zurila je *suha plaža* spokojno u uran, osjetilo se blago olakšanje da je to bio uran, a ne Operatori. Zijevnula sam.

Budnost, koja me nikad nije iznevjerila u ludilu, činilo se da me sada potpuno napustila.

Nakon nekoliko nesretnih iskustava u prometu, izbjegavala sam ulice. Pokušala sam sjediti u svom stanu i čitati; riječi su izgledale savršeno poznato, poput starih prijatelja čijih sam se lica savršeno sjećala, ali čijih se imena nisam mogla sjetiti; Pročitala sam jedan odlomak deset puta, nisam mogla shvatiti smisao i zatvorila knjigu. Pokušala sam slušati radio, ali zvukovi su mi prolazili kroz glavu kao zujalica. Pažljivo sam hodala kroz promet do kina i gledala film koji činilo se da se sastoji od mnogo ljudi koji polako lutaju uokolo i mnogo pričaju o nečemu. Odlučila sam, konačno, provoditi dane sjedeći u parku promatrajući ptice na jezeru.

Suha plaža iritirala je analitičara. Zamolio me da legnem na kauč i da kažem što god dođe u moj um. Ništa mi nije palo na pamet. Pritisnuta da nešto kažem, bilo što, konačno sam opisala strop. Analitičar mi je mahnuo da ustanem s kauča i sjednem na stolicu sučelice njemu i postavljao pitanja. Pitanja su imala smisla, ali nisam mogla smisliti odgovore.

“Nemoj mi reći da postoji ništa što ti se ne događa u glavi,” analitičar je jurišao na mene. Ali unutra se nije ništa događalo. Analitičar se uznemirio i ljutio kao da je savršeno dobro znao da se svašta događa ispod *pješčane obale* i namjeravao je maltretirati dok to ne izađe. *Suha plaža* ga je slušala i nadala se da ako ima neki prostor ispod *nje*, da bi tamo mogla ostati, jer je tamo bilo ugodno tiho.

Moje je lice nedvojbeno bilo prazno kao i moj um. Nakon nekog vremena analitičar je odustao od gledanja lica i zavalio se u stolicu, gledao kroz prozor i razgovarao. Pažljivo sam slušala, i odmah zaboravila što je rekao.

Često me upozoravao da ne razmišljam o Operatorima, i bilo je lako slijediti ovaj savjet. Misli o Operatorima ili o bilo čemu drugom rijetko su remetile tišinu suhe plaže. Sjećanja na Operatore povremeno su odlutala na pijesak, ali pijesak ne bi zadržao nikakvu misao dulje od sekunde. Nije bilo stijene, čak ni oblutka za koje bi se misao mogla uhvatiti.

Rekla sam analitičaru da se rijetko sjećam bilo čega što je rekao, kada napustim njegov ured. Ovo je bilo nevažno, rekao je analitičar. Moj bi nesvjesni um zadržao ono što je rekao i primijenio to.

Svaki dan sam spavala petnaestak sati.

"Ne treba ti toliko sna", rekao mi je analitičar više puta.

"To je samo bijeg."

Ako je moj nesvjesni um čuo savjet, ignorirao ga je. Nastavila sam spavati petnaest sati dnevno kao da je '*prostor ispod suhe plaže*' koji se nije htio raspravljati sa analitičarem ("To je tvoj nesvjesni um," rekao je analitičar razdraženo, "prestani se pozivati na to kao i bilo što drugo") savršeno dobro znao što radi i nije mu trebao ničiji savjet.

Prostor ispod *suhe plaže*, osim što je presjekao priključke koji su spajali *plažu* sa jedinicama koje proizvode misli, također je prekinuo posljednju vezu s emocionalnom mašinerijom.

"U ovome postoji *sidro*", rekao je Nicky. *Sidro* je još uvijek bilo unutra, sigurnije pričvršćeno nego ikada. Spokojno sam šetala parkom, neuznemirena time što sam šest mjeseci bila luda, neuznemirena da sada ne mogu misliti, neuznemirena što

sam tisućama milja od kuće. Buljila sam u spokojnog labuda koji je plivao jezerom u parku, s razumijevanjem.

Jedanaesti dan, dok je semafor treptao, prisjećajući se nečega poznatog u njemu, nečeg što je imalo značenje kojeg se nisam mogla sjetiti, *val* se spustio na *plažu*. A fizički osjet, pojavio se u stražnjem dijelu moje glave i odlebdio naprijed na ugodan način, poput laganog nježnog pranja morske pjene. *Val* je pao, nestao u pijesku i ostavio misao na *plaži*.

Odjednom sam se sjetila čemu služe prometni signali i što su crvena i zelena svjetla značila. Prošla sam pored kioska i vidjela novinski naslov koji je objavio da je zvijezda pala s prozora. *Suha plaža* je promatrala naslov s blagim iznenađenjem. Kako bi tako velika stvar kao zvijezda mogla ući u prozor? *Val* je lagano padao na *obalu* i odjednom sam shvatila da je zvijezda vjerojatno holivudska zvijezda. "Smrt trgovačkog putnika" {kazališni komad Arthura Millera}, pisalo je na velikom filmskom natpisu.

Suha plaža trepnula prema natpisu i nešto nejasno nagađala. Onda se probio *val* i to mi razjasnio.

Bila sam zahvalna na *valovima*. *Valovi* su mogli zapamtiti, zaključiti, primijeniti uvid. *Suha plaža* to ne može.

Podzemni Obrtnik

Valovi su me vodili ulicama, često su se pojavljivali u parku da razjasne male misterije, ali su tvrdoglavo ostajali 'pod zemljom' dok sam bila u uredu analitičara. Analitičar je bio iritiran, pokušavajući dobiti odgovore na svoja beskrajna pitanja. *Suha plaža* nepomično je zurila u njega i silno se trudio smisliti nešto za reći; ali *valovi* su ga tvrdoglavo ignorirali. I onda, neočekivano, jednog dana nakon što me analitičar nešto pitao, *val* se naglo spustio na *plažu*. Iznenadena, upila sam to i prosljedila analitičaru. U mladosti sam se, rekla sam, zabavljala idejama o pisanju fikcije, ali sam sklonila te ideje skupa sa drugim igračkama.

Zaprepašten kad me čuo kako govorim bilo što, analitičar me na trenutak promotrio i odmah predložio da nešto napišem.

"Napisati što?"

"Napiši roman", rekao je. "Napiši bilo što."

Kupila sam papir, namjestila prijenosnu pisaću mašinu s kojom sam se vukla po cijeloj zemlji, i sjela pisati. Očekivala sam da će se malo toga dogoditi. Razmišljanje, bilo kakvo razmišljanje, bilo je gotovo nemoguće i bila sam sigurna da će mi trebati cijeli dan da napišem makar i jedan odlomak. Na moje čuđenje, dok sam tupo buljila u pisaću mašinu, *val* se slomio preko *plaže* ostavljajući jednu ideju na *obali*.

Zaprepaštena, počela sam pisati i otkrila da skladam jednako brzo kao što tipkam, normalnom brzinom od šezdesetak riječi u minuti. Tipkala sam dva sata i sjela kako bih pročitala što sam napisala. Materijal je bio malo težak *suhoj plaži* za slijediti ali činilo se da je priča o nekoj ženi i nekom muškarcu i nekim ljudima, o ženi koja je znala tko se sprema nešto učiniti nekom čovjeku. Odnijela sam ga analitičaru, koji bio oduševljen njime. "Sasvim uredan posao," rekao mi je, "i pametan, na neki način. Kako namjeravate li riješiti situaciju u kojoj se ti likovi nalaze?" Budući da sam imala samo najnejasniji koncept situacije u kojoj su se likovi nalazili, to je bilo jednako kao da me pitate kako namjeravam riješiti razvoj na interkontinentalnom projektilu.

Rekla sam: "Još ne znam", što se činilo kao najsigurnija stvar za reći i analitičar se ponovno nasmiješio preko papira i stavio ih u stolnu ladicu. *Val* se naglo, ogorčeno spustio preko *plaže*. Tražila sam povratak prvog poglavlja mog romana. Analitičar mi ga je vratio.

Ohrabrena, odvojila sam dva sata svakog poslijepodneva za svoj novi projekt. Bilo je to čudno iskustvo. Nije bilo potpomognuto *valovima* i, doista, ne bi bilo vremena za njihov ponešto spor postupak. Riječi su došle niotkuda, spustile su se u moje prste i magično se pojavile na papiru. Nisam se mentalno pripremala za razdoblja pisanja; *suha plaža* nije bila u stanju napraviti ikakve pripreme, čak ni to da se prisjetim da počnem pisati u dva sata svakog dana.

Dogovorenog sata *val* bi se zakotrljao da me podsjeti da je stiglo vrijeme za pisanje, pogledala bih sat da provjerim činjenicu da su dva sata - jer *plaža* je imala samo nejasnu ideju o bilo kojem trenutku; je li bilo jutro, poslijepodne ili večer - i uvijek bih otkrila da je točno dva sata. Ne minutu prije dva ili minutu poslije dva, nego točno u dva sata.

Negdje pod pješčanom obalom izgrađen je sat koji je bio savršeno usklađen sa satom u mojoj sobi.

Sjela bih za pisaći stroj, stavila ruke na tipke i počela. Gotovo da nisam shvaćala ono što sam pisala i bez sjećanja na ono što sam napisala, nakon što bih zatvorila pisaći stroj.

Činilo se da moji prsti znaju koje tipke pritisnuti i to je bilo sve.

Očito su bili vođeni '*prostorom*' ispod *pješčane obale* koji je sadržavao sveznajuće *valove* i savršeno sinkronizirani sat i koji se činio potpuno sposoban za formiranje *valova*, upravljanje satom i pisanje romana bez ikakve pomoći suhe plaže.

Na dan kada sam trebala početi pisati jedanaesto poglavlje, uzela sam vrijeme da pročitam deset napisanih poglavlja. *Suha plaža* je očito malo ojačala; činilo se da sam bolje mogla pratiti radnju i otkrila sam da sam zainteresirana za priču i pitala sam se kako će priča završiti. O tome sam blago nagađala, a nakon što sam završila pisanje još jednog poglavlja, sjela sam da proučim ono što sam napisala. Otkrila sam, na svoje iznenađenje, da se činilo da sam napisala, ne jedanaesto poglavlje, već posljednje poglavlje. Neki od likova su bili sjedokosi i stari, a jedan od likova, tek rođen u desetom poglavlju, dosegao je vrlo aktivnu zrelost u ovom poglavlju.

Ispričala sam taj incident analitičaru oklijevajući, kao što bih oklijevala da je trebalo raspravljati o vještičarenju. On nije bio posebno impresioniran. "Nedvojbeno," rekao mi je, "tvoje nesvjesno je već isplaniralo knjigu do samog kraja i već zna sve što će u njoj biti. Profesionalni pisci znaju ponekad iskusiti slične pojave."

Roman, šezdeset tisuća riječi, napisala sam za tridesetak sati. Bio je to amaterski napor i još uvijek bolje od svega što sam možda napisala u bilo kojem drugom trenutku. Također, pod normalnim uvjetima, moja stopa planiranja i pisanja iste takve knjige bila bi bliža šezdeset tisuća riječi u pet stotina sati. Kad sam završila knjigu, posljednje je poglavlje uredno leglo na svoje mjesto, sa neizbježnim krajem za priču koja se tako bila razvijala.

Nešto

Nakon mjesec dana, *valove* je dopunio još jedan uznemirujući fenomen - "*nešto*".

Nešto mi je reklo, nakon što sam stigla do ulice i krenula prema tržnici, da se vratim u svoj apartman. Vratila sam se, i otkrila da sam torbicu ostavila na kuhinjskom stolu.

Nešto me natjeralo da se vratim u stražnji dio tržnice s hranom, nakon što sam stigla do šaltera, i zadržalo me ukorijenjenu na jednom mjestu gledajući jednu policu dok konačno nisam primijetila predmet koji sam pokušavala zapamtiti danima da trebam kupiti.

Nešto me tjeralo da skrenem u sporednu ulicu koja mi nije bila usput; učinila sam to i usred bloka pronašla radionicu za popravak pisaćih strojeva čije sam usluge trebala.

Nešto me silovito tjeralo da se okrenem i vratim blokom kojim sam upravo prošla. Učinila sam to i našla novčanicu dolara na pločniku.

Redovito sam posjećivala kiropraktičara čijim sam tretmanima pripisala zaslugu nestanka boli u tjemenu.

Nešto me tjeralo da prekinem posjete. Razmišljala sam o ovoj snažnoj želji, shvatila sam da troškovi posjeta opterećuju moj proračun, ali bojala sam se ponovnog pojavljivanja boli u tjemenu, te sam odlučila nastaviti s tretmanima. Na putu ka sljedećem sastanku, izašla sam iz autobusa, a zatim sam otkrila da se ne mogu sjetiti adrese kiropraktičara.

Lutala sam po susjedstvu tražeći zgradu, ali nisam se mogla sjetiti kako je ta zgrada izgledala.

Pomislila sam potražiti adresu u telefonskom imeniku, ali kad sam se približila telefonskoj govornici, ime kiropraktičara odjednom mi je izbrisano iz misli. Otišao sam kući, uzrujana, nervozna i pitajući se hoće li se Operatori svakog trenutka vratiti u moj život. Ušavši u svoj stan, jasno sam se sjetila imena i adrese kiropraktičara, i izgleda zgrade u kojoj se nalazio njegov ured i shvatila da sam ju nekoliko puta prošla dok sam luta okolo. Okrenula sam se na petama, ponovno krenula prema njegovu uredu. Međutim, dok sam došla do ulice, njegovo ime, adresa, pa čak i broj autobusa kojim sam trebala ići bili su zabrisani iz mog uma. Napokon sam dobila ideju. Vratila sam se, odmah se prisjetila imena kiropraktičara i telefonirala mu i otkazala buduće sastanke.

Nešto je očito bilo odlučno da dobije svoj vlastiti put.

Zapisala sam na komadić papira adresu trgovine koja je oglašavala rasprodaju cipela. Ali zagubila sam taj papirić i bezuspješno ga tražila. *Nešto* me tjeralo da otvorim vrata ormara. *Nešto* me tjeralo da obučem kabanicu. Nisam išla nigdje i nije padala kiša. Zatvorila sam vrata ormara i nastavila tražiti.

Nešto me požurivalo i požurivalo.

Ogorčena, obukla sam kabanicu, osjećajući se blesavo. Iznervirana, gurnula sam obje ruke u džepove. U jednom od džepova bio je papirić.

Nešto me nagnalo da pišem staroj prijateljici o kojoj godinama nisam razmišljala. Ignorirala sam taj nagon.

Nešto me gnjavilo i gnjavilo sve dok nisam sjela i napisala kratku poruku, adresirajući je na njen ured. Za nekoliko dana dobila sam pismo od nje. "Upravo sam otvorila tvoje pismo kad je [zajednički prijatelj] došao kao i svaki tjedan da vidi [njezinog poslodavca] i pitao da li slučajno znam bilo što o tebi jer je pokušavao dobiti tvoju adresu kako bi ti pisao u vezi [stvari financijski korisnoj za mene]. Bila sam iznenađena jer sam upravo primila tvoje pismo. Dala sam mu tvoju adresu. U tvom je pismu bilo tako malo da je adresa bila jedino što sam mu mogla reći o tebi...."

Kako mi je novac bio pri kraju, odlučila sam da ću pokušati pronaći posao koji nije previše zahtjevan. Kad sam krenula, *Nešto* me natjeralo da hodam u suprotnom smjeru od autobusne linije, prema velikoj zgradi udaljenoj nekoliko blokova.

Nešto me silovito tjeralo da uđem u zgradu tako da je bilo nemoguće odbiti. Otišla sam do zgrade i njenog kadrovskog odjela i ustanovila da voditeljica zapošljavanja nije nimalo iznenađena što me vidi. Tog jutra je nazvala agenciju radi potrebe za recepcionerom. Zaposlila je mene.

Nešto se proširuje

Nešto je preko noći razvilo novi trik poput priključenja novog priključka na postojeću mašinu. Izašla sam iz dizala u svojoj stambenoj zgradi, okrenula se da uđem u predvorje, i *Nešto* me je, u vidu blještanja, upozoravalo na opasnost iza ugla. Hodala sam oprezno, pažljivo razgledavajući. Skrenula sam iza ugla, uhvatila pogled šalterke i još me jednom udario neki bljesak. Odmah sam znao što će šalteruša reći, pa čak i riječi koje će koristiti da to kaže; a znala sam i što bih joj trebala reći da se nosim s problemom koji mi je htjela predstaviti. Ušla sam u predvorje i poslušao šalterušu koja je govorila svoj dio i dala joj odgovor kojim me *Nešto* opskrbilo.

Sljedećeg dana, dok sam hodala od svoje kuhinje do svoje garderobe, *Nešto* je opet počelo blještati i odjednom sam postala svjesna da se spremačica sprema pokucati na vrata i zatražiti dopuštenje za ulazak. Stajala sam ukorijenjena pred vratima dnevne sobe, i u roku od minute ili dvije, hodnikom su se začuli koraci, začulo se kucanje na mojim vratima i sobarica upitala smije li ući.

Prošla sam kroz četverodnevno razdoblje rastuće strepnje, znajući prije nego što ljudi počnu govoriti, ono o čemu će govoriti, i znajući da dolaze još dok su iza ugla. Uznemirujuće iskustvo, ostavilo je pitanja na *suhoj plaži*, uzdrnavajući moje sidro smirenosti. Kad je *Nešto* počelo da me požuruje pozivajući me da posjetim Las Vegas, oklijevala sam otići. Putovala sam krajem sljedećeg tjedna, strepeći, ali još više u želji da se riješim tog požurivanja. Sa sobom sam uzela pet dolara i hodala po Las Vegasu, grčevito držeći svoj novac i bojeći se da ću ga prokockati. *Nešto* me držalo ukorijenjenu uz jedan kockarski aparat i *Nešto* me nasilno tjerovalo da odigram određeni broj u određeno vrijeme. Odigrala sam dolarski žeton i pobijedila. Čekala sam, navijala, dobila još jedan snažan poriv, igrala, ponovno pobijedila. Igrala sam šest puta, šest puta pobijedila i našala se s torbom punom novca. *Nešto* je stalo sa davanjem brojeva, pa sam prestala sam igrati i vratila se kući.

Činilo se da *Nešto* ima izvanredne talente. Bila sam zahvalna na novcu. Bio mi je jako potreban, ali se sidro jako ljuljalo. *Nešto* je naglo odspojilo njegov neobičan priključak i priključak se prestao koristiti/pojavljivati.

Moj nesvjesni prijatelj

Valovi su bili nježna i umirujuća pojava, pisanje romana bilo je intrigantno iskustvo, ali *Nešto* me prestrašilo. *Nešto* je u njemu nalazilo prizvuk čarobnjaštva. Što je bila ta teška ruka koja me čvrsto gurala u jasno naznačenim smjerovima — što je to bilo?

Nema razloga za zabrinutost, uvjeravao me analitičar. *Nešto*, poput *valova*, dolazilo je iz mog nesvjesnog uma. Moj um u shizofreniji bio je - pa - povrijeđen ("razbijen", sjetila se *Suha Plaža*, bio je izraz koji je jednom upotrijebio) i popravljao se. Popravljalo se, moje nesvjesno koristilo je metode da mi pomogne koje su mi se činile neobičnim ali koje to zapravo nisu bile. Bile su to samo privremeno usvojene svrhovitosti. S vremenom, *Nešto* i *valovi* bi nestali i ja bih opet bila svoja. Ono što je bilo važno jest da mi je moje nesvjesno, čak i ako se bavilo svojim poslom na naizgled čudne načine, pomagalo zdravim manifestacijama.

Čak i u ludilu, podsjetio me analitičar, moje mi je nesvjesno pomoglo u izvanrednom stupnju. Analitičar, čovjek kojeg uopće nisu impresionirale neobične manifestacije iz nesvjesnog, bio je potpuno zadivljen stupnjem do kojeg mi je moje nesvjesno pomagalo tijekom cijele šizofrenije.

Jesam li imala pojma koliko se ljudi ikada oporavilo od shizofrenije, čak i sa liječenjem i dugom hospitalizacijom? Manje od polovice. Jesam li uopće imala pojma koliko se ljudi oporavio od shizofrenije spontano, bez pomoći? Vrlo, vrlo malo. Jesam li imala pojma kako je bilo neobično da netko provede punih šest mjeseci lutajući zemljom kao ja, bez njege, liječenja ili odgovarajućeg odmora, da bih naglo izašla iz uznapredovale shizofrenije?

Bila sam vrlo neobičan slučaj, čudak. *Suha plaža* podsjetila je da su Operatori koristili uvijek isti termin za mene. Udaljila sam se od ove rasprave o tome koliko je ludo bilo otrgnuti se iz ludila, što mi se nije činilo osobito čudnim, i vratila se temi *Nečega*, a to je bilo malo previše čudno za moj ukus.

Ali *Nešto* uopće nije bilo čudno, inzistirao je analitičar. *Nešto* je bilo ni više ni manje od pružatelja predosjećaja, dovoljno uobičajena pojava među mnogim ljudima, vjerojatno sam i ja to odavno upoznala samo u suptilnijem obliku.

Nesvjesno, koje je sada tako očito razmišljalo umjesto mene, ali nije bio toliko očito u tome.

Nešto je sada razmatralo takve probleme s kojima sam se suočila, promišljalo ih, određivalo koje akcije poduzeti i, umjesto da pošalje misao u moj um da razmislim, šalje umjesto toga snažan poriv da poduzmem konkretnu radnju. Da sam sasvim normalna, vjerojatno bih *Nešto* nazvala slutnjom.

Poriv da pišem prijatelju o kojem godinama nisam razmišljala nesumnjivo je bio rezultat nesvjesnog. Prijatelj, iako sam ga svjesno zaboravila, zapravo je često dolazio u kontakt s drugim prijateljem koji je stalno putovao i koji mi je dugovao novac, nešto čega se nesvjesno sjećalo. Pismo je donijelo očekivan ishod; prijatelj je proslijedio novac.

I moja nesvijest se sjećala papirića koji sam tražila a bio je u mojoj kabanici, i nesvijest me natjerala da uzmem kabanicu iz ormarića. Također, moja nesvijest je vjerojatno utvrdila da je zgrada prema kojoj me gurnula bila vjerojatno mjesto za pronalazak posla.

A fenomen znanja što će ljudi reći prije nego su progovorili? Pa, nitko nije znao mnogo o telepatiji, osim da ona postoji; ponekad su se neki umovi činili prilično sposobnima čitati misli drugih.

A šest uzastopnih pobjeda u Las Vegasu? Teže je objasniti, priznao je analitičar, ali ipak je čuo za čudnije pojave. To što mi je glava preplavljena samo dobitnim brojevima prije osvojenih brojeva nije bilo tako neobično kao što sam mislila. Nesvjesno je bilo jako dobar instrument i ljudi su znali vrlo malo o njegovim sposobnostima.

Suha plaža je začuđeno promatrala. Je li analitičar govorio da nesvjesni um može razmišljati? Nesvijest? Razmišljati? Analitičar me promatrao zabavljenim pogledom. Što je fabriciralo glasove, što je fabriciralo osobnosti Operatora? Što je fabriciralo u jedno tkivo taj svijet Operatora i Stvari? Ono što mi je pomoglo da se razgovorom izvučem iz mentalne ustanove, pomoglo mi je pobjeći od planinskog lava, nagovorilo me da se sljedećeg jutra preselim s planine?

Analitičaru je sve bilo savršeno jasno. Kad je nastupila shizofrenija, moja nesvijest je zavládala. Vodila me dok mi je um bio slomljen, čak je vjerojatno i pomogla u mentalnom oporavaku. Osjećalo je da se približava oporavak i brzo me odvelo do liječničke ordinacije gdje bih, kad bi me glasovi napustili, otkrila da me je nadvládalo ludilo, a ne Operatori, i gdje sam se moga pomućenog uma uhvatiti za novo sidro dok ne završe radovi na popravku.

Ono čega se moram sjetiti je da je moje nesvjesno bilo prijatelj, pravi prijatelj.

Što je uzrokovalo shizofreniju? Pa, velika je poteškoća bila u tome što nitko nije znao. Bila je najveći medicinski i psihološki problem današnjice. Bila je to ogromna misterija. Ipak, još uvijek - analitičar me promatrao zbunjenim, razdraženim okom. Činilo se da se Operatori nikad nisu pojavili. Jesu li imali briga oko seksa?

Ne, Operatori su bili poslovni ljudi. Bavili su se poslovanjem, predano na svoj način kao samostan redovnika ili ured mešetara.

Analitičar je uzdahnuo. Ipak, još uvijek — Pogledao je na sat i zakazao mi drugi sastanak.

Prilikom mog sljedećeg posjeta, nastavit će istraživati uzrok moje shizofrenije. Istina, nitko nije znao što je uzrokovalo shizofreniju, ali ipak, ipak ...

Freudovski

Vratila sam se u ured analitičara na svoj sljedeći sastanak s više entuzijazma nego što sam inače osjećala u takvim trenucima. Bio je to dan kada će analitičar pokušati utvrditi što je doprinijelo mojoj shizofreniji. Čak iako nitko nije znao što je uzrokuje shizofreniju.

Činilo se da ima znalački sjaj u očima, izgled čovjeka koji zna tajnu ili dvije.

Valovi, inače tako tihi u analitičarevu uredu, počeli su padati na *plažu* čim sam ja ušla u njegov ured. Odmah sam ga podsjetila da je obećao istražiti uzrok moga mentalnog kolapsa, a analitičar je kimnuo i dao se na posao.

Bilo je jednostavno. Psihoze su, prema mišljenju analitičara, bile posljedica neadekvatnog seksualnog života, osobito u Americi. Analitičar je bio Francuz. Pitala sam ga što je uzrok shizofrenije u Francuskoj i analitičar mi je uputio prljavi pogled koji mi je obično uputio kad bi me *Val* potaknuo da pitam pitanje. Jedino što mu nije bilo jasno, rekao mi je analitičar, bilo je zašto tokom punih šest mjeseci, moje se nesvjesno nije upustilo u nekoliko tisuća rasprava o seksu.

Ako je *Nešto* znalo odgovor, zadržalo ga je za sebe. Nikakav *Val* mi nije pomogao. *Suha plaža* je razmislila o pitanju i nakon trenutka bila iznenađena koliko i analitičar. Istina, bilo je slučajeva za koje moje nesvjesno nije pokazalo nikakvu posebnu zabrinutost. Također, nije razgovaralo o mojim prijateljima ili mojoj obitelji, ili novcu ili braku, ili politici ili roditeljima, ili smrti ili porezima. Nesvjesno se bavilo samo objašnjavanjem funkcioniranja *svijeta Operatora*.

"Vjerojatno je jednosmjernan", rekla sam. Analitičar je trepnuo prema meni i ja sam mu objasnila. Moje nesvjesno je vjerojatno bilo nesvjesno s jednosmjernim umom. Komentar je iznervirao analitičara. Činilo se da je upravo to bila poanta. Svi nesvjesni umovi bili su jednosmjerni. Oni su jedinstveno jednotračni. Bili su jednoznačni oko seksa.

Nije postojao razlog zašto je moj nesvjesni um proveo šest mjeseci pričajući o Operatorima i Stvarima, kada je moglo, jednako lako, provesti šest mjeseci razgovarajući o seksu.

Analitičar je, osim što je bio Francuz, bio i frojdista. Kasnije sam zaključio da su frojdovci imali mnogo toga u zajedničkom s malim religioznim kultovima,

opsjednutim tijesnim malim svjetovima ideja, koji su gradili malo kraljevstva šibica na širokom platou istine prije nego što zauzmu plato. Analitičaru, bilo koji slom u mentalnom ili emocionalnom stroju može se pripisati samo jednom uzroku. Nedovoljno dobrim seksualnim životom.

Razgovarali smo o mom seksualnom životu. Nije bio dostatan. Pitala sam analitičara koliko je to dovoljno dobro u smislu seksualnog života, a analitičar je odmahnuo rukom. "Trebala si imati sto i dvadeset pet afera do sada." Broj se činio zapanjujućim i pokušala sam izračunati koliko je to na godišnjoj bazi, ali *suha plaža* nije mogla izdržati aritmetiku.

"Čak i da je tako," rekao mi je analitičar, "možda ćete i sada imati emocionalnih problema.

Američki muškarci su vrlo loši ljubavnici."

Neodređeno mi je palo na pamet da sa sto dvadeset i pet od njih u mojoj prošlosti, jadnih ljubavnika ili na neki drugi način, mogla sam imati emocionalnih problema.

Ne. Ne. Nisam gledala na problem na pravi način. "Mnoštvo afera je jedino rješenje za ženu koja ima karijeru. Imali ste izvrstan posao i karijeru vrijednu praćenja. S karijerom žene, brak se rijetko mijesha. Rješenje je raznolik i ispunjen seksualni život."

Val se razbio o *plažu*. Bojažljivo sam rekla: "Zar ne misliš da je tolika emocionalna upletenost s toliko muškaraca moglo samo po sebi izazvati priličnu frustraciju?" Bila sam zadovoljna svojim pitanjem.

Bila sam na Marsu, svjesno govoreći marsovski jezik, raspravljajući bez šoka o marsovskoj točki pogleda. Ali zadržala sam, zemaljski naglasak.

"Nema potrebe da se s bilo kim emocionalno petljate", rekao je analitičar razdraženo. "Ono što mislite pod emocijama ne zanima vašu nesvijest. Muškarci su realniji o seksu nego žene."

Val se zakotrljao i odjednom sam se nečega sjetila. "Posvojila sam udomljeno dijete u Europi." Razgovarali smo o tome nekoliko sekundi. Analitičar je mislio da je lijepo od mene što brinem o djetetu, ali predmet nije bio važan. Ne smijem skrenuti sporednim cestama. Držite se autoceste.

Srušio se još jedan Val. Jesam li bila na autocesti? “Imam osjećaj da je majčinski instinkt jači kod žena od bilo kojeg drugog instinkta. Čini se vrlo razumnim što je priroda to osigurala; Žene s tako jakim instinktom za građenje gnijezda i da su muškarcima pružile jednako snažane seksualne inicijative.”

Analitičar me pogledao turobno, poput galeba.

Valovi su se prevrtali po cijeloj *obali*. “Vidim gdje je seks radi seksualnog zadovoljstva može pružiti emocionalnu sigurnost muškarcu. Ali sumnjam da bi tako bilo kod većine žena. Čini se da je priroda stvari posložila drugačije.”

Analitičar je iznervirano pljesnuo po stolu. “Tipično žensko gledište. I to je besmislica! Žene ne razumiju same sebe.”

Kad sam otišla iz njegova ureda, još uvijek sam pokušavala podijeliti stotinu dvadeset i pet muškaraca tijekom godina od moje fizičke zrelosti. Napokon sam uspjela. Zurila sam, zaprepaštena tom figurom. Pustivši da *suha plaža* napravi aritmetiku, moja nesvjestica je došla komentirati nalaze. *Val se* razbio na *obali*. Ili je moje nesvjesno razvilo uzak osjećaj za logiku ili je steklo širok smisao za humor. Toliko muškaraca godišnje, *Val* me upravo obavijestio, zadržalo bi me toliko zauzetom da ne bih imala vremena za ono što je uzrokovalo moju shizofreniju.

Sparing partneri

Valovi su postajali sve aktivniji u analitičarevu uredu. Počeli su se kotrljati posvuda po *plaži* čim sam ušla na vrata i nastavio sve dok nisam izašla kroz vrata.

Sve u svemu, bilo je to teško iskustvo za mene, a činilo se da je jednako teško i za analitičara. Na što god drugo su ukazivali valovi, jedna se činjenica isticala:

Valovi se žestoko nisu složili s analitičarem.

Kroz intervju sam sjedila gotovo kao treća osoba, prevoditelj nesvjesnih *valova*, pitajući se tko će od boraca pobijediti, jer bi se razgovori najbolje mogli klasificirati kao brzi sparing mečevi. Poštujući sva pravila površinske pristojnosti, oba borca, ipak su uspjela sondirati slabe točke protivnika i udariti jako i nisko.

Zanemarujući *Valove* je bilo nešto poput ignoriranja Yellowstone gejjira; u glavi su mi bijesno kipjeli, zahtijevajući prijevod.

Analitičar je ogorčeno raspravljao, bjesniji od *Valova*. Ostavila sam intervju, tražila park i zurila u ptice.

Analitičar me je često nagovarao da mu donesem pisana izvješća o svojim snovima. Objasnila sam da nisam sanjala, ili ako jesam, da su snovi nestali puno prije nego što sam se probudila. Analitičar me uvijek sumnjičavo gledao kad sam mu to govorila i implicirao, ne previše suptilno, da sam se suzdržavala od svojih snova iz straha da će otkriti interes za dovoljno ispunjen seksualni život. Noć prije mog posljednjeg posjeta analitičaru bila je nezaboravna jer sam imala prvi san u životu. Nakon što sam kratko vrijeme spavala, probudila sam se dok mi je san prolazio kroz glavu. Ustala sam, upalila svjetlo, našla papir i užurbano sam napisala opis sna, nakon čega sam se vratila u krevet i spavala bez snova. Sljedeći dan sam donijela pismeni izvještaj u analitičarov ured i pokazala mu ga.

“Sjedila sam u restoranu,” napisala sam, “razgovarala sa svojim kompanjom za večerom, čovjekom za kojeg sam tek nedavno otkrila da je reketaš. Bila sam jako izživcirana, ne zato što je on bio reketaš, nego zato što sam otkrila da je trećerazredni reketaš.”

Bila sam prilično ushićena što sam imala bilo kakav san, čak i tako neopisiv kao što je ovaj, i entuzijastično sam čekala tumačenje. Nije ga bilo. Analitičar je okrenuo glavu kao da je krenuo na naplatu, a onda naglo stisnuo usne i počeo pričati o nečem drugom.

Čitala sam Freuda u ranoj mladosti, ali sam zaboravila, barem svjesno, većinu onoga što sam pročitala.

Prošli su mjeseci nakon što sam napustila analitičara prije nego što sam ponovno počela čitati Freuda, nakon čega sam shvatila značaj sna. Tumačenje me zaprepastilo, jer se činilo da sam nesvjesno sve Freudovce klasificirala kao reketaše, a analitičare kao trećerazredne reketaše. Palo mi je na pamet kako je slučajno da sam baš imala svoj jedini san neposredno prije mog posljednjeg posjeta uredu analitičara i također mi je palo na pamet da se zapitam je li *Nešto* dobilo zadnji niski udarac svog sparing partnera prije rastanka.

Slike

Kad su se prvi put pojavile, slike su izgledale kao da bi mogle biti još jedna od *Nešto*-ovih trikova.

Ukopala sam se, podsjećajući samu sebe da je *Nešto* bio prijatelj i da mi je incident u Las Vegasu, koliko god me uznemirio, donio i puno novaca.

Slike su počele jedno jutro kad sam se probudila iz sna i dok sam čekala alarm. Budući da sam još uvijek spavala petnaest sati svake noći, uvijek sam poduzimala mjere opreza - namještanje alarma za jutro kad sam imala dogovorene sastanke s analitičarem — nepotreban oprez, jer sam se tih dana uvijek budila točno minutu prije nego što se oglasi alarm.

Slika je visjela na zidu *suhe plaže* baš kad sam se probudila i nastavila je visjeti tamo jasno i oštro oko pola minute. Čudna *slika*, neka vrsta karte nacrtane na sivom papiru boje slonovače. Bio je veliki krug i unutar kruga, drugi krug, a unutar drugog kruga, treći krug. Kroz krugove su prolazile ravne linije koje su se širile od najmanjeg kruga prema van.

Dva jutra kasnije, kad sam ponovno preduhitрила budilicu za točno jednu minutu, grafikon je bio označen opet na zidu *suhe plaže*. Primijetila sam, ovaj put, da deset linija zrači iz središta karte do najmanjeg kruga. Dva dana kasnije primijetio sam da drugi krug ima deset podjela za svaku podjela u najmanjem krugu. U sljedećem pojavljivanju, primijetila sam da najveći krug ima deset podjela za svaku podjelu u drugom krugu. U narednim pojavljivanjima nije ostalo ništa za primijetiti i samo sam treptala na grafikon dok nije nestao.

Tijekom istog mjeseca u kojem se dijagram pojavio, *suha plaža* je bombardirana sa slikama u čudnim trenucima. Za razliku od grafikona koji je staloženo visio okolo poput slike u muzeju, ove su slike bljesnule na *suhoj plaži* i van nje brzinom munje.

Kao jedan primjer, šetala sam trgovačkim dijelom kada se *Val* razbio o *plažu* podsjetivši me da sam namjeravala kupiti kupaći kostim. Skrenula sam u dućan, automatski otvorila svoju torbicu, otkrila da nemam novca kod sebe i izašla. Slika, jasne i oštre žive boje, bljeskala je na *suhoj plaži*, slika dugog zelenog kvadra u čijem je središtu bio isprintan bijelom tintom znak dolara i velika bijela nula. Dok je *suha plaža* treptala na nju, još jedna slika ulazi i izlazi - slika bjanko čeka. Dok sam se pitala o čemu se sve to radi, još jedan *Val* lagano se spustio na *obalu*. Da

nisam imala novac sa sobom, podsjetio me *Val*, imala sam svoju čekovnu knjižicu i trgovina bi to vjerojatno prihvatila. Da, pomislila sam, vratila se i kupila kupaći kostim.

Slike su dolazile i odlazile istom blistavom brzinom tijekom mjesec dana, a zatim su ti fenomeni naglo nestali. Na neki način bila sam pomalo razočarana, osjećajući da je negdje ispod tih *slika* bio lonac s novcem iz Las Vegasa, samo da sam ga mogla pronaći.

Nakon toga sam zaključila da *slike* najvjerojatnije nisu bile još jedan neobičan dodatak za *Nešto* mašinu. I *Valovi* i *Nešto* su bili spori i kristalno čisti u svom značenju. *Slike*, osim karte koja je uvijek izgledala kao poruka zalijepljena na vratima i zatim zaboravljena, su bljeskale brzinom munje, ne prebrzo za svoje pošiljatelje i primatelje, možda, ali zaista prebrzo da bi *suha plaža* mogla vidjeti više od pukog obrisa. Taj vrlo složeni mehanizam ispod *suhe plaže*, imao je jako puno jedinica, koje su nesumnjivo radile daleko u zasebnim malim odjelima, radeći razne stvari, držeći sat sinkroniziran s mojom budilicom, pamćenje sastanaka, pisanje romana, vođenje popisa stvari za kupnju poput namirnica i kupaćih kostima; a vjerojatno su ti zasebni odjeli imali svoj vlastiti sustav međusobnog komuniciranja.

Ideja mi se dopala. Mogao sam vidjeti Odjel T (zadužen za mjerenje vremena) kako bljeska sliku za vrijeme na svojoj karti u dogovorenoj minuti Odjelu N (zaduženom za dizanje *suhe plaže* iz kreveta i druge navigacije). Čudan sat, morala sam priznati, iako je grafikon imao nekakvu sličnost štoperici.

Zatim je Odjel L (zadužen za vođenje popisa stvari koje treba nabaviti) poslao sliku kupaći kostimi — ovu sliku ne vidi *suha plaža*— za N.

“Mi smo u odjelu za kupovinu, N. Što kažeš na onaj kupaći kostim? Želim ga ukloniti sa svog popisa.”

N, bljeska istom *slikom* Odjelu W (zaduženom za *valove*) : “W, molimo pošaljite jedan *val* što se tiče kupaćeg kostima. Nalazimo se u dijelu za kupovinu.”

W šalje *val* i zatim bljeska *sliku* zelenog kvadra s bijelim znakom dolara i nulom.

Prijevod: “Jesam. Nema novca.”

N do L, bljeska ista *slika*, "Oprosti, prijatelju, ali vidiš kako je."

Od L do N, bljeskajuća *slika* čekovne knjižice, „Mislím da ima čekovnu knjižicu u torbici. Vidite što možete učiniti. Ja sam umorna od toga da mi je taj kupaći kostim na popisu.”

N prema W, bljeska ista *slika*, “L inzistira. Pokušati.”

W *suhoj plaži*, „Imaš svoju čekovnu knjižicu, dušo. Trgovine primaju čekove. Znaš da ti to treba kupaći kostim.”

Možda su neka vrata slučajno ostala otvorena, a trebala su biti zatvorena. (Nakon svega, kada ste upravo preinačili motor i instalirali pola tuceta novih priključaka, i to pola vremena ne znajući što radiš, ne možeš sve srediti.) *Suha plaža*, nagađala sam, je možda dobila pogled na nekoliko blještavih telegrama koji se nižu cijelo vrijeme. Barem je bilo zanimljivo objašnjenje. *Slike* su prestale bljeskati i ja sam zaboravila na njih.

Četvrti dio

Stroj za rasuđivanje

Abnormalnost je otišla ležernim korakom. Prvo je bila *suha plaža*, deset dana vakuuma. Zatim razdoblje *plaže* i *valova*. Zatim je postojalo *Nešto*, ta teška ruka naslućujućih hitnoća. Zatim je razdoblje od četiri ili pet dana kada je *Nešto* pokazalo svoj zastrašujući i profitabilan talent za proširenje. Zatim dani pisanja romana, možda najčudniji od svih, kada su riječi niotkuda dopirali do prstiju, potpuno zanemarujući *suhu plažu*. I *slike*, bljeskajući poput svijetlih telegrama. Tri mjeseca neobičnih pojava bila su čudna na svoj način kao i glasovi Operatora. Ali sidro je ostalo čvrsto zakvačeno i, osim nekoliko dana kad se činilo da *Nešto* pokazuje što sve može učiniti na način telepatije i prekognicija, ako se doista potruđi, mirno sam lutala od jedne faze do druge, neuznemirena onim što se događalo, neometana onim što bi moglo ležati iza ugla.

A onda je iznenada, preko noći, čudna oprema odložena u skladište, uobičajeni strojevi i oprema su izvučeni na *suhu plažu* i povezani. Razum se vratio. Svi stari procesi su bili tu iako je bilo vidljivo da se stroj sporo kreće. I bilo je očito da je sidro podignuto i sklonjeno čim je stroj za rezoniranje instaliran.

S povratkom rasuđivanja vratile su se i emocije. Probudila sam se jedno jutro, sjela do doručka, i zatekla se kako razmišljam i osjećam. Prije nego što sam popila jednu šalicu kave, po prvi put sam shvaćala što mi se dogodilo i što je to učinilo mom životu.

Bila sam luda. Nisam imala vodene kozice, slomljenu nogu, pa čak ni napuknutu lubanju. Bila sam ludilo, nešto što nije bilo samo strašna bolest, već i stigma. Prvi zadatak koji sam dala stroju za rasuđivanje trebao je utvrditi kolike su šanse da će ljudi moći uhvatiti korak s tom činjenicom.

Nevjerojatno, ali djelovala sam sigurno. Kad bih mogla suditi po pismima koja sam dobivala od kuće — a dopisivala sam se redovito sa sedamnaest osoba — nigdje nije bilo ni najmanje sumnje da je moje putovanje ukazivalo na bilo što osim na želju da se odvojim od rodnog grada i počnem iznova negdje drugdje. Također, preskočila sam napuštanje okruga ne ostavljajući nikakve naznake ludila za bilo

koga. Jedina mrlja koju sam mogla pronaći bila je veza za jednu noć koju sam imala u mentalnoj instituciji, iz koje sam se, na sreću, uspjela brzopletim razgovorom izvući. Mjesecima sam živjela u Kaliforniji bez ikoga osim analitičara koji me liječio, psihijatra koji me odbio primiti u duševnu bolnicu i svećenika koji me uputio kod psihijatra, saznajući da sam neuračunljiva. Sumnjala sam da će psihijatar ili svećenik mnogo pričati o meni i bila sam relativno sigurana da analitičar drži dosjee njegovih pacijenata povjerljivima.

Zapanjujuće, izbjegla sam jedan od najvećih problema koji oporavljeni duševni bolesnici imaju: Nisam se morala vratiti u svijet u kojem je itko znao da sam bila luda.

Svoju sreću po ovom pitanju žurno sam preskočila. Bila sam zabrinut, ne za svoju sreću, nego za moje probleme. Bila sam tisućama milja udaljena od grada u kojem sam živila cijeli život i gdje su živjeli svi koje sam poznavala; Dala sam otkaz na izvrsnom poslu i jedva sam bila sposobna raditi trenutačni rutinski posao; Vjerojatno sam još uvijek trebala liječenje koje si više nisam mogla priuštiti; ostala sam bez novca i jedva sam si mogla priuštiti plaćanje stanarine sa plaćom koju sam zarađivala.

Strah i briga padali su jedni preko drugih žureći da mi prave društvo.

Briga za novac potaknula me da se preselim u puno jeftiniji stan, da prekinem kupovati sve osim hrane, manje jesti i prestanem kupovati žito za ptice u parku. Ali, osim što sam činila tako jednostavne geste, činilo se da se ne mogu zamisliti izvan svog kaveza za vjeverice.

Kako su dani prolazili, unatoč neaktivnosti, sve sam manje brinula, a više razmišljala, i postala sposobna, nakon mjesec dana, procijeniti i općenito odrediti što mogu učiniti s tim problemima.

Visoko na popisu stvari s kojima se trebam suočiti bilo je trebam li se vratiti u svoj rodni grad ili ostati gdje jesam. U pozadini ovog pitanja bilo je drugo pitanje: Što je uzrokovalo moju shizofreniju, što trvenja između *suhe plaže* i *Nešto*.

To je u prošlosti bilo riješeno na takav način da se mehanizam raspao.

U kojoj sam mjeri bila sposobna donositi slične glupe odluke danas, polučujući slične katastrofalne rezultate?

Na osnovno pitanje bilo je nemoguće odgovoriti. Još uvijek nisam znala što je uzrokovalo moj raskol uma. Smatrala sam analitičarevu teoriju dvojbenom. Freudovcu je rješenje bilo prejednostavno. Sve što sam morala učiniti bilo je ući u krevet s nekim muškarcem (ali muškarci su morali biti neamerikanci - američki muškarci bili su vrlo loši ljubavnici) u vrlo čestim intervalima i ne bih bila bih u opasnost od shizofrenije. Liječenje se činilo nemogućim osim ako se ne preselim u Europu, a teorija se činila vrlo sumnjivom iz mnogo razloga, od kojih su neki bili logični. Čak i sam analitičar mi je rekao da su mala djeca jedno od omiljenih mjesta za kampiranje shizofrenije.

Odbacila sam Freudovsku teoriju, ali je nisam mogla zamijeniti nijednom drugom. Na osnovno pitanje, konačno sam odlučila, za sada je bilo nemoguće odgovoriti. Morala bih uzeti svoje specifične probleme, jedan po jedan, i donijeti najbolje odluke koje sam mogla.

Trebam li se vratiti kući ili ostati u Kaliforniji? Jako sam željela ići kući. Željela sam biti među prijateljima i oko poznatih mjesta, na sigurnom. Čežnjivo sam razmišljala o tome da uđem u avion i odem kući. Želja je bila toliko jaka da sam bila na putu da telefoniram zrakoplovnoj tvrtki za informacije kad me jedna misao pogodila poput udarca. Što sam namjeravala učiniti kad dođem doma?

Moj se um, u ovom trenutku, jednostavno nije mogao nositi s tim. Također, iako nisam mislila da su prisutni znakovi moje nedavne ludosti, naznake toga bi mogle i dalje biti prisutne, očite onima koji su me dobro poznavali kao što je meni bilo očito da još ne mogu raditi složene poslove. Prvi potez koji je *Nešto* učinilo, u ludilu, bio je da me odmakne od onih koji su me dobro poznavali, lukav potez na mnogo načina, posebno lukav ako je postojala nesvjesna svrha da zadržim svoju ludost u tajnosti. Imala sam veliku sreću što sam mogla skrivati svoje ludilo od mojih prijatelja i moje obitelji, i mogla sam vidjeti samo katastrofu u tome da to saznaju sada. Moja bi obitelj bi hysterizirala. Prijatelji, najljubavnije rezerviraju poseban tretman za one koji su bili duševno bolesni. Neljubazni se pak, mogu zaista okrutno ponašati.

Nisam htjela ni jedno ni drugo. Oboje bi, odgodilo, a moglo bi čak i spriječiti puni oporavak. Također da me vežu uz "Ona je jednom doživjela psihički slom, znaš", dalo bi mi užasan hendikep u poslovnom i privatnom životu. Ne, kad se sve uzme u obzir, nije bilo mudrosti u povratku kući na neko vrijeme. Bilo je razumno pričekati dok moj um ne ojača, dok stroj ne radi glatko.

Bila sam na putu do kreveta prije nego što mi je palo na pamet da je moja nesvijest, ta moja fina prijateljica koja me je tako vješto dovela u ludilo, a u tom ludilu sam dala ostavku na posao i počela pisati sebi bilješke da ne zaboravim da se nikada ne smijem vratiti u tvrtku za koju sam radila.

Što je Nicky jednom rekao? Izmicalo mi je, ali sam se konačno dosjetila. "Kako bi dobio ono što on želi da se učini, Operator mora cijelo vrijeme utjecati na Stvar," rekao mi je Nicky u ranim danima eksperimenta, "i što više stvari žele na svoj način, to domišljatiji Operatori moraju biti."

"Posao Operatora mora biti vrlo težak", rekla sam.

"Pa," odgovorio je Nicky, "kad jednom upoznaš temperament *Stvari*, utjecati na nju nije previše teško. Naučiš što ju privlači i što će ju najlakše motivirati."

Dobar osjećaj! Legla sam u krevet, bijesna. To *Nešto!* Taj zauzeti, želi-svoj-put, motivirajući *Nešto!* Želi me držati podalje od mog društva, pomislila sam, to je sve što radi. Stekao je prednost.

Nakon dvije cigarete sjetila sam se da sam imala šizofreniju, podvojeni um, i to dok nisam saznala za ono što je uzrokovalo podvojenost, moglo bi imati smisla živjeti s tim *Nečim* pod njegovim uslovima.

Udžbenici

Ali što je uzrokovalo da se moj um rascijepi? Dok ne pronađem odgovor, bit ću pod a znatanim hendikepom u mapiranju mog života. Koji god put sam izabrala, bez obzira na vanjsku emocionalnu atmosferu kojom sam se odlučila okružiti, bez obzira na unutarnje emocionalno okruženje izgrađeno u sebi, znala sam se često pitati: Prihvaćam li najbolje dijelove života za mene — činim li najbolje stvari za sebe — ili postoji šansa da sutra kad se probudim mogu zateći Operatore kako stoje pokraj mog kreveta? Jednom su došli bez upozorenja i noć prije nego što su se pojavili nisam bila ništa manje racionalna nego što sam to sada.

Koju sam pogrešku napravila negdje u prošlosti? Kakvo sam čudovište držala pod utezima u nesvijesti? Značajno je da je to bilo čudovište koje se pritajilo dok nije odlučilo napasti. Izbor kaveza kao alternativa hodanju uokolo s maskom na licu pretvarajući se da je nešto drugo (sublimacija, analitičar je tako nazvao maskirana čudovišta, ukazujući na roman koji sam napisala kao odgovor na sublimirani seksualni nagon). Ne, ovo čudovište je prihvatilo bravu, ključ i rešetke dok nije postalo dovoljno veliko da razbije kavez i svojom golemošću uđe u moj um.

Fascinirao me detalj. Upravljanje kukom. Da, oko označene paralele nije bilo dvojbe između manevara McDermotta, Gordona i Boswella i profesionalnih tehnika Momaka sa Zapada. Materijal od kojeg je *Nešto* isplelo priču o Operatorima Kuka bio je očit. Razmišljajući o tome, palo mi je na pamet da bi moglo biti mudro zapisivati aktivnosti Operatora, jer bi u njihovim razgovorima mogli postojati tragovi o onome što me je nesvjesno uznemirilo, ispričano simbolikom nesvjesnog.

Kupila sam svežanj papira i uronila u rad. Za razliku od shizofrenih pacijenata koji se oporave nakon šok-terapije i čija su sjećanja na njihove halucinacije izbrisana iz njihovih umova, moja sjećanja na Operatore su bila kristalno čista. *Nešto* (što, uz pokazivanje izražene sklonosti za boravak u Kaliforniji, također je pokazao izrazitu sklonost prema stavljanju riječi na papir) se pokazalo kooperativnim, a razgovori Operatora tekli su na *suhu plažu* i na papir bez problema.

Mjesece za pisaćim strojem također sam provela u posjetima knjižnici kako bih nabavila knjige o shizofreniji. Ubrzo sam iz udžbenika otkrila da iako istraživački psihijatri priznaju da još uvijek lutaju po maglovitom dnu u potrazi za uzrokom shizofrenije, svi neistraživački psihijatri bili su više nego voljni skočiti sa zaletom u jezero nagađanja.

Razlog za zbunjeni status psihijatar-istraživača bio je jasan - činilo se da kompleksi kod shizofrenih pacijenata nemaju nikakve sličnosti. Također, bolest se javljala među emocionalno dobro uravnoteženima jednako često kao i među neuravnoteženima. Također, javlja se među golemim kategorijama pojedinaca: među ekstrovertima i introvertima; među muškarcima i ženama; među ljudima svih rasnih i nacionalnih podrijetla; među ljudima svih vjerskih profila; među ljudima s vrlo različitim društvenim i ekonomskim okruženjima.

Samo u jednom području bolest je pokazala nekakvu preferenciju: u većini žrtve su bile u dobi između dvadeset dvije i trideset dvije godine. Ali postojali su i pacijenti sa shizofrenijom u četrdesetima, pedesetima, šezdesetima i sedamdesetima, također i u tinejdžerskim i predtinejdžerskim godinama.

Psihijatri su obično započinjali svoje udžbeničke disertacije o shizofreniji na ljutit način, navodeći da je shizofrenija najzanimljivija, najbizarnija, najnespoznatljivija od svih mentalnih abnormalnosti i da je njen uzrok bio zbunjujući. Neki su mislili da to mora biti rezultat neriješenog emocionalnog sukoba, čak i ako se određeni emocionalni sukob ne može utvrditi. Međutim, većina njih je bila sigurna da uzrok ne može biti emocionalni, već mora biti organski. Neki su pretpostavili da je shizofrenija posljedica otrovnih tvari neke vrste u krvi, tvari koje su vjerojatno nastale kao rezultat endokrinog disbalansa. "To je disfunkcija hipofize", rekli su neki. "To je disfunkcija štitnjače", rekli su drugi. "Nipošto", rekli su treći, "to je disfunkcija nadbubrežne žlijezde."

Što se tiče terapije, liječnici su također imali svoje razlike. Jedina prava nada za lijek, rekli su neki, bio je izložiti pacijenta šok terapiji na samom početku bolesti i nastaviti šok dok se bolesniku nije poboljšalo. Šok terapija, rekli su drugi, nije imala ljekovite učinke na većinu pacijenata, te je kontinuirano davanje takve terapije pacijentima koji nisu odgovorili na početni tretman bilo mučno i moguće

štetno. Šok terapija je primjenjivana tijekom dugih vremenskih razdoblja, rekla je ova posljednja skupina, ne zato što je itko očekivao izliječiti pacijenta s liječenjem, već jer je šok umirio pacijenta, olakšao rad sa njim i time smanjio probleme uprava duševne bolnice. (Jedan od neriješenih administrativnih problema u duševnim bolnicama je da zapošljavaju i zadržavaju slabo plaćene pomoćnike.)

Neki su psihijatri bili oduševljeni lijekovima za smirenje. Upotreba lijekova za smirenje u nekim je su slučajevima činila čuda, izliječila pacijente u roku od nekoliko tjedana. Lijekovi za smirenje, rekli su drugi, dok su bili korisni za pacijente s dubokim neodoljivim tjeskobama, nisu imali nikakvog učinka na druge pacijente, a njihova stalna primjena na takvim pacijentima može biti opasna.

Uporaba lijekova za smirenje u ustanovama, rekli su takvi psihijatri, samo zamjenjuje širu upotrebu šok tretmana i bila je namijenjena samo za promjenu bučnog, teškog za rukovanje, ludog pacijenta - u tihog, poslušnog i ludog - lakšeg za rukovanje, ali ni u kojem pogledu razumnijeg pacijenta.

Što se tiče oralne terapije koju provode psihijatri, pronašla sam neke zanimljive materijale. Najviše shizofreni pacijenti opirali su se oralnoj terapiji i ukočeno gledali kroz psihijatre, pretvarajući se da ih ne vide. Ali mnogi su psihijatri primijetili, među pacijentima koji su razgovarali, čudnu sposobnost izbacivanja liječnika iz ravnoteže pothvatom koji bi se mogao nazvati čitanjem misli - a psihijatri su to opisali kao "šizofreničnu neobičnu osjetljivost na neverbalizirane i samo djelomično svjesne osjećaje kod psihijatra."

Čitam dalje, isti fenomen opisan na mnoštvo neobično kompliciranih načina. Onaj koji mi se svidio najviše je bio: "ta osjetljivost shizofreničara da reagira na emocionalne podražaje koji su subliminalni za perceptivni aparat neshizofreničara." (Puh, pomislila sam, to je samo mali prilog od *Nešto*. Kad se pričvrsti na stroj, *Nešto* se može produžiti u nesvjesno u umove drugih. Znam o čemu se radi.)

Ipak, bilo je lijepo znati da su i drugi šizofreničari su pokazali sličan talent. To je posao učinilo normalnijim, barem za nas šizofreničare. U svakom slučaju, to nije bilo vještičarenje.

Jedan je psihijatar uzeo nekoliko dugih odlomaka kako bi opisao fenomen glupo koliko je mogao: "Šizofreničar, stručnjak za značenje nerealnog i neprimjerenog ponašanja, brzo će uočiti takvo ponašanje kod drugih, osobito psihijatara. Ova sposobnost dolazi od blizine i lake dostupnosti koju shizofreni pacijent ima svojim nesvjesnim impulsima i na primarne procese koji vladaju u idu, itd."

Ali svidio mi se njegov odlomak sažetka, u kojem je posvetio jedan razmjerno oštar komentar onome što se činilo važnim za liječnike. “Šizofreničar”, zaključio je oprezno, “čini se ima neobičan smisao za testiranje odnosa s analitičarem, za osjećanje slabih točaka liječnika, a taj faktor nameće određena ograničenja terapiji.”

Zasigurno je zvučalo kao da postoji znatan broj shizofreničara, sa svojim podsvjesnim umovima pod kontrolom, koji su se okrenuli vlastitih distorzija dovoljno dugo da pogledaju u liječnikovu podsvijest i naprave pronicljivu i neugodnu procjenu takvih iskrivljenja koje tamo pronađu. Pohlepno sam tražila primjere shizofreničara koji su razbili banku u Monte Carlu, ali shizofreničari na promatranju, što nije previše iznenađujuće, nisu se previše približili kotaču ruleta.

U vezi s pacijentima koji su se spontano oporavili od shizofrenije bez ikakvog liječenja, udžbenici su imali vrlo malo toga za reći. Takvi su se oporavci dogodili među svakim od četvorice klasičnih tipova shizofrenije, iako su se rijetko javljali. Ni na koji se način ti pacijenti ne razlikuju od pacijenata koji se nikada nisu oporavili; prikazivali su iste zablude i halucinacije.

Ali, iznenada, bez poznatog razloga, trgnuli su se iz ludila. Očigledno spontani oporavci, koji su se događali tako rijetko kao što su se događali, nisu ni na koji način pomogli u rješavanju misterija bolesti. Činilo se da samo doprinose misteriju “Zašto je pojedinac razvio shizofreniju”, a jednako zbunjujuće i: “Zašto se pacijent oporavio?”

Naišla sam na intrigantnu vijest u izdanju Timea. “Nakon više od pola stoljeća briljantnog istraživanja emocionalnih uzroka shizofrenije, slavni psihijatar iz Zuricha, Carl Gustav Jung, priznao je prošli tjedan da bi možda uzrok shizofrenije trebalo tražiti u biokemijskom trovanju.” Bilo je utješno otkriti da je čak i dr. Jung zaključio da shizofrenija možda nije posljedica emocionalnih preokreta (nečega čega se čovjek uvijek srami) i umjesto toga bio je uvjeren da bi uzrok mogao biti toksičan po podrijetlu, rezultat disfunkcije endokrinog sustava, biokemijsko trovanje (koje je bilo više kao razboljeti se od trovanja krvi). Utješno, ali meni baš i nije.

Moje halucinacije su pokazale da je emocionalni preokret bio u osnovi mogšizofreni rascjepa. Šest mjeseci moj nesvjesni um, kad je pronašao svoj jezik u shizofreniji i dao da se čuje, neprestano je pričao o Hook Operatorima. I mjesecima prije nego što je došlo do razlaza, moj svjesni um je bio zabrinut zbog iste stvari.

Ponovno sam pročitala kratki članak o dr. Jungu i jedna kratka izjava zazvonila je duboko podsvjesno.

“Budući da nismo uspjeli otkriti nikakav psihološki razumljiv proces odgovoran za shizofreni kompleks, zaključujem da bi mogao postojati toksični uzrok. Odnosno, dogodila se fiziološka promjena jer su moždane stanice bile podvrgnute emocionalnom stresu iznad svojih mogućnosti. Predlažem da je ovo gotovo neistraženo područje spremno za pionirski istraživački rad.”

'Fiziološka promjena koja se događa jer su moždane stanice bile podvrgnute emocionalnom stresu' - I iznenada sam se nečega sjetila, izvukla razgovore Operatora i ponovno ih pročitala.

Značenje nekih simboličkih pojmova bilo je jasno i nepogrešivo. Značenje “*rada na rešetki*” (stavovi izgrađeni tijekom vremena prema uspostavljenim okruženjima), značenje “Operator” (nesvjesni um) i “Stvar” (svjesni um), značenje “sidra” (emocionalno prikrivanje, uobičajeno među shizofreničarima koji sjede u kutu i bulje u zid), značenje "Operator Kuke". Značenje riječi "konj" i "bronko". “Konj” i “bronko”? Otrovnih tvari u krvi? Postala sam vrlo znatiželjna u vezi s psihijatrima koji su sumnjali na vezu između shizofrenije i disfunkcije nadbubrežne žlijezde.

Bronko (divlji konj)

Malo sam znala o nadbubrežnoj žlijezdi osim da ima neke veze s borbenošću, agresivnim instinktom u čovjeku. Otkrio sam, nakon još malo čeprkanja po knjižnici, da je adrenalin lučenje nadbubrežne žlijezde; da je sekret vitalan za ljudski život; i da je čovječanstvo i različiti neljudski oblici životinjskog svijeta opskrbljeno s vrstom iznenadne eksplozivne energije;

to je omogućilo, na primjer, da se medvjed u hitnim slučajevima obrani od planinskog lava, i za čovjeka, koji se suočava s neprijateljem, da odagna strah pod bujicom adrenalnog bijesa.

Priča o konju i bronku bila je ono što me mučilo i provlačila sam se kroz nju i razgovore Operatora. Operatori su rekli da sam bila prirodni Bronko, divlji konj. Tada me je Operator po imenu Burt, blagi, smireni, konzervativni, pravedni Burt, promijenio u *Konja*, dobro discipliniranog, istreniranog konja koji je bez žaljenja nosio teret. Eksperiment Operatora, rekao mi je jedan od Operatora, iako se nije u potpunosti vodio za moju korist, imao bi jednu konkretnu vrijednost za mene; promijenilo bi me natrag u Bronka.

Razmišljala sam o svojim sadašnjim odnosima s ljudima i morala sam priznati da sam se promijenila znatno od osobe koja sam bila prije shizofrenije.

Jedna od stvari koja mi se trenutno nije sviđala kod mene je to što sam postala krajnje iskrena izražavajući svoje mišljenje i znatno agresivnija u susretu s neugodnim situacijama.

Ja sam se, na primjer, posvađala s mljekarom, svađu koju bih vješto izbjegnula prije godinu dana. Mljekar je bio zločest pojedinac kojeg su svi stanari mrzili u zgradi; Stanari su, međutim, dugo izbjegavali svađu s mljekarom iz jednostavnog razloga - mljekar je očito bio tip ljutitog debatera kojeg niste mogli nadmašiti.

Jednog jutra rekao mi je nešto na svoj neponovljiv način, a ja sam mirno, čak željno, izašla u hodnik, naslonila se laktom na zid i obrušila se na njega. Prije nego sam rekla jednu četvrtinu onoga što sam htjela, svi su stanari na katu bili vani u hodniku i slušali, a mljekar, mutnocrvenog lica, povlačio se hodnikom, izgledajući kao da bi želio baciti nekoliko boca kiselog vrhnja na mene, ali unatoč tome, ne radeći i ne govoreći ništa. Sa njegovim odlaskom moji susjedi su mi zahvaljivali i stajali okolo ozareni, a jedan me pozvao na kavu. U to vrijeme živciralo me je to

što je mljekar pobjegao prije nego što sam završila s njim. Poslije sam, unatoč čestitkama susjeda, osjećala priličan sram zbog mog ponašanja, tako različitog za mene.

Vjerojatno je bila neka vrsta posljedica shizofrenije, i odlučila sam se ispričati mljekaru.

Dva dana kasnije, bez prilike da se ispričam, usput sam otvorila vrata i naišla na mljekara koji je maltretirao starijeg susjeda koji je ukočeno stajao sa stisnutim usnama i licem ljutim poput suhih šljiva, ali nesposobna doći do riječi. Smireno, naslonila sam isti lakat na isti zid, nastavila tamo gdje sam stala na našem prvom susretu i gotovo došla do mljekara, koji nije izgledao ni crveno ni ljuto sve ovo vrijeme, već samo izgledajući kao da želi brzo izaći. Uspio je pobjeći. Opet su mi svi čestitali i opet sam se osjećala prilično jeftino. Ali nakon toga, primijetila sam, mljekar je uspio ući i izaći iz stambene zgrade prije nego sam ustala iz kreveta.

Drugom prilikom, ovaj put u uredu, kad me nadređena, koja je očito voljela izvjesnog lokalnog političara, prkosno ispitivala o tome jesam li namjeravala glasati za njega ili ne. Mirno sam opisala što osjećam prema tom političaru. Pitala sam se koliko sam dugo ću zadržati svoj posao i koliko će dugo proći prije nego mi mljekar stavi oksalnu kiselinu u mlijeko.

Bronko se vratio. Jednom davno bila sam tako iskrena i hrabro otvorena, i gotovo glupo netaktična. Ali iskrenost i netaktičnost nisu me dovele nikamo. Naučila sam začepiti gubicu, flegmatizirati lice i progutati moj bijes.

Konj i Bronko. Morala sam priznati da je Bronko u ovom trenutku bio bolji. Nadzornica, iako me ljutito pogledala, povukla se u svojoj raspravi i nakon toga pažljivo izbjegavala sa mnom raspravljati o svom političaru. Čak je, nakon toga, dala sve od sebe da mi čini male usluge i da prede uz mene. Stekla sam novo poštovanje od susjeda, koji su također preli uz mene. Stekla sam novo poštovanje kolega zaposlenika kojima se nisu sviđale nadzorništine političke rasprave, i koji su također preli pored mene. Jedva sam očekivala da će i mljekar početi presti pored mene, ali on je naglo promijenio svoj raspored dostave tako da ga ne mogu sresti.

Nadbubrežna žlijezda. Kad ste imali zdravu i aktivnu, onu koja se aktivira sasvim automatski u vrijeme stresa, kako ste živjeli s tim? (Kada se medvjed neočekivano našao pred a planinskim lavom, saznala sam iz knjižnice, medvjedova nadbubrežna žlijezda automatski je počela snažno raditi, čineći medvjeda bijesnim.

Planinski lav, u takvim bi prilikama, nakon kratkog pogleda na medvjeda koji je dolazio na njega prosipajući svoj bijes, automatski bi se sklonio s puta.)

Ako ste prisilno, svjesno kontrolirali aktivnu nadbubrežnu žlijezdu i odbili dopustiti njezino lučenje koje bi našlo put do vašeg jezika ili šake, što se dogodilo? Da li se sekret prestao lučiti? Da li je sekret, nesposoban da uđe u jezik, šaku ili histeriju, otišao negdje drugdje u vaše tijelo? U mom slučaju, da li je zaobilazni adrenalin uzrokovao vrstu otrovnog trovanja koje je Jung sumnjičio kao uzročnika?

Konj i Bronko bili su tema više od jednog razgovora Operatora. *Bronko* je "greškom Operatora" pretvoren u *Konja* i ponovno se pretvarao u divljeg konja. "Ovaj eksperiment se ne provodi baš u tvoju korist," rekao mi je Nicky, "ali korist koju ćeš imati od toga je ta da će te vratiti nazad u *Bronka*."

Da se *Nešto*, kontrolirajući sve operacije, konstruktivno primijenilo na analizu uzroka rascjepa i zatim popravljanje rascjepa (teorija koja bi mogla biti održiva psihoanalitičarima koji nikad nisu liječili shizofreničare, ali ne bi bila održiva psihijatrima koji su liječili shizofreničare), tada je *Nešto* lukavo rekonstruiralo kanale kroz koje je protok nadbubrežne žlijezde mogao pobjeći.

Vodili su me od presude do presude, boreći se s Operatorima na njihovim vlastitim sudovima.

Pozivali su me da se borim i kad nisam pokazala nikakvu osobitu sklonost da uložim svoje srce u tu borbu, grupa Operatora, 'Drvosječe', iznenada se pojavila na sceni kako bi me ohrabrila i podržala u mojoj borbi. Gotovo prisiljena na borbu, otkrila sam da se borba isplatila. U shizofreniji je postupni nastanak *Bronka* bio očit. Nakon mog uspjeha s 'Drvosječama', prkosila sam Crameu i drugim zlonamjernim Operatorima i nastavila prkositi sve dok mi iznenada je Pauk nije izvukao *Rešetku*, nakon čega sam brzo odvedena do pravomoćne presude i slobode.

Čak se i simbolika *Rešetke* činila jasnom. *Rešetka* uzgojena na *Suhaj Plaži* od strane konzervativnog, procjenjivačkog Burta, je bila jednostavna: drži jezik za zubima i gutaj bijes. Bila je uništena i zamijenjena drugim *Rešetkama*: isključi zvuk, izbac ga iz svog sustava.

Činilo se da sam nesvjesno uvijek bila svjesna opasnosti bivanja poslušnim konjem, koji je kruto kontrolirao impulse za povratni udarac.

I nesvjesno, kad mi se ukazala prilika, poništila sam oštećenje, postigla nešto bitno, nešto što bi se u fiziološkom smislu moglo predstaviti kao otvaranje pravih vrata za izlučivanje nadbubrežne žlijezde koja je lučila sekrete u moj krvotok, a oni su pronalazili put do moždanih stanica, i trovali ih.

Imalo je više smisla od bilo koje teorije na koju sam naišao u udžbenicima. Bila sam zadovoljna što sam naišla na nekakav odgovor, za mene zadovoljavajući. Ali na neki je način bilo obeshrabrujuće. Upravo sam se pomirila s činjenicom da moram živjeti s *Nečim* pod *njegovim* uvjetima - uvjetima koje nije previše teško ispuniti, čak i ako nisu uvijek bili svjesno zadovoljavajući. Sada se činilo kao da sam morala naučiti živjeti s prštećom nadbubrežnom žlijezdom. Počinjalo je izgledati kao da *Suha Plaža* ima puno kompromisa sa svih strana, u godinama koje dolaze.

Psijatri i šizofreničari

Psijatri, prepričavajući svoje poteškoće sa šizofreničarima, su bili frustrirani zbog jedne posebno nekooperativne osobine šizofreničara.

"Šizofreničari", rekao je jedan psijatar opisujući ovu naviku nekooperativnosti, "su izuzetno nekomunikativni".

Mogla sam zamisliti psijatre kako sjede i razgovaraju sa šizofreničarima i polako ih nagovaraju da se otvore i kažu im sve. Šizofreničari, iako se povremeno otvaraju dovoljno dugo da lako opisuju podsvjesne distorzije psijatara, obično se opuste, umiruju i postanu nekomunikativni. Neki od njih sjedili su i društveno se hihotali sa liječnicima; drugi su sjedili i gledali bljedo kroz liječnike; neki su se, vjerojatno očajni od komunikativnih psijatara, skamenili u krute katatonične kipove, ponekad s rukama pred očima, odbijajući čak i priznati prisutnost liječnika u sobi. Kako god na to gledali, šizofreničari su bili vrlo nekooperativni.

Napravili su si svojevrсна sidra, sidra za koja su se mogli spokojno držati, neprobojna sidra, nepomična sidra, namjerno učvršćena kako bi bila neprobojna i nepomična.

Razmotrila sam četiri udžbenička tipa šizofreničara, tako zbunjujuće različita, tako neobično slična.

Sličnost mi je smetala više nego razlike, jer mi je ta sličnost nekako zvonila u podsvijesti.

Činilo se da je katatonični šizofreničar obavio najodlučniji posao povlačenja. Nekim čudom uma nad tijelom, uspio se fizički ukočiti u mišićnu ukočenost i ostati smrznut u položaju satima. Udžbenici su imali na desetke slika katatoničara koji su nepomično stajali u središtu odjela, očito nesvjesni aktivnijih pacijenata koji su se motali oko njih. Oni su zauzimali čudne položaje, ukočeno stajali s ukočenom ispruženom rukom ili s rukom ukočeno iznad glave ili čak s rukom ukočenom pred očima. Udžbenici kažu, da bi katatoničari stajali satima, nikad ne pomaknuvši mišić. Ne želeći više biti uključen u život, činilo se da je katatoničar postao kip. Kruti, prkosni kip.

Jednostavni šizofreničar je pak postigao je povlačenje koje nije bilo tako prkosno kao kod katatoničara, ali zato jednako sigurno. Poput mlitave krpe za suđe, sjedio je u apatiji gotovo izvan dosega normalnog uma.

Sjedeći u tišini, zureći u prazno, nije pokazivao više svijesti o svojoj okolini nego katatonični tipovi, i pokazao više sposobnosti, zapravo, za bijeg. Nije bilo

potrebe stajati, ukočen i prkosan protiv svijeta, bez straha da bi, ako se opusti, mogao opet biti usisan u vrtlog življenja. Njegovo je sidro bilo dublje. Njegovo unutarne oko bilo je zatvoreno, jednako kruto kao što je katatonično tijelo bilo zaključano. Sirene bi mogle vrištati o njemu, psihijatri pričati o njemu, oko njega se motati poslužitelji, bez ikakve opasnosti da će doći do kruto zatvorene unutarne jezgre — ma koliko se trudili prodrijeti u to naizgled prijemčivo, mlohavo tijelo.

Napokon je postignuta ravnoteža, unutarnji potres i tornado su protjerani. Sada bi mogao spokojno sjediti do kraja života u miru. Usidren.

Hebefrenik se, pak, kretao i ponekad govorio. Istina, kretanje je bilo uglavnom ograničeno na izraz lica. Barem na jedan izraz lica. Izraz klauna. Hebefrenik se hihotao i smijao, podsmjehivao i smješkao. A ponekad je i pričao. Njegove su riječi bile uglavnom mrmljanje, bez koordinacije i osjećaja. Ni njegovo hihotanje nije imalo puno smisla. On se hihotao i smiješio svojim užasnim klaunovskim osmijehom svemu - zidovima ustanove, medicinskim sestrama, psihijatrima, drugi pacijentima.

Upitan, hihotao se još više. Na prvi pogled, hebefrenik je bio zbunjujući. No činilo se da su kao skupina vodili jadne, nevesele, teško opterećene živote, ne sadržeći ništa što bi bilo vrijedno čak i smiješka. A tu je bilo i hebefrenično sidro, kako sam iznenada primjetila. Hihotanje. Pobjegao je u jednostavan i ugodan svijet čija ga labavost i neusklađenost nije mogla opteretiti obavezama, brigama i sukobima koji su također bili složeni za rješavanje, previše strašni za suočavanje. Bio je usidren u hihotanju.

Ali katatoničari, hebefreničari i jednostavni shizofreničari bili su rođaci u drugom koljenu, pa sam jedva čekala naučiti nešto o paranoidnim shizofreničarima u čiju se klasifikaciju ja uklapam. Kao grupa bili su više zbunjujući i intrigantniji psihijatrima, unatoč činjenici da su znatno više komunicirali nego njihovi drugi rođaci. Paranoidni shizofreničar nije komunicirao nekim određenim stupnjem, osim u usporedbi s drugim shizofreničarima. No, povremeno se slomio i ispričao liječnicima o Čovjeku s Marsa koji ga je pokušavao razgraditi ili susjedu u susjednom stanu koji ga je pokušao ubiti slanjem smrtonosnih zraka kroz zid. On bi raspravljao s njegovim progoniteljima prilično ogorčeno, ističući potpunu nepravdu čitave te rabote, nakon čega bi povremeno još malo otkrio liječnicima kako spletkari da poništiti Čovjeka s Marsa prskajući ga hladnim klicama, ili kako

izmišlja vlastitu napravu kako bi ubio čovjeka u susjednom stanu prije no što taj susjed ubije njega.

Bila sam zbunjena paranoidnim šizofreničarom kad sam ga upoređivala sa ostalim šizofreničarima koji su se smrzavali u kipove, upadali u apatiju, bježali u hihotanje. Kad bi postojala jedna osobina koja karakterizira paranoika, to bi bila njegova vječna mentalna zauzetost. Njegov mentalni svijet vrvio je aktivnostima i bio je naseljen mnoštvom užurbanih, ako se zamisli, ljudi. Neki njegovi mentalni stanovnici su bili pomalo čudni, poput Marsovaca i stručnjaka za zrake smrti; ali paranoik je bio barem zauzet svojim zamišljenim ljudima, zauzet pokušajem da pobjegne svojim progoniteljima, zauzet traženjem načina da ih nadmudri.

Dok su njegovi drugi "rođaci" okrenuli lice od neprijatelja, činilo se da je paranoik povećao neprijatelja, bolje ga pogledao. Paranoik, čitala sam, kao da neprestano mentalno razgovara s ljudima u svom mentalnom svijetu, bori se s njima, raspravlja s njima, izaziva ih. Da, pomislila sam, to je jednostavno tako. I, nakon minute, mislila sam da sam shvatila zašto.

Paranoiku je njegov svijet, nakon što prodre u njega, bio je kristalno jasan u zapletu; također je vrvio upečatljivim bojama i dramom. Bio je to film širokog ekrana u kojem je radnja bila jednostavna a likovi živopisni. Čovjek s Marsa možda pokušava napraviti prašinu od njega, stručnjak za zrake smrti možda ga pokušava ubiti nevidljivim zrakama, možda ga vrug izaziva na dvoboj. Tamo je uvijek bio prijeteći neprijatelj, jezivi neprijatelj, ali jezivi neprijatelj kojeg je bilo lako shvatiti.

Lako shvatljiv svijet s usamljenim problemima nabujao je *Suhu Plažu*, zamijenivši mnoštvo nepodnošljivo složenih i maglovito definiranih problema s kojima se *Suha Plaža* nije mogla dalje nositi. Dramatična živopisnost novog neprijatelja zaintrigirala je *Suhu Plažu*, koja je nekoć vjerojatno voljela dramu i živopisnost.

S novim svijetom, tako dramatično živopisnim da ga se nije moglo ignorirati, paranoik je postao živ; i jednom kada je živ, našao se u svijetu koji je imao nešto više od te živosti u njemu. Imao je, također, problem. Problem je bio jednostavan, najčešće onaj ostati živ nadigravajući neprijatelja. Čudno, iako je paranoik uvijek bio suprotstavljen jedinstveno moćnom, obično nadljudskom, neprijatelju, paranoik nikad nije bio potpuno uplašen ili shrvan. Bez obzira na veličinu neprijatelja, paranoik je bio unutra, boreći se.

Pitala sam se što je paranoidna shizofrenija. Samo još jedno sidro, sidro svijeta jednog problema ispunjenog dramom i bojom koja bi mogla popraviti i prikovati paranoičan um? Sidro za koje se mogao radosno uhvatiti, zauzet onim čime je volio biti zauzet, razmišljanjem, planiranjem, manevriranjem — lako za napraviti, čak i ugodno, sada kada je neprijatelj jasno definiran? Ili je paranoidna shizofrenija bila više od toga? Može li to biti vrsta treninga koju je *Nešto* pokušalo napraviti za *Suhu Plažu*?

Pogledajte kako je lako suočiti se s neprijateljem, jednom kad ga možete vidjeti — kako je lako pogledati ga ravno u oči, kako je lako čak mu i pljunuti ravno u oko. I dok budete gledali i učili pljuvati, izlupati ćete svu tu *Rešetku* očaja, obeshrabrenja, nespremnosti za suočenje i hvatanja u koštac, učeći ponovo kako usmjeriti protok sekreta nadbubrežne žlijezde u pravom smjeru.

Nestrpljivo sam tražila da pronađem neki pokazatelj da se paranoik oporavljao češće nego njegovi drugi rođaci, ali otkrila sam da to nije slučaj. Paranoidna shizofrenija, očito, nije bila put natrag koji je pokušalo *Nešto*, ili ako i jest, to nije bio put natrag koji bi češće bio uspješan. A moguće da nije ni ovo; možda je to bilo samo još jedno sidro.

Da, shizofreničari su bili nekooperativni. Tamo su sjedili, puneći mentalne ustanove do točke pucanja, a sve više ih dolazi svake godine. Da zauzmu svoja mjesta u učionicama kod psihijatara, slušajući kako im psihijatri pokušavaju reći da bi se mogli, ako pokušaju, suočiti s onim što je pobjeglo iz njih; da je neprijatelj bio preuveličan; da se s neprijateljem bilo lako suočiti; da je to zapravo uopće nije bio neprijatelj.

I svi šizofreničari, neprobojni šizofreničari, nekomunikativni i nekooperativni šizofrenici koji su znali da se s neprijateljem nije lako suočiti, da se neprijatelj uopće ne bi smanjio u veličini ako se netko vrati i ponovno pokuša suočiti s njim, sjedeći šutljiv i nekomunikativan. I u istoj učionici, svi shizofreničarski *Nešto-i*, koji su sada bili zaduženi za *Suhe Plaže*, ti *Nešto-i* su znali, kao što su znale i *Suhe Plaže*, da ti neprijatelji nisu bili laki za pojedinačnu *Suhu Plažu*; da je to ogroman neprijatelj, prevelik za suočavanje.

Sve dok je neprijatelj bio tamo i *Suha Plaža* bila takva kakva je bila, nije imalo smisla ulaziti pokušavati natjerati *Suhu Plažu* da se vrati i bori. Bilo je bolje podupirati *Suhu Plažu* sa sidrom, sidrom za koje se drži i na kojem se odmara.

Toliko sam se naljutila razmišljajući o shizofreničarima u institucijama da sam poželjela da im netko dadne čekovnu knjižicu i autobusnu kartu Greyhonda u i da odu daleko, daleko od neprijatelja. Nemoguće, naravno.

Ali pitala sam se koliko bi tih *Nešto*, sigurnih da je neprijatelj bio iza i nikada se neće morati suočiti s njim, živnulo i maknulo sidro i pustilo *Suhu Plažu* da ponovno preuzme predsjednički stol.

Upute i planiranje

Iako sam sporo pronalazila uzrok svoje shizofrenije, bilo je jasno da sam jednom nesvjesno vrlo dobro razumjela uzrok. Mogla bih navesti spontani oporavak nakon šest mjeseci neprekidnih halucinacija i zabluda, svojevrsna potvrda, dokaz koji je moj um imao, da je pronašao put iz ludila, podvig koji nikada nije slučajan. Prema psihoanalitičaru koji me liječio, spontani oporavci su rijetki i čudni događaji u uznapređenoj fazi shizofrenije, a kada se dogode, predstavljaju tajanstveni spektakl - spektakl izlaženja uma iz četvrte dimenzije u koju je gurnut. *Suha Plaža* nije mogla biti zaslužna za pronalaženje vrata iz ludila; učinila je malo osim što je sjedila sa strane i promatrala.

Činilo se da je neki dio mentalnog mehanizma koji nije bio ovo-sam-ja *Suha Plaža*, znao položaj izlaznog hodnika i strpljivo iscrtao put do njega.

Koliko god sam puta prešla priču o Operatorima i govorila si da to predstavlja samo dobro organiziranu fantaziju bez vodstva ili planiranja, jasne naznake vođenja i planiranja su ipak ustrajale u pojavljivanju.

Smjernice su bile jasnije od planiranja. Bila sam odvedena u bolnicu kad sam nesvjesno sumnjala na upalu pluća; manevrirana u posjet liječniku kad sam nesvjesno sumnjala na mastoid; manevrirana do planinske kolibe kad sam bila iscrpljena od putovanja autobusom; opremljena svjetiljkom da ne padnem na mračnu cestu; spašena od planinskog lava; izmanevrirala iz planinske kolibe jutro nakon incidenta s planinskim lavom; podsjećana na točnost vremena obroka i potrebe za jelom; podsjećana na vrijeme (tijekom prošlog mjeseca) zbog potrebe za pranjem zuba i ostalim dotjerivanjem. Iz koje god mentalne razine vodstvo dolazilo, očito je bila neka razina osim ovo-sam-ja *Suhe Plaže*, i to je osiguralo da se organizam održavao u dobroj fizičkoj kondiciji, a *Suha Plaža* to nije mogla obezbjediti.

Planiranje je bilo gotovo jednako očito. Čak i prvog dana, glasovi su skicirali slike stvari koje dolaze. Ovo je bio eksperiment, rekli su mi Operatori. Moj um će biti kontroliran od Operatora i ja bih trebala biti kooperativna za svoje dobro kao i za njihovo dobro.

A Nicky je dodao, kao da se vagao uspjeh eksperimenta, da bih ja imala šansu od jedan prema tri stotine da pobjegnem Operatorima i morala bih imati puno sreće.

Bila sam manevrirana daleko od kuće, gdje bi javnost mog ludila učinila život teškim nakon što bi se razum vratio, a gdje je također postojala tvrtka za koju sam radila i prema kojoj sam razvijala dugo uspostavljene, teško promjenjive stavove.

Bila sam navedena da se vozim autobusima Greyhouna, gdje sam mogla sjediti u šizofrenoj apatiji dok sam živjela u svom mentalnom svijetu, stanju površinski gotovo identičnom sa običnim putnikom autobusa koji zuri u krajolik, misli na unutarne refleksije. Bila sam nagovarana na pisanje pisama koja bi ukućane učinila sretnima, prebačena u Kaliforniju od strane 'Drvosječa', figura koje su očito stvorene upravo za tu svrhu, te sam bila natjerana da ostanem u Kaliforniji za završni čin.

A kad se osjetio pad posljednjeg zastora, bila sam upućena svećeniku, psihijatru i na kraju psihoanalitičaru.

Vodstvo je bilo ljubazno, zaštitnički i nepogrešivo jasno. Činilo se da planiranje ukazuje općenito da je kontrolirajući dio mog uma znao što radi i poduzeo mnoge mjere opreza kako bi se osigurao da ga nitko, uključujući i *Suhu Plažu*, ne ometa dok ne stigne tamo gdje je išao.

Cilj koji stoji iza planiranja? Operatori su to nazvali reanimacijom. I obraćenje od *Konja* na *Bronka* bilo je dovoljno očito. Ali bila je tu još jedna i važnija reanimacija, što je postalo jasnije i oštrije dok sam ponovno čitala razgovore Operatora.

Upravljanje Kukom

Zaintrigirala me tema na koju su glasovi proveli najviše vremena: objašnjenje tehnike Operatora. Dio tog vremena potrošeno je na objašnjavanje odnosa između Operatora i Stvari, metode kojima je nesvjesni um iskorištavao i motivirao svjesni um; također, dosta je vremena potrošeno na objašnjavanje tehnika pomoću kojih su Operatori su iskorištavali jedni druge. Među ovim posljednjima isticalo se čudno i neugodno *Upravljanje Kukom*, čin okupacije "The Western Boysa".

U objašnjenju rada s *Kukom* bio je jasan opis tehnika nekih ljudi od kojih sam bježala. Nema razloga za šok, *Kuka* radi, uvjeravao me Wimp. Ništa od čega su se Operatori morali sramiti. Rad s *Kukom* bio je posao, savršeno legalan posao. Svi Operatori su igrali igru *Kuke*. 'Western Boysi' su se razlikovali samo po tome što su na taj način zarađivali za život.

I, morala sam priznati, neki od Operatora koje sam ostavila kod kuće osiguravali su svoja sredstva za život takvim tehnikama, a ne svojom sposobnošću da rade posao za koji su bili angažirani.

Gledala sam kako se ti ljudi vješto trgaju na komadiće i nisam se mogla zdravo razumno suočiti s tom činjenicom bez straha i gađenja, a u ludilu sam dobila još jednu priliku vidjeti istu sliku i bolju priliku za objektivnu procjenu. *Rad s Kukom* bio je samo posao, samo drugi način plaćanja računa za namirnice. Svi su Operatori igrali *Kuke*; u biti, to je bila tehnika kojim su zakačili i motivirali svoje pojedinačne *Stvari*; i tehnika kojom se kačili jedni druge. U jednom trenutku Sharp mi je rekao: "Na *Stvar* se može utjecati uglavnom zbog što svoje želje za novcem i moći. Operatorova sigurnost i samopoštovanje vrte se oko Operatorove točke baš kao što se *Stvar* vrti oko novca. Đavolski je to što su Operatori i *Stvari* motivirani sličnim željama. Oboje smo u kaši, Operatori i *Stvari* podjednako."

Ako sam rukovanje *Kukom* smatrala neukusnim, uvjeravao me Wimp, to je samo zato što sam bila odgojena i uvjetovana da o tome razmišljam na taj način. I dodao je, ogorčeno, "Ta Hazel! Ona je ta koja radi nešto neetično pokušavajući vas natjerati da mislite da je *Kuka* nezakonita."

"Indoktrinacija" bila je jedna od riječi koje sam najčešće čula od Operatora. I strpljivo, malo po malo, glasovi su iznijeli svoje. Bila sam vođena cijenjenjem toga kako Operatori rade na *Stvarima* do točke u kojoj sam mogla razumjeti da bi se od

Operatora moglo očekivati odobravanje *Rada sa Kukom* na bilo kojoj razini: Operator na stvari; Operator na Operatoru; *Stvar* na *Stvari*.

Nešto nije imalo ništa protiv rada *Kuke*; kako je natjecanje bilo sama osnova života, *Rad sa Kukom* je bila bitna tehnika življenja. Dok je *Suha Plaža* rano u životu naučila da je tehnika je bila užasna i nehumana i nije uspjela odnaučiti lekciju, *Nešto* je nastavilo gledati sliku pronicljivijim, realističnijim okom. Ovo je bio važan dio obuke za *Suhu Plažu*, indoktrinacija tehnikama Operatora. Bilo mi je važno da mogu gledati *Operatore Kuke* cijele i prave, bez užasa i bez straha.

Liječnici

Dok sam čitala udžbenike, otkrila sam da je *Nešto* napravilo svoju privatnu kopiju nekih stavki koje sam pročitala. Nekoliko rečenica nastavilo mi je skakati u mislima danima nakon toga. Jedna se ponavljala toliko često da sam ju konačno ispisala i s vremena na vrijeme razmišljala o njoj.

Zbilo se to u članku psihijatra koji je oprezno izbjegavao skok u jezero nagađanja i koji je, umjesto toga, stajao na središtu klackalice i pažljivo promatrao obje strane svih misterija shizofrenije. Jedno od tih zapažanja bilo je: »Da li shizofreničar stvarno namjerno i svrhovito stvara svijet snova ili se u njemu samo nađe, jest sporno.«

Kako su krenuli oprezni komentari o shizofreniji, ovaj sam smatrala glupošću. Trebalo bi biti jasno da se u shizofreniji *Suha Plaža* nalazi u svijetu snova, a *Nešto* stvara svoj san. Ali nakon nekog vremena učinilo mi se da vidim razlog za pitanje psihijatra.

Za psihoanalitičara poput dr. Donnera, nesvjesni um je sjajan instrument, sposoban za sve i svašta.

Neopremljen za liječenje shizofreničara i neupoznat s psihijatrijskim tehnikama, on je u svoj tretman prema meni samo prenio svoje poštovanje prema nesvjesnom umu kao instrumentu. Moji su glasovi davali naslutiti da je oporavak iza ugla; analitičar je slušao i stavio je svoju vjeru tamo gdje ju je bio navikao stavljati: na podmukli jezik nesvjesnoga. Ali za psihijatra je nesvjesni um, koji je u ludilu, samo jedan pokvareni stroj. Ali ovaj je jedan psihijatar očito došao do dokaza svrhovitost u umu shizofreničara. I odstupio je od uobičajene psihijatrijske pretpostavke da se shizofreničar nalazi u nekontroliranom, bizarnom i ludom snu pitajući se je li svijet snova možda stvoren na nesvjesnoj razini s namjerom i svrhom.

Reakcije psihijatra kojem sam se obratila za pomoć i psihoanalitičara koji mi je pomogao su zanimljive. Obojici sam rekla da su mi glasovi rekli da ću ozdraviti za dva tjedna. I vrijedi naglasiti sposobnost analitičara da prepozna činjenicu da je spontani oporavak na putu i nesposobnost psihijatra da prepozna istu stvar.

Bila je tu vrlo očita svjesnost u mojoj podsvijesti tijekom dana koji su neposredno prethodili prestanku glasova, da će glasovi prestati, i prividna svijest da kada glasovi budu prestali, mentalitet će neko vrijeme biti u vakuumu, i posljedično, trebat će vodstvo negdje izvana. Bilo je potrebno da se *Suha Plaža* negdje sigurno parkira.

Odveli su me do svećenika koji je za mene (kao što se moglo očekivati) odmah dobio termin sastanka s jednim od nadzornih psihijataru u velikoj duševnoj bolnici. Rekla sam psihijatru što su mi glasovi rekli da mu kažem, da ću ozdraviti za dva tjedna, i psihijatar je odbacio komentar kao samo još jednu mentalnu aberaciju i rekao mi je da će mi trebati skrb na dulje vrijeme i savjetovao mi je da sjednem na avion i vratim se kući odmah. Njegov savjet (očigledno neočekivan) potaknuo je moj glas tog trenutka, Hintonu, koji mi je mrko naredio da iz telefonskog imenika odaberem drugi kontakt. Kontakt koji je odabrao bio je psihoanalitičar i izbor je možda bio značajan. Ispričala sam istu priču analitičaru.

Analitičar, oštrije usklađen sa svrhovitošću nesvjesnog, mnogo dublje impresioniran njegovom smisljenošću, se znojio četiri dana čekajući oporavak za koji se vjerovalo da će se dogoditi.

Sve više uznemiren idejom da mentalni bolesnik sam luta gradom (ideja koja, što je neobično, nije uznemirila psihijataru na bilo kojem stupnju) pokrenuo je postupak za moje upućivanje u privatnu ustanovu. Gdje se oporavak i dogodio.

Da nije došlo do spontanog oporavka, psihoanalitičar bi me predao nekom psihijatru, jer shizofrene pacijente ne liječe psihoanalitičari nego psihijatri. Ali čini se da u alatima neanalitičkog psihijatra nedostaje onaj zbog kojeg je psihoanalitičar često bio kritiziran zbog prečvrstog držanja.

Nisam imala posebno povjerenje u analitičara koji me je liječio. Moj nesvjesni opis njega kao trećerazrednog reketaša nedvojbeno je bio nepravedan. Ali mislim da su njegove vrijednosti za mene bile ograničene. On je slobodno priznao da nema nikakve veze s mojim oporavkom od velikih simptoma, a ja sumnjam da je on imao mnogo veze s činjenicom da sam mogla nastaviti normalan život ubrzo nakon toga. Ali i takve vrijednosti kakve je imao bile su mi iznimno važne. Mogao je prepoznati da će se dogoditi spontani oporavak i pružiti ono što sam nesvjesno tražila kad sam otišla psihijatru - sidrište za koje sam se mogla držati dok mi um ne završi svoj tromjesečni posao dovođenja mehanizma u normalno radno stanje.

To Nešto

Što je bilo *Nešto*? Jedna od teorija na koju sam naišla u udžbenicima bila je da je shizofreni rascjep bio je fizički rascjep čudne vrste, užasan za pomisliti, ali intrigantan u način - da se u shizofreniji krhotine svjesnog uma odvajaju i vise u nesvjesnom. Pitala sam se može li ovo biti ono što sam nazvala *Nečim*, svjestan i svrhovit komadić svjesnog uma ugrađenog u vrtložni tok nesvjesnog, sposobnog voditi i oblikovati izvanredne nesvjesne talente?

Kad sam pomislila na slučajeve kada je *Nešto* pokazalo značajnu snalažljivost, kao na primjer avantura planinskog lava, jako mi se svidjelo razmišljati o *njemu* kao o usamljenom malom svjesnom iveru koji nesigurno visi u vrtlogu nesvjesnog, ali se ipak drži u kontroli vrtloga i hrabrom obavljanju moždanog posla za obitelj. Vraćajući se u drugim prigodama, kao što je vožnja vlakom u New Orleans kada su "Drawfliesi" igrali *Igru* satima, bila sam sasvim zadovoljna što sam o *Nečemu* razmišljala kao o nesvjesnome na pijanci.

S druge strane na trenutke, priznajem, čak sam se zatekla kako o *Nečemu* razmišljam kao o dobroj veseloj maloj vili, ili možda kao duhu svetog Ante. (Tijekom šest mjeseci ispunjenih događajima nosila sam sa sobom ono što sam mislila da je medaljica sv. Kristofora, bila sam prilično iznenađena, nakon što sam došla k sebi da je na medaljici bio lik i ime svetoga Ante. Kasnije sam saznala da je sv. Ante bio poznat kao "crkveni doktor").

Željela bih primijetiti da su shizofreničari, mnogo prije pisaca sanjali o znanosti fikcije, imali su — kao što još uvijek imaju — dosljedan način razvijanja mentalnih svjetova ispunjenih ljudima sa Marsa, vragovima, stručnjacima za zrake smrti i druge maštovite likove.

I dok sam ove aberacije odbacila uglavnom kao mentalne poremećaje „od kojih je teško odvojiti pacijente, budući da halucinacije očito imaju neku vrijednost za takve pacijente,” postoji nekoliko dosljednosti o ovim ukazanjima koja bih željela zabilježiti.

Bez obzira na njihovu individualnost, čini se da imaju određene zajedničke karakteristike: oni su osobe od autoriteta koje mogu zapovijedati s velikim očekivanjem da će ih *Suha Plaža* poslušati;

oni su nadljudski i izvan moći ljudskih autoriteta koji bi se mogli umiješati, kao što su policajci i doktori. Jednom kada se pojave, *Suha Plaža* brzo dobiva opće značenje: ili vi učinite ono što ovi likovi kažu, jer u suprotnom, nijedan drugi čovjek vam ne može pomoći.

(Sjećam se da sam jedne noći pokrenula pitanje Boga nasuprot Operatora. I nakon kratke stanke, dečki su doveli 'Sofisticiranog' da mi objasni situaciju. Budući da je bio 'Sofisticiran', izgubila sam pojam o mojem izvornom pitanju u kratkom vremenu. Ali Sofisticirani se dovoljno dugo zadržao na temi da mi objasni da su

Operatori, vrlo rano u povijesti civilizacije, okružili Zemlju s poljima čeličnih zraka toliko moćnih da ni Bog nije mogao proći.

Dok je tekla rasprava, pomislila sam da je ovo bio prilično slab argument. Ali, istaknuo je Sofisticirani,

sasvim je jasno vidljivo iz stanja u kojem se svijet nalazi da su čelične zrake nedvojbeno držale Boga vani.

I na kraju sam morala priznati - Sofisticirani je imao pravo.)

{ Podsjeća nekako na [OVO](https://4dlog.blogspot.com/2014/02/zamka-bijele-svjetlosti.html) <https://4dlog.blogspot.com/2014/02/zamka-bijele-svjetlosti.html> - prim.prev }

Što god *Nešto* bilo, svjesni komadić ili nesvjesna jezgra, zanimljivo je dočarati slika *Njegovih* problema dok se oprezno približavalo kritičnom trenutku kada je važan unutarnji dio lubanje bio pred rascijepom.

Nešto je komuniciralo sa svojih devedeset i devet pomoćnika putem telegrama. Pa vidite dečki, kako stoje stvari. Svakog ćemo trenutka imati nered na rukama. I nema nikog drugog osim nas da to poništi.

Dovoljno je jasno da se vidi što treba učiniti. Prvo moramo ovog *konja* pretvoriti u *divljev konja* (*Bronka*). Onda moramo izrezati tu *Rešetku*. I jedno i drugo bile su pogreške. Priznajem, dečki. Ali, uostalom, pogreške su uglavnom bile naše i morat ćemo ispraviti štetu. Predsjednikov stol očito se ne može nositi s tim. I jedna je stvar jasna poput sivila u vašim stanicama — šteta ne može biti poništena u ovom prokletom uredskom okruženju. Stavovi koje je izgradila prema ovom uredu su prejaki.

I znate da ako je stave na neko mjesto i sprže strujom, bit će vani i natrag evo već sljedeći mjesec. Dakle, igrat ćemo na sigurno i krenuti na put. Uvijek sam imao želju da vidim Kaliforniju pa možda odemo tamo. U svakom slučaju, to je onoliko daleko koliko možete doći bez vize.

Sada, prva stvar koju treba učiniti - to je naravno, standardna praksa, ali je razumna - jest stvoriti nadljudski autoritet kojeg će ona morati slijediti. Nešto što ima nadljudsku moć pa ona neće pobjeći u policijsku upravu ili svom bratiću Louieju po pomoć. I napraviti ćemo ovaj nadljudski autoritet malo neugodan. Nešto što će opravdano udariti. Sada, to je važno. Ona je prirodni Bronko, ali izgubila je interes za borbu protiv bilo čega ljudskog. Ali ako od ove slike napravimo kopile koje nije ljudsko, mislim da imamo veće šanse da te nadbubrežne žlijezde ponovno prorade. Ali ona to mora učiniti na pravi način. Ne želimo da ih ona upuca, ili truje njihove kave ili takve stvari. Ako razvijete takvu vrstu *Rešetke* i onda ste si nabrali novi svrab kojeg se treba riješiti. Ona se mora se boriti s njima na sudu - sve savršeno ispravno i pravno.

Sada, da vidimo, gdje su ti stabilni elementi. Tu su negdje - o da, sudovi, pravo i suci, to je ta stvar.

Sada ću svog pisca zaokupiti scenarijem, dijalozima i karakterizacijom likova. Sem! Ti već godinama plačeš da voliš pisati. Pa, evo ti prilike. Trebat će nam skup znakova i nekoliko milijuna riječi dijaloga. Jesi li shvatio glavnu ideju, Sem? Ona će imati ovaj nadljudski autoritet koji joj radi nešto gadno i mora naučiti kako se boriti protiv njih. Dakle, budi siguran da su neki od ovih likova koje razvijaš prijateljski raspoloženi dečki koji će joj pružiti ruku i pomoći joj da pređe preko grubih mjesta. To je tema broj jedan.

Sada za temu broj dva. Mora vidjeti da ti gadovi nemaju rogove i repove. Oni su samo ljudi koji se bave starim gadnim poslom zarađivanja dolara. Takav je svijet i ona jednom zauvijek mora naučiti vidjeti stvari onakvim kakve jesu, a da ne uđe u vrtoglavicu. To je važan dio pretvorbe i morate se stalno baviti tom temom. I pazi se tih sudskih procesa. Važna točka je da ona sigurno ne osvaja nijednu od njih osim posljednje. Ali s njom se treba šaliti i hrabriti da uvijek postoji šansa za pobjedu, ako uđeš tamo i boriš se. Nakon što nadbubrežna žlijezda proradi kako treba, taj dio će biti lakši. Jesi li shvatio, Sem? Bavite se time. Želim Scenarij na svom stolu u roku od dva sata. I zapamti, Sem, dijalog je važan. Svaka riječ ovoga će se čuti.

Gdje su ti tehničari? Slušajte, svaka riječ scenarija bit će u eteru, dečki. I sve se to mora jasno čuti. Želim da popraviš *gytex* u *rhtymxu* s *cubdemom* iskvareno i zatim zgnječeno. To je za zvučne efekte. I možda će nam trebati malo snimanja, također, posebno na početku, tako da može vidjeti te likove i stvarno dobiti ideju da oni jesu tamo. Radi toga ćemo provesti nekoliko žica u *rhtymx* nakon što to postavite. I u Mora da je redatelj ponekad bilo teško, pogotovo kada pozornica na kojoj se igra drama naiđe na nepredviđene poteškoće.

Sada ćemo morati otići s ovog psihijatrijskog odjela, dečki. Da, mislio sam da bih mogao pristati da neki od vas i ostaju ovdje, ali iskreno, slika nije previše ohrabrujuća. Mogli bi je izliječiti i onda će se odmah vratiti kući u taj prokleti ured, a mi ćemo ponovno upasti u istu situaciju.

A s druge strane, možda je neće izliječiti. Iskreno govoreći, mislim da će nam biti bolje ako uklonimo *Rešetke* sami. Zašto? Samo obična statistika, eto zašto. Sjećate li se onog članka koji smo čitali?

Jerry, izvadi to iz dosjea. Šezdeset posto svih shizofreničara se izliječi ili poboljša šok terapijama. Izliječen ili poboljšan. I sjećate se kako su definirali "poboljšano". Značilo je sve od diplomiranja do točke u kojoj vam se može povjeriti nož i vilica, do točke u kojoj vam se može vjerovati izvan sigurnosne jakne (luđačke košulje).

Pa, kako se to zbraja, ha? Koliko li moramo izgubiti, a? Kako sam shvatio, prvi dan će prvo ispitati pacijente na promatranju. Kad smo na intervjuu, procijenit ću psihijatra, shvatiti što traži i pobrinuti se da pronade nešto drugo. E sad, za intervju će mi trebati gadget (spravica) za "osjetljivost na neverbalizirani i samo djelomično svjesni osjećaji". Gdje je prokleta stvar? To bi trebalo posebno dobro raditi s psihijatrima i to bi vam, samo po sebi, trebalo nešto reći, dečki.

A onda se pozornica neočekivano našla u uhodi planinskog lava. Sad polako, dječaci. Nisam siguran da se radi o planinskom lavu, premda način na koji korača, zvuči poput mačke. Nemoj se živcirati. Imamo tu svjetiljku, zar ne? Kad smo ju kupili, samo sam razmišljao o stvarima na koje bi ona mogla naletjeti ali sad će dobro doći. U svakom slučaju, to je jedino što imamo.

Na sreću, prilično smo blizu kuće koja ima dvorište puno drečavih pasa. Mislim da će se ovaj lav, kad čuje pse koji laju, uplašiti da dolaze po njega, i onda zbrisati. Oh, prvo daj sliku Nickyja. Ona ima povjerenja u njega i gotovo će se složiti s njim za sve što zatraži. Jesi li dobio Nickyja? Sada, bacite bljesak na pse. To je to. Slušaj kako ih je to utišalo. Brzo, sad. Bljesak na stražnjoj strani ceste. Želim vidjeti — mogao bi biti šumski poni ili tako nešto — pa to je mačka!

Pogledaj veličinu te stvari. Pa, ona se neće petljati s bandom pasa. Vidi kako odlazi! Pa, to je to.

Postaje li nervozna? Jeste li dobili to sidro? Reci Nickyju da joj pokaže ono cvijeće koje voli. Neka razgovara o tome - cvijeće ili nešto umirujuće.

Prilično zanimljivo, zar ne, na što sve možete naići u ovim krajevima? Da je ona zapovijedala operacijom, pala bi mrtva na mjestu. Toliko se prokleta ukorijenila u taj bojim-se-da-se-pokrenem mod u kojem se nalazi, izgubila je osjećaj za suočavanje s neočekivanim. Kažem vam, momci, prije nego što završimo s ovim poslom, bit će napravljeno dosta promjena.

Privatni Univac *

* { UNIVAC je skraćena od engleske složenice UNIVersal Automatic Computer i bilo je ime za podružnicu američke tvrtke Remington Rand 1951.g. - prim.prev }

Ako je bilo utješno ponekad razmišljati o *Nečemu* kao o djeliću svjesnog uma, a ne kao o koordiniranom nesvjesnom, daljnjim čitanjem i vrednovanjem postalo je jasno da je nesvjesni um, sam po sebi, bio jedan jako dobar instrument kao što je tvrdio analitičar.

Svakako, činilo se da nesvjesno može s lakoćom demonstrirati neke vrlo respektabilne i impresivne kvalitete. Pod hipnozom su pojedinci često pokazivali izvanredne memorijske podvige. Pod hipnozom su mnogi pojedinci recitirali imena svih svojih kolega iz razreda sve do prvog razreda i čak duplicirali oblikovanje svog rukopisa u dobi od pet godina.

Činilo se da je nesvjesni um savršeno sposoban prikupiti ogromne količine informacija tijekom godina, klasificirajući informacije i arhivirajući ih u savršenom redu.

Također sam naučila da je nesvjesno sposobno učiti bez pomoći svog svjesnog partnera. Otkrila sam u popularnoj trgovini jedan rekorder/snimač pomoću kojeg bi netko naučio strani jezik dok spava. Pojedinaac bi stavio mehanizam pod svoj jastuk, uključio ga i zaspao; sljedećeg jutra probudio se s odmornim svjesnim umom, ali sa znanjem odabranog jezika

Palo mi je na pamet da se većina mehaničkih procesa uči nesvjesno. Vješt daktilograf bez pisaćeg stroja pred sobom nije u stanju navesti mjesto pojedinačnih tipki pisaćeg stroja. Ali ako sjedi za pisaćim strojem i zavezanih očiju, njegovi će prsti pronaći tipke brzo i točno.

U procesu učenja tipkanja, nesvjesno je očito svjesno da tipke treba pronaći prstima vođenim samim sobom i tako ne opterećujući svjesni um nužnošću prisjećanja vizualne slike tipkovnice. Znajući gdje je koja tipka, nesvjesno šalje impuls na svaki prst - kako je impuls potreban i tako se izvodi. Svjesni um mora samo misliti na riječi koje treba utipkati i nesvjesno ih brzo grabi, pretvara u impulse prstiju i obavlja glavni dio posla tipkanja.

Nesvjesno je slično golemim elektroničkim mozgovima koji su očito bili rađeni po uzoru na očitije sposobnosti nesvjesnog uma. U elektronički se mozak ubacuju vrpce s detaljnim informacijama, a u mozgovima je ugrađena mašinerija za obradu vrpce. A pitanje se ubacuje u elektronički mozak, mozak ga prima, tumači, upućuje na ono što mu odgovara, daje datoteku za dobivanje odgovora ili radi potrebne matematičke izračune kako bi došao do odgovora i zatim izgovara odgovor.

Koliki je bio prosjek golova određenog igrača 1944., pita se u kvizu svjesni um natjecatelja. Da je svjesni um ikada znao odgovor i ikada ga smatrao dovoljno važnim za nesvjesno da ga označi oznakom "držati pri ruci za trenutnu referencu", nesvjesno bi pregledalo svoje datoteke, izvuklo i prosljedilo odgovor.

Opušteniji nenatjecatelj, sjedi ispred svog televizora i gleda kako natjecatelj ulazi u stanje privremenog šoka, vrlo često može doći do odgovora prije natjecatelja. Što opušteniji je nesvjesni um, to lakše nesvjesno može obavljati svoj posao. Pod opuštenošću hipnoze, izvodi svoja čuda pamćenja s vrhunskom lakoćom.

To je za mene bilo pomalo zapanjujuće otkriće. Oduvijek sam o nesvjesnom mislila kao o bazenu uskovitlanih potisnutih emocija. Umjesto toga, čini se da je to neka vrsta privatnog Univaca *, nevjerojatnog mehanizma razmišljanja, posjed svakog svjesnog uma na zemlji. Kvaliteta mehanizma je drugačija. Genij ima jedan i moron ima jedan. Ali iako se razlikuju sposobnostima, svi su podjednako tajanstveni. Ako nitko ne razumije mehanizam uma jednog Einsteina, a jednako je istina da nitko ne razumije mehanizam uma morona. I u najboljem slučaju, čudesni elektronički mozgovi (kompjutori) mogu duplicirati samo djelić sposobnosti ljudskog mentalnog stroja. **

**{imajte na umu da je knjiga izašla 1958.g, a danas, 2024.g, [situacija je sasvim drukčija](https://4dlog.blogspot.com/2024/05/da-li-je-umjetna-inteligencija-postala.html) --> <https://4dlog.blogspot.com/2024/05/da-li-je-umjetna-inteligencija-postala.html> - prim.prev}

Ali može li nesvjesni um misliti? Analitičara je zabavljao moj upit. Ali razmišljajući o tome sada, mogla sam vidjeti da sam, kao i mnogi drugi, podcijenila suptilnu podsvjesnu mašineriju.

Razmotrimo, na primjer, čovjeka koji posjeduje tvrtku i koji se suočava sa složenim problemom, od čijeg će rješenja ovisiti hoće li ostati u poslu ili ne. (Gledao sam prijatelja koji se suočio s ovim problemom tijekom zastrašujućeg desetodnevnog razdoblja.) Čovjek traži svojim umom i traži, ali ne može pronaći zadovoljavajuće rješenje. Naposljetku odustaje, sprema se da se suoči sa bankrotom, sruši se u svjesnoj rezignaciji, a onda iznenada savršeno rješenje iskrsne u njegovu umu. ("Naravno," rekao je moj susjed desetog dana svog testiranja 'rada pod pritiskom', nakon što je iznenada došao do svog nadahnutog rješenja, "naravno da je ovo savršen način rješavanja problema. Ali zašto mi to prije nije palo na pamet. Zašto? Gdje mi je bila pamet?")

Nesvjesno, za razliku od Univaca, kada se suoči s problemom čini više od pretraživanja svojih datoteka munjevitim prstima. Čini se da traži i također razmatra, procjenjuje, vaga. Prvo, mora razumjeti problem. I to također može učiniti. Može shvatiti zamršen koncept. Svjesni um razmišlja o svom problemu, a nesvjesno, slušajući razmišljanje, shvaća problem. Pretražuje svoje datoteke, procjenjuje i šalje odgovor. Odgovor biva odbačen od strane svjesnog uma.

Svjesni um razmišlja o razlogu odbijanja, a nesvjesni sluša, razumije, ponovno počinje raditi s novim konceptom i dolazi do drugog odgovora. Još uvijek nije dovoljno dobro?

Zašto? Svjesni um ponovno razmišlja, a nesvjesni se ponovno lati posla, i radi sve dok ne nađe odgovor prihvatljiv svjesnom umu. Svjesni um prestaje razmišljati i slavi, a nesvjesno miruje. Organizam je za sada izvan životne opasnosti.

Sretan je čovjek koji ima dobre predosjećaje. Takvo *Nešto* ne prolazi ni kroz pretvaranja dopuštajući svom svjesnom potkrovlju da se pretvara da može misliti. Nesvjesno prolazi kroz mišljenje, procesira, dolazi do odgovora i baca ga u gejzir "intuicije" ili "inspiracije". (Žene su zadovoljne pristajanjem na "intuiciju", a čini se da muškarci više vole "inspiraciju".) Svjesni um primatelj će odlučiti hoće li slijediti svoje predosjećaje na temelju svojih prošlih uspjeha s predosjećajima. Ako je nesvjesno u prošlosti bilo lukav mislilac, njegovim će se porivima nastaviti pokoravati.

Ovaj posao slutnji posebno me zanimalo. Koliko se sjećam, slutnjama nije bilo mjesta u mojim mentalnim procesima prije ludila, iako u mjesecima koji su neposredno slijedili moj oporavak od shizofrenije, proces slutnje bio je važan alat. Iskreno, mislim da sam trebala biti živčani naspad da sam imala slutnje koje su me gurale kroz život. Moj temperament više koji voli znati zašto nešto radi prije nego što to učini i više voli što ono što je svjesno kontrolirano.

Mnogi su temperamenti poput mojeg i takvi temperamenti ne slute. Nesvjesno ne troši tehniku uzalud na *Suhu Plažu* koja to neće prihvatiti. Cijeli život kad sam mislila da sam razmišljala, možda je i bilo moguće je da je lukava nesvijest, nakon što je smislila problem koji je pri ruci, poslala svoje obrazloženje i uvid *tamo gore* (u svjesno) na blagim valovima, strpljivo čekajući da svjesna posuda kaže: "Ah da, ako su takvi i takvi, onda su takvi i takvi također takvi," u kojoj bi točki poslao još jedan val. U mjesecima nakon moje shizofrenije, moj nesvjesni um je možda radio, sa svojom valnom tehnikom, otprilike kao što je uvijek radio, osim što su procesi bili više očiti.

Brzina kojom sam napisala roman tijekom razdoblja mentalnog vakuuma koje je uslijedilo nakon prestanka glasova oduvijek me intrigirala i malo sam istraživala kako bih utvrdila način na koji su profesionalni pisci radili svoja djela.

Otkrila sam, s izvjesnim iznenađenjem, da većina piše gotovo u potpunosti iz podsvjesnog. [Pulp pisac](#), čije bi kreativne produkcije mogle biti vrlo vješto proizvedene, mislim, jednostavnim elektroničkim mozgom, koji je u biti rekao: "Ja nikad ne sjednem i pišem dok ne dobijem jaku želju, jer ako to učinim, ne dobijem ništa vrijedno. Ovako ispadne super, a ako pokušam na silu, dobijem potpune bezvezarije."

Drugi pisci koji su proizveli djela višeg kalibra rekli su gotovo istu stvar. "Priča je napisala samu sebe", bio je izraz koji se obično koristio za opisivanje rođenja neke priče za koju je pisac postao najpoznatiji. Pokušavajući objasniti što im se događalo dok su bili u u naletu stvaranja, pisci su crtali razotkrivajuće slike. "Osjećao sam se kao prijemna postaja za program koji je dolazio." "To mi je preplavilo um poput otvaranja slavine." "Bilo bi to nemoguće napisati na drugačiji način." U knjizi pod nazivom *Kreativni proces*, zbirci napisanih izvještaja talentiranih kreativnih umova, odgovor je bio potpuno isti. A. E. Housman, komentirajući jedan od svojih stihova, rekao je: "Dvije strofe su mi pale na pamet upravo onako kako su tiskane, dok sam prelazio ugao ... treća strofa je došla uz malo nagovaranja. Bila je potrebna još jedna ali nije došla. Morao sam to sam komponirati i bio je to naporan posao."

Amy Lowell je izvijestio: "Odjednom se tu i tamo pojavljuju riječi s zapovjedničkim ustrajavanjem. Moraju se odmah zapisati ili dolazi do akutne patnje, gotovo do fizičke patnje, koji se ne oslobađa sve dok se pjesma ne dovrši."

Razlika u kvaliteti između proizvoda Housmana i Amy Lowell, i pisaca zapadne western pulp-fikcije je znatna, ali očito su tehnike kreativnih nesvjesnih umova slične.

"Svi Operatori *operiraju*," Wimp mi je jednom rekao, "ali ono što morate shvatiti je da ta činjenica ne čini sve Operatore jednakima. Pogledaj Nickyja. On je samo dijete, a već je izvršni direktor u Zapadnoj organizaciji. A pogledaj gdje sam ja. Misliš da je sposobnost *Operiranja* velika stvar, jer *Stvari* to ne mogu učiniti, ali to nije baš neka velika stvar za Operatora. Svi Operatori mogu raditi, ali neki od njih jednostavno nisu pametni kao drugi."

Nesvjesno, tako sposobno stvarati književnost ili pulp-fikciju, rješavati poslovne probleme, prštati od inspiracije kako bi riješilo neki problem, zrači s tajanstvenošću za onoga tko ga promatra mehaničkim očima. Jedan super instrument. **"Da nije bilo Operatora," Rink je jednom rekao, "Stvari bi i dalje lutale po špiljama i oko njih."**

Ali u njegovim rijetko demonstriranim "čudnim talentima" nazire se misterij nesvjesnog stroja kao još veći misterij. U Africi postoje domorodačka plemena, čiji pripadnici mogu osjetiti prisutnost podzemne vode prilično lako. U Africi je tada razvoj takve sposobnosti mogao odrediti hoće li neka rasa preživjeti ili nestati sa Zemlje. Nužnost je u nekim trenucima ljudskog napretka, mogla učiniti potrebnim da ljudi razviju čudne talente.

Možda su ljudi, svih rasa, u nekom trenutku svoje povijesti mogli osjetiti prisutnost podzemnih voda. U današnjoj Americi, saznala sam, postoji šačica takvih muškaraca u bijeloj rasi za koje se čini da su naslijedili neobičan talent.

Zovu ih "radiestezi", a u nekim krajevima ih i angažiraju ležerno kao što biste mogli unajmiti vodoinstalatera. Držeći u ruci dva štapa u obliku slova Y, vodeni radiestezi hoda po suhom, tražeći mjesto gdje se nalazi skriveni bunar. On hoda polako sve dok se štap odjednom snažno ne trgne. Na tom mjestu, čovjek koji je unajmio radiestezi kopa i pronalazi ono za što je unajmio radiestezi, skriveni bunar vode.

Pokušavajući pronaći podlogu na kojoj bi se postavilo pitanje, čovjek se pita: "Zašto se rašlja trznula?" Između svjesnog uma i nesvjesnog uma radiestezi,

očito postoji razumljiv signal. Štap u obliku slova Y (rašlje) zbog svog oblika ima ravnotežu i može se pomicati nasilno s vrlo malim pritiskom.

Dok nesvjesno vodi prste daktilografa, nesvjestan radiesteziist očito vodi prste koji drže štap. Nesvjesno, uz malo napora, čini se da može poslati živčani impuls tako slab da svjesni um radiestezista toga nije svjestan, ali koji je dovoljno jak da snažno trzne rašlje. Tako nasilno da svjesni um radiestezista nema sumnje da je ovaj trzaj - trzaj koji je čekao, a ne slučajni trzaj. Ovo je signal, jak i jasan. On može, sa sigurnošću, iskopati duboku rupu, siguran da će trud biti nagrađen. Kako nesvjesni um može odrediti gdje je voda skrivena pod zemljom ostaje misterij. Radiesteziist koji ima čist kanal prema nesvjesnom koje je naslijedilo neobičan talent, ne može uvjeriti svoje nesvjesno da otkrije kakoo zna to što zna. Svojim rašljastim štapom nalazi vodu; kako ju je pronašao, ne može reći.

Na Sveučilištu Duke, dr. J. B. Rhine, koji je istraživao na polju ekstrasenzorne percepcije dvadesetak godina, demonstrirao je i klasificirao misterije koje još uvijek ostaju misterije. Dobio je izvanrednu suradnju s *Nečim* od tisuća pojedinaca s kojima je eksperimentirao, ali nema informacija koje bi objasnile manevriranje nesvjesnog u njegovim demonstracijama. Čovjek sjedi u jednoj sobi s praznim komadom papira ispred njega, koncentrira se na um drugog čovjeka koji sjedi u drugoj sobi i vizualiziraa slike. Um prvog čovjeka iznenada će vidjeti sliku koju drugi čovjek vizualizira i moći će to nacrtati. On pokazuje telepatiju. Jedan od Dr. Rhineovih pomoćnika drži špil mehanički promiješanih karata, licem prema dolje. Bez da i sam zna redosljed karata u špilu, traži od ispitanika da pogodi simbol na licu svake karte prije nego što se karta okrene. Neki pojedinci su vidovito pogodili, dvadeset i pet puta zaredom, točan simbol na licu karata. Sila života osjeća?

Prvi pokušaji oblikovanja ptica vjerojatno su proizveli bića koja su izgledala kao slabo prilagođeni gušteri. Drugi gušteri, promatrajući svoje čudne rođake, sigurno su tužno odmahivali glavom i pitali se raspada li se svijet guštera po šavovima. Pripremit ću čovjeka da promjeni svemir, kaže rijeka života, kako bi on mogao živjeti u njemu. U procesu eksperimentiranja da razvijem novog čovjeka, napraviti ću više od jedne pogreške. Prve ptice bile su neuspješne, ali stvarajući neuspjehe, naučila sam konačno osvojiti zrak.

Razmotrite dijelove čovjeka. Čovjek sebe smatra duhom i tijelom i zadovoljan je, za sve praktične svrhe, ovom jednostavnom analizom. Ali čovjek je složen svemir kojeg pokreće solarni sustav endokrinih žlijezda, ujedinjena nacija organa, ogromna elektronička mreža živaca, rijeke krvi i mase specijaliziranih stanica, neke od njih specijalizirane za posao razmišljanja.

Razmotrite um čovjeka. **Svjesni um s kojim se svjesni čovjek identificira jest možda najsiromašnije što čovjek ima.** Odvajanje od nespješnog u rascjepu shizofrenije, otkriva se kao suh, gotovo neplodan otok; jedini oblici života na njemu su sićušne biljke nalik kaktusima. Ja sam bila je na njemu šest mjeseci i to je malo mjesto za život. U normalnom radu, čini se da služi kao *pješčana plaža*, obala za valjanje valova nespješnog oceana.

Nespješno je mudriji dio čovjeka ali još uvijek nije njegova jezgra. Nespješno je privatni ocean ili, ako vam je draže, privatni Univac, privatni stroj za rasuđivanje. Ima svoj posao u privatnom svijetu pojedinca, ali je njegov posao ograničen i definiran. Ne usmjerava rast kosti ili određuje boju kose. Čak i kvalitetom njegovih plima i oseka upravlja privatni mjesec. Ne može, na primjer, čak ni popraviti vlastiti kvocijent inteligencije. Postoji Direktor duboko u svakom čovjeku, balansirajući u svojim srebrnastim prstima komade gena, sustav endokrinih žlijezda, uzorke organa, sila samog života. Direktor pak daje upute. Ne samo individualnoj mrlji života, nego i s oblikovanjem tipova života. Direktori ljudskog tipa možda stvaraju mutaciju. Ili, ako više volite tišu, ali jednako uznemirujuću teoriju, lome se pod borbom pokušaja da se nose s čimbenicima u čovjekovu okruženju s kojima se ne mogu nositi.

Razmotrite još jedan oblik života, muhu. Muha se u svojoj borbi za opstanak susrela s DDT-jem. Direktori muha razvili su muhe koje su se mogle oduprijeti DDT-u. Nova muha je mutacija. Muha je bila sretna. Brzo je pronašla svoj odgovor. Direktorima predaka ptica, nastojeći razviti krila za bijeg od neprijatelja i dobivanje boljih izvora hrane, trebalo je više vremena. Krila ptica bili su inženjerski i složeni projekt. Um i tijelo čovjeka još su složeniji a okruženje s kojim se moraju nositi u nekim područjima brzo se širi, a brzo skuplja u drugim, koji, možda, stvaraju potrebu za mutacijom. Što predstavlja nekoliko milijuna shizofreničara za prirodu ako novi tip pipa svoj put do stabilizacije?

Navala shizofrenije bila je brza, raste, jeziva je. Ako ju promatrate mračno, to je pokazatelj da čovjek puca. Priča o životu, pak, ukazuje da taj život ne puca tako brzo. "Uništavam sebe okolinom koju sam stvorio", kaže čovjek.

“Mala si stvar”, kaže život, “i ne vidiš dalje od svog nosa. Oblikovat ću te da se nosiš s kakvo god okruženje da stvoriš.”

Toliko o teoriji shizofrenije i mutirajućeg čovjeka. Čudna je ta ideja. Osobno mislim da je shizofreničar čovjek u procesu raspadanja. Smještena s nekom vrstom ugodne sumornosti u ovu teoriju, iznenada se prisjećam dijela dijaloga mojih Operatora. Kako bi objasnili njihovu prisutnost i svoje postupke, Operatori su mi dali kratko ali jasno objašnjenje. Provodili su pokus i pritom bi od mene napravili *nakazu*/čudaka.

Zaboravila sam većinu biologije koju sam naučila, ali nesvjesno je skladište znanja i možda se oslanjalo na svjesno zaboravljeno znanje i mrmljalo sebi u bradu u vezi s tim a mogućnost mu je bila jasnija nego što je bilo meni svjesnoj. Ovo je eksperiment, a ti si *nakaza*.

Izazvani smo u eksperimentu mutirajuće prirode, a vi ste sport. Bili smo izazvani po prirodi i krećemo pronaći odgovor ako možemo prije nego što se zatvore zidovi lječilišta. U ovom trenutku to je pomalo deflacionirajuće, nakon što sam sebe pohvalila da posjedujem podsvijest koja se uspjela uspješno nositi s fenomenom shizofrenije, kako bi se pokazalo da mogu samo imati Direktora i krvotok koji je znao ponešto o tome kako se nositi s čudnim kemikalijama kad su se pojavile. Tokom tih šest mjeseci kada sam se borila s ludilom, možda je samo moj direktor bio zaposlen razvijajući Y u svom krvotoku za borbu protiv X, zauzet proizvodnjom stabilizatora za rješavanje iznenada otkrivene nestabilnosti mutirajuće nadbubrežne žljezde ili hipofize ili čega već.

Zamorac. Nakaza. Kako sam samo zamjerala riječima kad su ih Operatori koristili. Ali uzimam utjehu koju mogu pronaći u pojmu da sam dio čovjeka koji mutira. Možda sam moćnik Y-a ovaj put; ako znate ijednog nesretnog pauka koji je hranjen obrokom shizofrene krvne plazme, pošaljite ih meni i dogovorit ću injekciju. Jako suosjećam s tim paucima.

Hinton: Odjelni čovjek

Jedini od svih Operatora, taj čudni Hinton uspio je u meni izazvati nelagodu.

Možda je čudno samo to da drugi Operatori nisu imali isti učinak, od samog početka sam bila tako neobično opuštена s njima. Ali od trenutka njihove pojave zatekla sam se kako ih osuđujem zbog njihovih ljudskih, a ne nadljudskih kvaliteta.

Svidjeli su mi se gotovo svi, a neki su mi se jako svidjeli. Neki od njih su mi se manje sviđali.

Nasilnički Crame i sadistički Jocko živcirali su me, a zlobni Dorraine me uplašio. . Ali samo s Hintonom bilo mi je nelagodno, neugodno.

Zasigurno, Hintonov izgled nikada ni kod koga ne bi pobudio osjećaj opuštenosti. Njegovo kavernožno lice i mršavo tijelo činili su se tako malo ljudskim. Njegova preduga crna kosa vrištala je prkos društvenom poretku koji je prihvaćao brijače kao kamen temeljac. Tišina njegova tijela i tiho zamišljeno lice moglo bi jednako lako, mislim, dovesti do mjera olakšanja za šestomjesečnu situaciju u kojoj se obično kretalo pola tuceta sivih utvara užurbano preko scene i pola tuceta glasova govorilo je, govorilo, govorilo. Ali nije bilo olakšanja u Hintonu.

Bio je u blizini gotovo cijelo vrijeme, ali uvijek tiho, stojeći u udaljenim kutovima soba, gledajući me krajičkom očiju, ili izvaljen s takvom opuštenošću da se činilo da je polomljen, u najudobnijoj fotelji. Dok su drugi Operatori čavrljali sa mnom, tihi, zamišljeni me Hinton promatrao. Ako sam povremeno odvojila vrijeme za učenje nekog Operatora, rijetko sam imala dojam da je bilo tko od njih uzeo vremena da me proučava. Ali Hinton me uvijek proučavao.

Nije bio veliki šok otkriti na kraju, kad su drugi Operatori nestali, da je Hinton još uvijek na sceni. Imao je upornost šutljivog.

Kraj mog kreveta tog prvog jutra bila su tri oblika. Tu je bio Burt koji je, rekli su mi Operatori, odnedavno Operirao samnom. Sijede kose, trezvenog lica, tiho dojmljiv, Burt bi izgledao kao da je upravo sišao s klupe Vrhovnog suda. Bio je tu Hinton čudnog izgleda koji je, kako su mi Operatori rekli da su me Operirao mnome godinama prije. Bio je tu Nicky, prijatan, lijepo odgojen, simpatičan mladić.

Prvi Operator to koji mi je nešto rekao, bio je Burt. "To je neophodno za dobrobit svih zabrinutih", rekao je Burt, "da bolje upoznaš Hintonu." Ubrzo nakon toga Hinton ga je obavijestio da je odbačen. Nicky je očito bio uzrujan zbog te vijesti i jednako očito nije mogao učiniti ništa. Činilo se da Hinton ima kontrolu.

Koliko dijelova sebe zatrpaš u procesu sazrijevanja, prilagođavanja društvu?

Jednom, prema Operatorima, ili ako vam je draže, mojem nesvjesnom govornom dijelu mene, simbolizirala je nekonformistička slika Hintonu koji je držao kontrolu. Poslije, dio mene je simbolizirala je slika konformista Burta koji je preuzeo kontrolu. Burt je narastao i Hinton je postao malen, a ja sam u tom procesu postala odrasla osoba. Kod mnogih pojedinaca postoji nešto kao Hinton napola zakopan, na četvrtinu zakopan ili kanaliziran u ograničena područja.

Nesvjesno je stroj tipa Univac, i u normalnom radu reagira na traku koja se popunjava iz svjesnog uma. Iznenada dolazi do kvara na strojevima. Svjesni um puca ili ga napadaju čudne kemikalije. Veliki rešetkasti rad elektroničkih žica koje povezuju svjesno i nesvjesno zatvaraju se žurno i nesvjesno istražuje olupinu. Dogodila se tragedija na minijaturnom planetu. Nesvjesne jedinice savjetuju se sa svakom drugom u paničnom procesu. Što ćemo, kažu jedinice. Što je dovraga bilo direktoru našeg svijeta a se ovo nama dogodilo? Ako želimo preživjeti, moramo nešto poduzeti.

Što se tiče odrasle dobi, Burt je imao svoje ciljeve. Za zadatak liječenja ludila, ocijenjen je beskorisnim.

Bio je ispušten. Gdje bi me Burt doveo? U mentalnu ustanovu, bez sumnje.

Slučajno sam dospjela u mentalnu ustanovu nekoliko sati nakon pojave Operatora. Izvukli su me simboli Hintonu i Sharpa. Dok sam bila u ustanovi, imala sam čudne snove koje su Operatori zvali Black-Out filmovima (filmovi zamračenja). U filmovima je nevidljivi umjetnik naslikao portret Burta s rogovima.

Bila je to dječja slika naslikana dječjom zlobom. Bila je to osobna i zlonamjerna slika, i sjećam se da sam tada pomislila da je Hinton sigurno bio taj nevidljivi umjetnik. Čak je i *Suhaj Plaži* bilo očito da bi za Hintonu Burt bio negativac. Portret slikanja u Black-Out filmovima zanimljiv je u usporedbi s ukazanjima Operatori koji su mi se svakodnevno motali pred očima. Ukazanja su bila bezlična, oštre simbolične figure nacrtane objektivnijom rukom.

"Nekonformist", rekao je tvorac halucinacija crtajući sliku Hintonu. "Konformist," rekao je kreator simbola crtajući sliku Burta. "Ugodno, simpatično

dijete”, rekao je izrađivač simbola, crtajući Nickyja, "Oštro, brzo, oprezno", rekao je izrađivač simbola, crtajući Sharpa.

Činilo se da iza jedinica nesvjesnog postoji cjelina, neka vrsta upravitelja, koji odabire za njegov posao liječenja ludila, njegov izbor dijelova stroja. Za posao pri ruci, ili barem za posao početka putovanja, Hinton, Nicky, Sharp.

Pod pretpostavkom menadžera i izbora, čemu ovi dijelovi mentaliteta za posao ovakvog tipa? Ako ste vidjeli oblik Hintona, znali biste da je to mačka koja je hodala sama, koja je radila stvari na svoj način. Kad biste pogledali Nickyja, vidjeli biste da je ugodan pojedinac kome se može vjerovati da će u kontaktima s ljudima biti tih, ugodan, susretljiv. Ako biste vidjeli lik Sharpa, znali biste da je bio brz i oprezan, onaj koji je mogao manevrirati kako bi izašao iz neugodnih situacija. Kad bi pred vama bilo putovanje od šest mjeseci a ovo troje su trebali biti vaši vodiči, mogli ste donekle pogoditi kakvo će biti vaše putovanje.

Luda, putovala sam po zemlji mjesecima, upoznala mnoge ljude, radila mnoge stvari koje nisu ovdje zabilježene. Ovo nije dnevnik izleta. Nije bilo naznaka da je itko posumnjao da sam ja bila luda. U Kaliforniji, luda, redovito sam posjećivala liječnika radi niza lakših bolesti. Ako je i vidio bilo kakve naznake ludila u meni, obavio je izvanredan posao da to kamuflira. Nicky, ugodan, i Sharp, oštar. S obzirom na put, ovo dvoje bili očit izbor. Ovo dvoje mi je olakšalo.

Ali zašto Hinton, nekonformistična, čudna mačka? Zašto ne Burt, trijezni, konzervativni, onaj sudski. Sa sigurnim, čvrstim, Burtom na čelu, najbolje što bih dobila bio bi sanatorij. Mogla bih se oporaviti u sanatoriju, čak i okružen hrvačicama koje su postale iziritirane samnom. Ako ćete se oporaviti od shizofrenije, moguće je da ćete ozdraviti bilo gdje. Vratila bih se, bez sumnje, u sredinu iz koje sam otišla i u kojoj nisam uspjela izvršiti prilagodbu. Burt je odbačen. Hinton je postavljen na čelo.

Što je Hinton predstavljao u zemlji nesvjesnih simbola? Dio uma koji je bio istaknut u djetinjstvu i koji je djelomično pokopan u odrasloj dobi? Bila sam, kao i sva djeca, ne-konformistična. I kao većina ljudi, odrastla sam u model konformističke odrasle osobe. Jedina razlika koju vidim između sebe i većine ljudi je da sam u procesu sazrijevanja naučila rano živjeti odvojeno u različitim odjelima. U svojim ranim tinejdžerskim godinama postala sam podjeljeno dijete.

Ovdje nije potrebno skicirati povijest mog djetinjstva, ali je potrebno povući neke široke linije. Bila sam sasvim obično dijete, ali sam imala neke neobičnosti. Jer sam i ja bila a društveno, prilagodljivo dijete, željno postati prihvaćenim

dijelom moje zajednice. Moje neobičnosti rano su se naučile manifestirati na sigurnim mjestima. Moje su se neobičnosti očitovale, u mojem ranom tinejdžerskom dobu, na satovima matematike i engleskog.

Bila sam najbolji učenik u sastavu iz matematike i engleskog, ali i profesori matematike i engleskog smatrali me čudakinjom. U srednjoj školi nikada nisam rješavala geometriju i trigonometrijske probleme na način na koji su ih drugi učenici rješavali. Ali uvijek sam dobivala prave odgovore. Zaboravila sam skoro sve što sam znala o matematici, ali ono što mi je ostalo u sjećanju je slika odlaska na školsku ploču dan za danom i crtanja neobičnih figura kojima sam rješavala obične probleme. Isprva me učitelj radoznalo promatrao. Da li sam se, nakon što sam problem riješila na ortodoksni način, zezala s njim sve dok konačno nisam naišla na neortodoksan način? Ne, ovo je bio jedini način koji mi je padao na pamet za rješavanje problema.

Nakon nekog vremena, učitelji su me tolerirali. Stekla sam određeni ugled među studentima. Treba nešto smisliti za rješenja iz matematike do kojih ni učitelji nisu došli. Nisam bila kritizirana zbog toga što sam bila drugačija. Bio je to siguran odjel za biti drugačijim.

Na polju engleske kompozicije krenula sam nesigurnije. Živjela sam u zajednici gdje je biti drugačiji značilo biti sumnjiv, gdje su linije mišljenja i ponašanja bile krute. U mojoj prvoj godini srednje škole, održan je natječaj za kratku priču otvoren za sve učenike. Nije se očekivalo da će ga osvojiti brucoš i moja je priča odmah privukla pozornost administrativnog osoblja škole. Suci natjecanja bili su pojedinci izvan zajednice i mojoj su priči dodijelili nagradu koliko za temu, toliko i za tekst. "Neobična tema za dijete", rekli su suci. Tako je mislilo i osoblje škole. Bataljon učitelja, vice-ravnateljica i ravnateljica su me intervjuirali. Odakle mi tako čudna tema?

Čudna? Činilo mi se savršeno obično. U priči, dijete od trinaest — mojih godina — dolazi do zaključka da Boga nema jer sliku Boga oblikuju religijski treninzi (indoktrinacije). Došavši do svog zaključka, dijete odlučuje zatvoriti vrata svakom pojmu Boga i oblikovati njezino mišljenje i njezino življenje kao da Boga nema. Na satu biologije ona nastupa protiv zakona i pravila prirode, oštrim šokom. U prirodi postoji dizajn i uzorak. To je vidljivo u grožđu, ptici koja ga trga i posipa sjemenke okolo, u zemlji koja prima i hrani sjeme, u kiši koja hrani tlo. Dizajn je velik i impresivan i uzorak prevelik da bi ga sastavio bilo što manje od Boga.

Pojam Boga je obnovljen, u drugačiji oblik, ali restauriran.

Prošla sam kroz niz intervjua s odraslim osobama koje su me znatiželjno gledale. Gdje sam dobila takvu temu? Zašto, rekla sam im, to se meni dogodilo i zato sam to napisala. Ako su učitelji od škole koja je dodjeljivala nagradu, sumnjam da bih je ja dobila. Djeca od trinaest godina, u toj zajednici, nisu smjela tako razmišljati. Učitelji su iskazivali svoju zabrinutost radoznalim pogledima na meni i mogla sam osjetiti kako iz njih izvire njihov nemir. Jedan učitelj zadužen iz školskih novina, spasio me i stavio u novinsko osoblje. Nastavila sam pisati svoje čudne priče za novine. Na satovima engleske kompozicije brzo sam postala ljubimac. Imala sam donekle čudne ideje, ali bila sam kreativna i koherentna i moglo se pouzdati u moje mjesto u srednjoškolskom natjecanju u eseju. Hinton je pronašao drugi odjel u kojem se mogao sigurno proširiti.

Pohađala sam mali fakultet, snobovskih stavova, krutih razmišljanja. Moja iskustva sa fakulteta usporediva su s mojim iskustvima u srednjoj školi. Bilo je u redu biti drugačiji, sve dok si drugačiji u sigurnim područjima.

Kao odrasla osoba nastavila sam živjeti u istoj zajednici u kojoj sam i odgajana. Bilo je to šarolika zajednica, ali u osnovi je bila staložena i kruta. Hinton je, iz nužde, rastao mali, a Burt je porastao. U biti sam bila društvena, prilagodljiva. Burt je bio moje sredstvo za prilagođavanje u zajednici. Hinton je ostao sa mnom, ali je bio zakopčan u Burtovom džepu.

Radila sam kao tehničar, a do odgovora u mom području rada bilo je teško doći. Rano sam naučila da ako želim rezultate, moram osmisliti nove metode. Ranije sam mnogo naučila da je neobične metode mudro zadržati za sebe. Srećom, ljudi za koje sam radila nisu se zanimali za moje metode sve dok sam dobivala rezultate, ali sam pazila da prikazem samo rezultate, ne i metode. U toj zajednici, steći reputaciju drugačijeg, čak i u metodama rada, dovelo bi do određenog stupnja katastrofe. Imala sam siguran, pronicljiv instinkt o tome koliko drugačija bih mogla biti u svakoj situaciji.

U svom društvenom životu bila sam Burt. Ovo je bilo područje koje jednostavno nije bilo moguće podijeliti na odjele Hintona. Rano sam usvojila stavove koji se uklapaju u pravila zajednice i obrasce ponašanja. Postala sam pravi model Burta. Burt je solidan. Pušta jake korijene. Ima definiran i razumljiv oblik. Može mu se vjerovati. Njegova krutost i nefleksibilnost su njegove prednosti.

Kao mlada odrasla osoba, ukopala sam se u zajednicu, živeći po njenim kodeksima. Otišli biste raditi za tvrtku i ostali ste u istom društvu dok se niste udali

ili zatrudnjeli ili umrli. Napredovali biste u tvrtki, korak po korak, sve dok ne dosegnete svoju najvišu razinu. Nisi letio uokolo od posla do posla. Od vas se očekivalo da se prilagodite svojoj tvrtki kao što ste se prilagodili zajednici.

U svojoj sam se tvrtki dobro prilagodila dok nisam iznenada naišla na nešto sa čime se Burt nije mogao nositi. Hinton se možda mogao nositi s tim, ali Hinton je dugo bio ograničen na ograničeno područje, metode rada. Nikada mu nije bilo dopušteno izvući iz Burtova džepa ni jedan drugi zadatak. *Ljudski Operatori Kuka* su se pojavili i započeli svoje operacije, a Burt se mogao ponašati samo kao Burt.

Svladan strahom, nije se mogao ni boriti ni bježati. Mogao je samo stajati, ukopavajući se, sve do tragedije.

U ludilu nema ništa važnije od bijega. Pojedinaac, bilo da je napadnut čudnim kemikalijama ili nije napadnut čudnim kemikalijama, uhvaćen je u situaciju koja jasno kaže: bori se ili bježi. Pojedinaac koji će postati shizofren ne može učiniti ni jedno ni drugo. Drži se, ukopava se, konačno se slomi, ne može se suočiti sa stresom. Što je stres? Stres je situacija koju niste naučili susresti i koja vas užasava, dešavajući se na mjestu s kojeg ne možete otići.

Operatori Kuka su bili novost u mom životu kada su se pojavili u Knoxu. Predstavljali su vrstu ljudskog ponašanja koje me užasnulo jer je bilo tako novo i opako, i koje me paraliziralo jer nisam imao pojma kako se nositi s tim. Obrasci ponašanja ljudi koje sam poznavala cijeli moj život bili su temeljno pristojni obrasci formirani od načela i kodova koji su bili ugrađeni u pojedince. Iznenada naići na Operatore Kuka bilo je nešto poput kretanja mirnom zavojitom seoskom cestom i naći se u košmarnoj džungli. Nisam imala nikakvu obuku za putovanje kroz džungle. Tigrovi su me prestravili, ali seoska cesta je bila ista seoska cesta kojom sam cijeli život putovala i nije mi palo na pamet okrenuti se i pobjeći. Mogala sam samo ostati i drhti pred zubima tigra.

No, očito je da se drugi ljudi u mom okruženju, suočeni s istim tigrovima, nisu slomili, a sumnjam da su mnogi od njih imali više iskustva s Operatorima Kuka nego što sam ja imala. Pretpostavljam da ono što govorim znači da sam pukla jer sam postala previše kruta, previše razdijeljena, previše dobro oblikovana i prilagođena zajednici kako sam je ja vidjela. Pretpostavljam da sam se oporavila, jer sam bila podjeljena i jer je jedna od tih razdjela, kojeg je predstavljao Hinton, bio u kritičnom stanju pred trenutak da se uzdigne, preuzme i postane vladajući odjel. Nisam radila ništa što je bitno novo u uskrснуću Hintona i promjeni preko noći iz konzervativne, krute osobnosti u nekoga koji je u Greyhoundovim

autobusima odgalopirala da liječi ludilo. Samo sam se podijelila kako bih upoznala situaciju, nešto što sam radio cijeli život.

Zašto nisam mogao promijeniti brzinu i promijeniti svoju razdiobu na domaćem terenu? Da sam mogla uvjeriti samu sebe svjesno ili nesvjesno, da je taj Hinton bio prihvatljiv na mom domaćem terenu, možda bih uspješno promijenila svoje podijeljenosti, a da ne postanem šizofrenik.

Teškoća je bila u tome što bi Hinton, prema mom načinu razmišljanja, bio još manje prihvatljiv u toj zajednici nego Operatori Kuka.

Najveći dio mojih halucinacija odnosio se na učenje načina rada Operatora Kuka i naučiti kako se boriti protiv njih. Ludilo je za mene bio program obuke, praćen bijegom od stvarnog stresa dok ne dobijem ono što mi je psihološki trebalo da se suočim s istim stresom u stvarnosti.

Što je bilo samoizlječenje? Činilo se da je neka vrsta menadžera u meni, daleko mudrija nego što sam svjesno bila svjesna uzroka raskola i posjedovao je znanje kako zakrpati pukotinu. "To je neophodno", činilo se da je upravitelj rekao, "da pobjegnemo iz okruženja prema kojem je previše dobro napravljena prilagodba i koja se preko noći promijenila u novu sredinu. Odbacit ćemo okolinu, a s njom i stavove i krutost osobnosti koje je okolina forsirala.

U svojoj osnovi, ova osoba je prilagodljiva i očit je proces samoizlječenja. Moramo pobjeći iz krutog okruženja u kojem se razvila džungla u slobodno okruženje, iako tamo također može postojati džungla. U slobodnom okruženju, Burt neće biti potreban i ne treba se bojati opasnosti koje on nosi sa sobom. Ubit ćemo Burtu i zamijeniti ga Hintonom, tako nešto u ovoj zajednici ne može učiniti ovo određeno ljudsko biće. Drugi, manje rigidno podjeljeni, može izvršiti promjenu sa sigurnošću. Ovo ljudsko biće se prilagodilo zajednici koja ne dopušta rad sa zajednicom i Operatorima Kuka u isto vrijeme. Od primarne važnosti je bijeg iz zajednice."

U Americi ima mnogo nerigidnih zajednica, ali vjerojatno mi je ona u koju sam ja išla u autobusu Greyhonda, u režiji Operatora, bila je najpoznatija po svojoj kvaliteti ne-krutosti. Konačno sam stigla tamo, konačno sam se tamo skrasila i konačno sam se prilagodila, ušla u proces, kao znatno drugačija osoba s Hintonom većim, a Burtom manjim. Nijedna institucija nije mogla učiniti više za mene. Najvjerojatnije bi neka institucija imala za cilj oblikovati me za povratak

mojoj zajednici, što ne bi uspjelo.

Zanimljivo je primijetiti da je Hinton, kad sam tog prvog jutra izašla iz stana, inzistirao da ga ponesem svoj prijenosni pisaći stroj. Zašto pisaći stroj, htjela sam znati? Koristila sam ga rijetko i bio je dosta težak predmet za nošenje. Ali budući da je Hinton inzistirao, ponijela sam ga. Bio je to jedan od Hintonovih alata i jedan za koji je nedvojbeno imao planove čak i tog prvog jutra. Nikad nisam otvorila pisaći stroj tijekom mog putovanja dok ga nisam otvorila na poticaj analitičara da za njega pišem iz terapijskih razloga. Odigrao je neku ulogu u mom oporavku, a znatno veću u pisanju za poslove koje sam trebala dobiti. Na samom početku ludila, čini se, kovani su planovi za novo duševno zdravlje. Nova sredina je odabrana, put zacrtan, oporavak kojem se nada, novi život već u fokusu. Operatori su možda imali sreće, ali postoje dokazi da su već na početku imali neku ideju o tome što rade.

Zamislite moju paukovu mrežu. *Suha Plaža* mog svjesnog uma nije imala nikakve veze s vrtnjom, nikada se ne bi mogla vrtjeti u svojoj Burt-krutosti. također se vrtjeti. Sjedilo je u ludilu, gledajući u podrum, promatralo fascinantnog pauka. Dio moga mentalnog mehanizma ostao je zdrav, napravio planove i prilično mudro planirao.

Gledano u određenom svjetlu, bilo je mnogo toga u mom prethodnom razumu što nije bilo osobito glupo.

Pojedinci se prilagođavaju, ako su prilagodljivi, kalupu zajednice čiji su dio.

Prilagođavajući se rescijepljenošću, napravila sam opreznu, čak kukavički, ali ne i neinteligentnu prilagodbu zajednici čiji sam dio bila, s obzirom na elemente koje sam imala u sebi. Uspjela sam dobro se prilagođavajući. Možda su u mom temperamentu i mentalitetu postojale određene kvalitete koje bi se sretnije prilagodile drugoj zajednici, ali prihvatila sam zajednicu i instinktivno sam s tim učinila što sam mogla. Koristila sam, koliko god sam mogla, kvalitete koje su bile prihvatljive u zajednici i odjelila ono što nije bilo prihvatljivo za područja u koja su se mogli uklopiti i biti prihvaćenim.

Čini se da krivim svoju zajednicu za osobnu tragediju. To nije tako. Nije bilo ničega posebno pogrešnog s tim i bilo je mnogo toga što je bilo ispravno. Bila je to civilizirana zajednica. Tragedija je bila u tome što su se preko noći određene osobine džungle pojavile brže nego što sam mogla prilagoditi im se. Pogreška nije

bila u zajednici u kojoj sam odgajana, već u načinu na koji sam, kao jedinka, tome prilagođena. Rascijepila sam se na dijeliće, zakopavajući elemente u sebi koji nisu trebali nikada biti pokopani i kao posljedica toga izgubila se cjelovitost da bi dobili prihvaćanje za dio mene.

Da sam imala hrabrosti biti svoja, sigurno me nikad ne bi prozvali neurotičnom nego, u najgorem slučaju - drugačijom. Ali 'drugačiji' je kritika na koju sam postala iznimno osjetljiva.

Gubitak cjelovitosti radi dobivanja prihvaćanja za dio, je, mislim, tragedija shizofreničara. On ne može biti sam i tražiti od okoline da ga prihvati. Ušuškava se, bez obzira radi li to uredno u kutije ili u nemarno zamotane pakete, tajne svjetove sebe koje ne može sam donijeti i njegova okolina s kojom se suočava. On može, bez samodiscipline, živjeti u svijetu fantazije kako bi to kompenzirao, ili može, s više samodiscipline, ubiti dijelove sebe ili stisnuti dijelove sebe u kruto ograničena područja.

Bez obzira na njegovu metodu prilagodbe, on je kriv za ubojstvo sebstva i mora, posljedično, živjeti sa živahnim lešom. On može, ako je mentalno prilično dobro organiziran, u tome i uspjeti držeći njegovo tijelo u zaključanom lijesu, dopuštajući mu slobodu u odabranim trenucima. U svakom slučaju, on je a odlučni konformist, konformist jer je kukavica. Leš se može pobuniti i povesti ga polako u područja fantazije gdje može plesati jig; ili može surađivati i odvesti ga u krutu rascijepljenost. Ako je rezultat potonji, siguran je samo onoliko dugo koliko obrazac njegova života ostaje krut kao što jest; kada se mijenja, podjeljenja se raspadaju.

Jednom shizofreničar, uvijek shizofreničar, govorili su psihijatri. Nisu mislili da je shizofreničar osuđen na cijeli život u sanatoriju, ali da je potencijalna slabost u šminki osobnosti. Nije da je shizofreničar pojedinac koji je postao neprilagođen. Na površini, on se predobro uklapa. Radi se o tome da nikad nije naučio kako uklopiti cijelog sebe. On se naučio samo dijeliti, razdvajati.

Prošle su tri godine otkako su me Operatori napustili i prošla sam kroz niz promjena brzina, prilagođavanje i isprobavanje novih asortimana odjela. "Je li mi stradala glava pa ne može biti *zatvorena*?" Jednom sam pitala Operatora i dobila simpatičan odgovor. "Iskreno govoreći, mislim da jest. Međutim, nema razloga za brigu. Glave se uvijek mogu popraviti ovim ili onim postupkom."

Novi odjeli dobro su prilagođeni mojim novim okruženjima i bolje odgovaraju meni, ali su i dalje odjeli i živim odvojeno u njima. Popravila sam

glavu i sebe, ali to je samo zakrpa. Je li početni uzrok mog raskola bio fizički, ili je to stvar nešto drugačije nadbubrežne žlijezde ili hipofiza, ili psihološki, ili društveni, ili neka kombinacija svega toga? Rješenje koje sam pronašla za moj raskol je bilo isto rješenje koje sam pronašla rano u svom životu. Odvajam se.

Činjenica da se osjećam znatno čvršće nego što sam se ikada prije u životu osjećala, predstavlja neku je utjehu, ali zakrpa je zakrpa i nema smisla drugačije ju zvati. Bauk kritičkog oka zajednice i dalje visi nada mnom, i ako ikad nađem cjelovitost, bit će to tek kad konačno nađem hrabrosti pogledati unatrag bez straha.

Gdje nitko ne zna odgovor, svatko ima privilegiju nagađati. Pretpostavljam da je pojedinac koji će postati shizofren onakav kakvog sam ga opisala - pojedinac bez primjerene hrabrosti koji nauči odvojiti sebe tako da bude prihvatljiv sebi i svojoj okolini. Sumnjam da je čudna kemikalija u njegovom krvotoku rezultat, a ne uzrok raskola. Pretpostavljam da se odvojeni pojedinac prije ili kasnije u životu susreće s nepodnošljivim stresom i pod stresom neki dio njegovog endokrinog sustava - a u preopreznom, strahovitom shizo, čini se da je nadbubrežna žlijezda najvjerojatniji negativac— počinje izljevati svoje izlučevine kako bi odgovorila na stres i da sekret, zagrađen, tvori X i da X zauzvrat dijeli um. U mojim sukobima s Operatorima, sumnjam da nisam proizvodila Y, već sam učila kako obnoviti nadbubrežnu žlijezdu kako bi slobodni prirodni protok njezine sekrecije mogao isprati X iz mog sustava.

Memorandum o mentalnim ustanovama

Uzimajući odmor od udžbenika jedne sam večeri uzela u ruke knjigu čiji naslov kao da je upućivao da bi to mogla biti fikcija bijega. Ali, gotovo kao da me progoni jednosmjerna sudbina, otkrila sam čim sam otvorila 'The Shrike' Josepha Kramma, da to nije predstava o ukletoj kući, nego, umjesto toga, izvrsna predstava o čovjeku koji je primljen na mentalni odjel gradske bolnice na promatranje i koji, unatoč priličnoj zdravoj pameti, ima znatnih poteškoća u izlasku.

"Lako je ući, teško izaći", kaže g. Kramm o mentalnim ustanovama, iako ovo nije glavno pitanje njegove drame, to je pitanje oko kojeg se vrti radnja njegove drame. Užas situacije koju je predstavio gospodin Kramm u svojoj predstavi imao je golem utjecaj na publiku i mogu zamisliti da sam pročitala komad prije mojih avantura u shizofreniji, mogla imati reakciju koju je gospodin Kramm tražio.

Međutim, prekasno sam ga pročitala. Bilo mi je urnebesno pet minuta od kad sam odložila knjigu, prisjećajući se koliko mi je bilo teško, da uđem u mentalnu ustanovu u koju sam se obratila zadnjih mjesec dana svog ludila, ili ostati u onoj koju sam letimično posjetila u prvom mjesecu.

Nisam imala želju ostati na psihijatrijskom odjelu kad su me odveli na promatranje, ali takvu želju nije imao nitko, pretpostavljam, tko je udahnuo slobodu ludila. Ali odjel je bio previše lak za napustiti. Samo suosjećam s psihijatrom koji me je otpustio. Operatori ludih su bili lukavi i dali su mi sve točne odgovore na pitanja koja je postavljao psihijatar. Može biti, kako G. Kramm u svojoj predstavi ističe da psihijatri svojim pitanjima više bodu nego ispituju.

Postoji stara priča o vozaču kojem se pokvario auto u blizini azila i kojem su trojica duševnih bolesnika, koji su bili naslonjeni na žičanu ogradu koja je okruživala ustanovu, objasnila kako da to popravi. Vozač se trgnuo kad je shvatio da su domišljati prijedlozi dolazili od duševnih bolesnika. A pacijenti su bili dovoljno pronicljivi da razumiju kako se osjeća.

"Ono što morate zapamtiti," rekao mu je jedan od pacijenata sa smiješkom, "jest da smo ovdje jer mi smo ljudi, a ne zato što smo glupi."

Psihiatar ima tako maglovit stav o shizofreničarevoj nesvjesnoj inteligenciji. Ipak, pretpostavljam da bi me zadržali u bolnici da je psihijatar posumnjao da sam psihički bolesna.

Međutim, teško mi je procijeniti što se događalo u umu i srcu psihijatra u instituciji u koju me je svećenik uputio. Institucija ima dobru reputaciju i psihijatar je u njemu imao važno mjesto. Sigurno je znao da sam luda i znao je da sam bila sama u stranom gradu. Još uvijek mogu čuti ležernu hladnokrvnost s kojom me je obavijestio da nisam mogla biti primljen jer nisam živjela godinu dana u okrugu u kojem je bolnica je bila smještena, ali se činilo da sam dobro kontrolirana, i da bi bilo preporučljivo da se avionom vratim se u svoju matičnu državu — i pretpostavljam, možda nepravedno, da je on prvenstveno bio zabrinut, kao županijski zaposlenik, da ne bih trebala ostati tamo i povećati lokalni porezni teret. Također se prisjećam ležerne hladnokrvnosti kojom je od mene izvukao 10 \$ za ovaj savjet i ležerno, hladnokrvno, podigao jaknu i gurnuo pare u lijevi džep hlača.

Možda ste gledali ili čitali dramu gospodina Kramma i ponijeli iz nje neodoljiv strah da se jednoga dana možete naći u poziciji njegovog heroja, nepravedno upućenog u azil i gotovo očajavajući da se izvuče. Čini se da nemate razloga za brigu. I ako imate u svojoj obitelji nekoga tko bi mogao postati psihički bolestan i kome bi moglo pasti na pamet da luta po zemlji, možete se barem utješiti da će možda zalutati u neku ustanovu u svojoj matičnoj državi.

Puno je napisano o uvjetima u duševnim bolnicama i, koliko ja znam, postoji još puno toga što treba napisati o ovoj temi. Moja priča o mentalnim ustanovama je kratka. Ja nisam mogla ući ni u jednu.

Nož i sjekira

Radila sam kao recepcionerka oko tri tjedna kad mi je palo na pamet da južna Kalifornija nudi tržište rada bolje od prosjeka i da sam imala dobre šanse za bolju plaću i položaj. Prošlo je gotovo četiri mjeseca nakon dana kada su moji glasovi nestali. Kupila sam novine i zatekla se kako buljim u oglas na kojem je pisalo "Traže se pisci". Sjetila sam se lijepih riječi koje je analitičar promrmljao o mom romanu, zaključila da bi to moglo biti najbolje i bezbrižno dogovorila termin za razgovor. Bila sam angažirana. Jedini komentar poslodavca bio je da moje tehničko iskustvo pokazuje da imam uredan um.

Vrijednost urednog uma u poslu na koji sam dodijeljena je diskutabilna. Industrija je bila pomalo neobična, a odjel u kojem sam radila također.

Posao je općenito spadao u područje promidžbe, a u uredu su bili neki od najjačih i najneobičnijih ličnosti koje sam ikada upoznala.

Prilagodba na posao pokazala se lakšom nego što sam očekivala unatoč činjenici da se posao pokazao znatno složeniji nego što sam očekivala. Ali nakon mjesec dana uspjela sam sagledati ono što leži oko mene. Nekoliko dana sređivanja mi je pokazalo jasno da je, usprkos nepoznatom poslu, bilo je nešto u uredu što mi je užasno poznato.

B je želio A-ov posao. C i D su planirali pohrliti za B-ov posao čim B uspije srušiti A; oboje su pomogli B-u u njegovom programu, udruživši snage koje će očito trajati samo do onoliko vremena koliko su smatrali potrebnim rušiti jedni druge. E je želio što prije ući na posao C-a budući da je C dobio posao B-a i koncentrirao se na uništavanje i D-a i A. F je također želio posao C-a i dajući sve od sebe kako bi sjekirila A, D i E. Postojala je G koja je bacila oko na D-ov posao i koja je radeći sjajan posao klevete na C-u kakav sam ikada čuo. Zatim je postojao H koji je želio F-ov posao i koji je dao sve od sebe da uništi E. (Moraš zapamtiti, Barbara, svi su uredi takvi. Upravo se moraš prilagoditi situaciji, moraš naučiti živjeti s njom.) Nisam znala koliko ću dugo živjeti s tim, ali osjećala sam sklonost da to pogledam.

Dragi Bože, pitala sam se, jesu li svi ljudi unutar biznisa ovakvi?

Činilo se da nikad nisam naišla na takve likove među svojim osobnim prijateljima, ali oni su se pojavili u uredima poput trske. Imali su određenu sličnost s

Operatorima u zemlji shizofrenije koju zaposlenici u mojoj bivšoj tvrtki nikada nisu imali — prihvatili su ono što su radili kao način života, bez gubljenja vremena u opravdavanju svojih postupaka. Brzina i bezbrižnost kojom bi prerezali i najzgodniji grkljan prikovali su moju zapanjenu pozornost. Naletila sam na scenu u kojoj su police su bile krcate najoštrijim instrumentima u stalku i gdje su oklijevali u njihovom odabiru gore se prikazivalo samo dok je netko odlučivao koji rub najbolje odgovara određenoj situaciji. Žurno sam brojala nekoliko mjeseci koji su me dijelili od ludila, pitajući se ne bi li trebala igrati na sigurno i odustati. Odlučila sam da je sad ili nikad. *Nešto* je dalo sve od sebe za mene. Najmanje što sam mogla učiniti je sama krenuti na poslijediplomski studij.

Povremeno sam bježala s mjesta događaja, osjećala sam mučninu, ali sam se uporno vraćala. Ako je tlo ispod mojih stopala bilo kamenito, bila je ironično sreća što sam razvila vještine puzanja po stijenama u ludilu. Operatori su, prije nego što su me vratili zdravom razumu, uništili materijal iz kojeg je ludilo bilo rođeno. *Rešetka* je bila izrezana i ponovno izrasla. Stari stavovi i obrasci razmišljanja i gledišta su nestali; bili su zamijenjeni s poznavanjem tehnika *Operiranja*.

Jedna se činjenica jasno isticala. Nije bilo načina da se zaštitite od ovih ljudi-sjekira osim uzimajući u ruke oštriju sjekiru i učeći se njome služiti. Rekla sam sebi, pomalo samozadovoljno, da ja nikada ne bi mogla rukovati malim nožem, a kamoli sjekinom. Tada sam sa šokom shvatila da sam upila fine točke tehnika sjekira; i ako još ne koristim te tehnike, nesvjesno sam brzo razvijala vještine.

Zatekla sam se kako gledam intrige mojih suputnika i planiranje najboljih poteza za svakoga redom. Znala sam, prije nego što sam stigla do sljedećeg ugla, da me sljedeći korak u mom programu učenja čeka iza tog ugla — sposobnost racionaliziranja da bi sve što bih mogla učiniti tim pojedincima bilo bogato zaslužno.

Nova i na dnu ljestvice, bila sam gotovo potpuno ignorirana kao meta za nož i sjekiricu. Nisam bila veličine vrijedne rezanja. U svrhu samozaštite, pokušala sam dva mala manevra.

Pažljivo sam promijenila svoj naglasak na onaj koji sam pokupila na malom koledžu prije nekoliko godina. Njegove vrijednosti su bile očite. Nisam postala ni dobra publika ni dobar sugovornik. Nitko nikada nije bio siguran u ono što govorim i kao posljedicu toga napravila sam nedostižnu metu. Imala sam i sreće unutra hvaleći se snagom nekih sposobnosti koje nisam imala i žaleći se na moj nedostatak učinkovitosti u određenim poljima u kojima sam bila prilično dobra.

Nož je gotovo odmah bačen na područje koje sam mogla držati sama, i izbjegavala sam da nož dobijem na mjestima gdje bi mogao biti djelotvoran.

Pažljivo sam pogledala scenu i proučavala je. Godinu dana kasnije, kad sam stekao pravo na veće i bolje poslove, pogledala sam još bolje. Odoljela sam prakticiranju desetak manevara izoštrena *Nečim* prije nego što su utisnuti u moj svjesni um. Bez previše truda, vidjela sam da bih mogla postati prilično učinkovit Operator Kuke. Morala sam naučiti živjeti s *Nešto* i morala sam naučiti živjeti s nadbubrežnom žlijezdom koja je pljuštala; Sada sam otkrila da i ja moram naučiti živjeti sa *Suhom Plažom* i otkrivši to bila sam pomalo iznenađena.

Uopće nisam bila zabrinuta što bih mogla učiniti pojedincima oko sebe u procesu režući ih. Niti sam se više bojala da ću biti izbodena. Ali brinulo me što bi mi se moglo dogoditi u procesu postajanja stručnjakom za zamahivanje sjekirom, stiskanje i milovanje noža.

Litanija koja glasi: „Suoči se sa svojom okolinom, odbij bježati od nje, prilagodi joj se, realno se suoči sa svojim bitkama“ - što se mene tiče, to je užasno. Ne prilagođavaš se ničemu a da pritom ne promijeniš svoj oblik. Postoje područja svijeta gdje biti realist znači loviti, kuhati, i pojesti svoga susjeda. Objektivno sam pogledala nož i nepristrasno razmotrila, što bi se dogodilo s oblikom ruke koja je držala nož.

Dokazi o tome što bih s vremenom mogla postati bili su jasni. Morala sam samo razgledati ured iz svih smjerova i vidjeti ga.

Zapravo, ako ste u zemlji Operatora Kukama i ako diplomirate do stupnja na kojem postajete natjecatelj za iste stvari koje traže Operatori Kukama, vaš je izbor mali.

Vi može postati (1) još jedan Operator Kuke, (2) vreća neuroza s vrećom punom psihosomatskih zabrinutosti, (3) psihotičar koji bježi od sukoba. Nije bilo previše izbora, ali jedna se činjenica jasno isticala. Nisam željela punu glavu hatchetmanove rešetke. Krenula sam tražiti drugi posao i dobila sam ga — dolje na dnu ljestvice i to je bilo dobro za još godinu dana ili tako nešto, možda dulje, ako se pobrinem da nikad ne postanem pretjerano bistra u učenju posla.

Na dan kada sam dala otkaz bila sam malo modra. Hoću li ikada postati stvarno dobar realist? Odlučila sam, možda optimistično, da kad bih se pažljivo promatrala, nikad neću.

DODATAK / POJMOVNIK

Ono što slijedi je potpuni tekst skupa definicija pojmova Operatora koje je gđica O'Brien prepisala prema Hintonovim uputama i odnijela sa sobom svećeniku, psihijatru i psihoanalitičaru. Vidi gore.

Operator = Ljudsko biće s tipom oblikovanja glave koji mu dopušta istraživanje i utjecanje na mentalitet drugih.

Stvar = Ljudsko biće bez mentalne opreme Operatora.

Ploča = Primijenjeno u slojevima na umove stvari. Služi kao zaštita.

Koliba = Primijenjeno u [šindre](#) na umove stvari. Služi kao zaštita.

Stroboskop = Oprema koja se koristi za istraživanje i utjecaj na umove stvari. Može se koristiti preko udaljenosti od jedne milje, u ravnoj liniji.

Pucajte u sljepoočnice pune kolibe. = Proces koji sprječava korištenje stroboskopa.

Proširi = Sposobnost Operatora da se koncentrira na velike udaljenosti.

Rešetkasti rad (rad na rešetki *Stvari*) = Struktura uma *Stvari* koja proizlazi iz obrazaca navika.

Lutka = Stvar s vrlo malo rada na rešetki. Lutke su gotovo u potpunosti pod kontrolom Operatora.

Sedacija = Mentalna stimulacija Operatora koja odmara stvar.

Dumetizirano (Zaglupavljeno) = *Stvar* je dumetizirana kada ima manje *rešetkastog rada* nego što *Stvari* obično imaju. Ponekad je to lažno kako bi se Operatoru omogućila veća motivacija, ponekad je neko dumetiziran kako bi se omogućilo stvaranje različitih navika.

Blok = Koncentracija Operatora koja blokira um stvari i sprečava njezino mjesto ili utjecaj drugih Operatora.

Kordon = Blokiranje *Stvari* od strane brojnih Operatora.

Pokrivač = Uređaj koji Operatori koriste za rad na umu stvari bez ometanja drugih Operatora.

Raspletanje = Za uklanjanje poklopca.

Provjetriti = Proširiti mentalitet i napuniti ga zrakom.

Proširiti = Aktivirati um stvari tako da može funkcionirati na vrhuncu.

Konj = Izraz koji Operatori koriste za stvari s kojima se može najlakše raditi. Ponekad zvano i konjsko meso.

Suditi = Za rješavanje sukoba između dva Operatora. U ishodu remija, obično se zapošljava sudac.

Igra, dupla igra = Dobro osmišljeni potezi Operatora da zakače druge Operatore.

Kuka = Stavljanje Operatora u poziciju u kojoj se mora kretati u nekom smjeru ili isplatiti u bodovima da se skine s udice.

Sječivo = Raditi na sljepoočnicama *Stvari* kako bi uništio njezinu moć razmišljanja. Izuzetno bolno.

Jakobova kapica = Za uklanjanje *rešetke Stvari*. Stvar doživljava sve manje samokontrole.

Odmor = Za prekid svih operacija Operatora na *Stvari*.

Ubodna brtva = Radnja koju poduzima Operator da prođe kroz pečat postavljen na um *Stvari* da drži druge Operatore podalje.

Okrug = Područje pod jurisdikcijom Operatora zaposlenog kao policajac na udaru.

Štit = Operator s ovlastima kažnjavanja drugih Operatora.

Složeno širenje = Primijenjeno u prugama na um *lutki* kako bi se omogućilo malo samokontrole.

Perfidnost = Kazna Operatorima. Operator ne može raditi dok je u perfidi. Jedan i dva dana perfidije uobičajene su rečenice.

Opasnost = Još jedna kazna Operatorima. Obično uključuje zatvorsku kaznu. Pojedinačna opasnost je kazna od pet dana, dvostruka kazna, kazna od deset dana.

Založno pravo = Operator koji ima nadležnost nad *Stvarima*. Općenito, založno pravo je poslodavac ili najbliži srodnik *Stvari*.

Chattel = Operator koji ima dozvolu utjecati na *Stvar* dok ona nije pod utjecajem založnog prava. Općenito, tamo gdje je založno pravo poslodavac, pokretnina je Operator koji se nalazi u blizini doma *Stvari*.

Čarter = Operator koji ima povelju *Stvari*.

Letjeti = Termin koji se koristi za Operatore.

Kombinirati = Skupina Operatora koji se okupljaju radi neke zajedničke svrhe.

Ploča za ivericu = Uređaj koji Operatori koriste za uklanjanje daske s glave *Stvari*. Ako je ploča nova, može se lako ukloniti. To se naziva devouring board.

Zatvoriti = Zatvoriti um tako da drugi Operatori ne mogu lako ući i utjecati na *Stvar*.

Otvoren = Otvoriti mentalitet tako da se na njega može utjecati ili ga lako promatrati.

Zatvori = Zatvoriti um od *Stvari* tako da Operatori uopće ne mogu ući.

Kamen = Mentalna koncentracija jednog Operatora na drugog Operatora. Kamenovan, Operator je ranjen i ne može funkcionirati. Kamenovanje je praćeno jakim boli u glavi.

Određeni postotak stanovništva ima umove tako izgrađene da mogu utjecati na mentalitet drugih i dominirati njima. Ove osobe poznate su kao Operatori i odnose se prema ostatku stanovništva kao prema *Stvarima*. Nad tim *Stvarima* oni uspostavljaju založna prava, pokretnine, povelje i tako dalje.

Prije svega, Operator se bavi iznošenjem bodova. On to obično čini tako što sudjeluje u izvlačenjima s drugim Operatorima. U izvlačenju, grupa Operatora bavi se utjecajem na akcije i misli *Stvari*. Sastavlja se izbor subjekata, bira se jedan i svaki Operator redom ulazi i utječe na razmišljanje o toj temi. Operator koji je imao najveći utjecaj na *Stvar* i motivirao njezino djelovanje i razmišljanje u najvećoj mjeri pobjeđuje što znači osvajanje bodova koje je svaki Operator postavio za ulazak u izvlačenje.

Operator može utjecati na mentalitet ljudi širenjem svoje moći koncentracije na udaljenost od pola bloka do dva bloka. Izvan te udaljenosti mora koristiti

stroboskop (oprema). A stroboskop je učinkovit za udaljenost od jedne milje — u ravnoj liniji.

KRAJ